

Oborová kontaktní organizace pro průmyslový výzkum a vývoj
Svaz průmyslu a dopravy České republiky

Oborová kontaktní organizace pro výzkum materiálů a technologií
Česká společnost pro nové materiály a technologie

III. řada

Inovace v Evropské unii

4

EVROPSKÁ UNIE A INOVACE

Tasilo Prnka
František Hronek
Karel Šperlink

Druhé, aktualizované vydání

červenec 2003

Svaz průmyslu a dopravy (SP ČR) a Česká společnost pro nové materiály a technologie (ČSNMT) jsou řešiteli projektů programu MŠMT EUPRO, vyhlášeného na podporu integrace českého výzkumu a vývoje do sítě evropských pracovišť.

SP ČR řeší projekt OK 426 „Oborová kontaktní organizace pro průmyslový výzkum a vývoj“, ČSNMT řeší projekt OK 427 „Oborová kontaktní organizace pro výzkum materiálů a technologií“.

V rámci řešení projektů vydávají obě organizace další příručku, čtvrtou ve třetí řadě, která je věnována inovacím v Evropě. Příručka je aktualizovaným vydáním první publikace vydané v této řadě, jejíž náklad je již rozebrán.

Ing. Karel Šperlink, CSc.
vice-prezident SP ČR
prezident ČSNMT

OBSAH

1. ÚVOD.....	5
2. DEFINICE INOVACE	6
3. HISTORIE PODPORY VÝZKUMU A INOVACÍ V EHS A EU	6
3.1. Období 1983 - 1994.....	7
3.1.1. Výzkumné programy	7
3.1.2. Programy na podporu inovací	8
3.2. Období po roce 1994	10
3.2.1. Čtvrtý rámcový program EU ve výzkumu, vývoji a demonstracích.....	10
3.2.2. Pátý rámcový program EU ve výzkumu, vývoji a demonstracích	11
3.2.3. Šestý rámcový program EU ve výzkumu, vývoji a demonstracích.....	13
4. PODPORA ROZVOJE REGIONŮ A INOVACE	15
4.1. Reforma strukturálních fondů v roce 1988	16
4.2. Programové období 1994 - 1998.....	18
4.2.1. Programy ERDF financované podle článku 10	19
4.3. Programové období 2000 - 2006.....	21
4.3.1. Iniciativy Společenství.....	22
4.3.2. Inovační aktivity.....	22
5. VÝVOJ INOVAČNÍ POLITIKY EU	24
6. FINANCOVÁNÍ INOVACÍ V EU.....	28
6.1. Programy a iniciativy	28
6.2. Evropská investiční banka.....	30
6.3. Evropský investiční fond.....	31
6.4. Gate2Growth Initiative	32
6.5. Neziskové organizace	33
7. NÁSTROJE INOVAČNÍ POLITIKY.....	33
7.1. Trendchart	33
7.2. Innobarometer	34
7.3. Průzkum inovací Společenství	34
7.4. Inovační studie.....	35
7.5. FIT Policy Exchange Project.....	35
7.6. Technology Marketplace	35
7.7. Databáze podnikatelských inkubátorů.....	35
7.8. IRC Network	36
7.9. Innovation Showcase - Promotion Innovation in Europe	36
7.10. Nástroje regionální podpory inovací a inovačního podnikání	36
7.11. Informační síť na podporu výzkumu a inovačního podnikání.....	38
7.12. Periodické publikace	39
8. ZÁVĚR	39
9. LITERATURA A INTERNET.....	40

PŘÍLOHA 1: „Inovační politika: Aktualizace přístupu Unie v souvislosti s lisabonskou strategií“, překlad sdělení Komise COM (2003) 112 z 11.3.2002

PŘÍLOHA 2: Pracovní plán téma „Výzkum a inovace“, specifický program

„Strukturování Evropského výzkumného prostoru“

MOTTO:

„Inovační politika - klíč k evropské konkurenceschopnosti“

„Inovace = (technologie+lidé) + kapitál“

1. ÚVOD

Inovační procesy se všeobecně pokládají za klíč k hospodářskému rozvoji. Evropská unie (předtím Evropské hospodářské společenství) podporuje a sleduje rozvoj inovací téměř třicet let. Do poloviny 90. let byly inovační projekty zaměřeny především na demonstraci a šíření výsledků výzkumu a vývoje jako procesu, který následuje po ukončeném výzkumu, dále na zvyšování informovanosti o nových technologiích a na informace o reakcích trhu na nové inovace. Ze srovnávacích analýz, provedených v první polovině 90. let, však vyplynulo, že Evropská unie (EU) značně zaostává v mnoha ohledech za realizací výsledků výzkumu a vývoje v praxi za USA a Japonskem. Ukázalo se, že vědecká výkonnost v EU je na srovnatelné úrovni (v několika oborech na lepší úrovni), ve srovnání s USA a Japonskem. Technologická a ekonomická výkonnost v high-tech sektorech, jako je např. elektronika a informační technologie, je však významně horší než v USA a Japonsku /1/. Proto byl v roce 1997 po rozsáhlé diskusi vyhlášen První akční plán pro inovace v Evropě a zahájena řada výzkumných i doplňujících organizačních aktivit na podporu inovačních procesů v zemích EU /2/. Podobné aktivity byly rozvinuty i v členských státech EU.

V roce 1999 byla jmenována nová reorganizovaná Komise EU a problematika inovací byla včleněna do generálního ředitelství „Podniky“, čímž byla podpořena vazba inovací na mnohostrannou problematiku evropských podniků. Z pravidelně prováděných hodnocení vyplývalo, že stav analyzovaný v roce 1996, tj. zaostávání v high-tech oborech za USA a Japonskem, se v podstatě nemění. Zvláštní zasedání Evropské rady (European Council) v Lisabonu v březnu 2000, které se zabývalo zvýšením zaměstnanosti, urychlením ekonomické reformy a sociální soudržností jako významnou částí ekonomiky založené na poznání, proto stanovilo nový strategický cíl pro příštích 10 let: EU se musí stát ve světovém měřítku nejvíce konkurenceschopnou a nejdynamičtější ekonomikou založenou na poznání, schopnou udržitelného ekonomického růstu s více a lepšími pracovními příležitostmi a větší sociální soudržností. Vedle jiných opatření byla vyhlášena poprvé **evropská výzkumná politika** zformulovaná v dokumentu „Evropský výzkumný prostor“ /3/. Současně byla vyhlášena i **evropská inovační politika** /4/. Inovační procesy, které byly významně podporovány v 5. Rámcovém programu výzkumu a vývoje EU /5/, jsou podporovány i v 6. Rámcovém programu /6/. Začalo se hovořit o budování **evropského výzkumného a inovačního prostoru**. Tzv. „Lisabonská strategie“ je středem neustálé pozornosti Komise a dalších orgánů EU. Význam inovací v této strategii byl nedávno zdůrazněn ve sdělení Komise „Inovační politika: Aktualizace přístupu Unie v souvislosti s lisabonskou strategií“ /7/ (viz též **Příloha 1.**) a potvrzen na jarním zasedání Evropské rady v březnu 2003 v Bruselu /8/.

Česká republika se má stát plnoprávným členem Evropské unie v roce 2004. Slovo „plnoprávným“ je zavazující pro obě strany. Zatím co Evropská unie se silně orientuje na podporu technického pokroku, vědy, výzkumu a inovačních procesů a někteří její členové již předčí v několika parametrech hodnocení výzkumných a inovačních aktivit USA i Japonsko (Švédsko, Finsko), Česká republika teprve v posledních letech začala systematicky analyzovat svoji výzkumnou výkonnost /9, 10/ a zformulovala Národní politiku výzkumu a vývoje /11/, která se v současné době přepracovává. První Národní program výzkumu má být zahájen od roku 2004 /12/. Je skutečností, že finanční podpora výzkumu a vývoje z veřejných prostředků již tři roky v podstatě stagnuje na nízkých hodnotách /13/ a za současné ekonomické situace nelze očeká-

vat radikální změnu. Rozvoj inovačních aktivit spočívá v především na zahraničních investorech, kteří do ČR přinášejí v mnoha případech high-tech zařízení. Podpora malých a středních podniků není příliš účinná. Silně se projevuje nedostatek rizikového kapitálu a nedůvěra bank poskytovat úvěry začínajícím firmám.

To potvrzuje i analýza inovačních politik, provedená EU v roce 2001 v šesti přidružených zemích, včetně České republiky. Z analýzy vyplývá, že konzistentní inovační politika doposud v ČR neexistuje /14/. Vláda České republiky však svým usnesením č. 172 ze 17. 2. 2002 uložila zpracovat do 12/2003 návrh „Národní inovační strategie“ a na jejím základě připravit zákon o inovacích.

Předložená publikace podává přehled hlavních inovačních aktivit Evropského hospodářského společenství (v letech 1983-1993) a Evropské unie (od roku 1993 do současnosti).

2. DEFINICE INOVACE

Inovační procesy se všeobecně pokládají za klíč k hospodářskému rozvoji. Představují soubor činností, které vedou k úspěšné výrobě, vstřebávání a využití novinek v ekonomické a sociální sféře. Nabízejí nová řešení problémů, a tak umožňují naplňovat potřeby jednotlivců a společnosti. Opakem inovace je zastarávání a rutina. To je důvodem, proč se inovace setkávají s takovým množstvím překážek a někdy s velkým odporem. To je současně důvodem, proč je zapotřebí rozvoj inovací, inovačního podnikání a inovační kultury všemožně podporovat a pečovat o něj.

Základní definice inovací uvádí dokument OECD „Oslo Manual (Innovation)“/15/. Hlavní dělení je na inovace technické a netechnické. **Technické inovace** jsou **výrobní a technologické inovace** sestávající ze zavedení nových výrobků a technologií a podstatného technického zlepšení vyráběných výrobků a používaných technologií. Inovace se pokládá za realizovanou uplatněním nového nebo zlepšeného výrobku na trhu, nebo použitím nové nebo zlepšené výrobní technologie. Technická inovace zahrnuje soubor vědeckých, technických, organizačních, finančních a obchodních aktivit. Pod pojmem „výrobek“ se v „Oslo Manual“ rozumí jak zboží, tak služba (produkt). **Netechnické inovace** jsou zejména **organizační a podnikatelské (manažerské) inovace** (např. implementace pokrokových metod řízení [QTM, certifikace], zavedení významných změn organizační struktury, implementace nových nebo podstatných změn ve strategické orientaci společnosti či firmy), sociální inovace.

Inovace mohou být výsledkem výzkumné činnosti (v EU je tato forma vzniku inovace dlouhodobě podporována), výsledkem nákupu know-how nebo licence, výsledkem určité podnikatelské aktivity (investování do nového výrobního nebo jiného zařízení, organizační opatření, využití informačních technologií atd.) nebo jiných opatření či činností (sociálních aktivit, vzdělávání, aktivit ve zdravotní péči apod.).

3. HISTORIE PODPORY VÝZKUMU A INOVACÍ V EHS A EU

Zvýšená pozornost inovačnímu podnikání a inovacím byla zaznamenána v tehdejší Evropském hospodářském společenství na počátku 80. let. Inovace se tehdy chápala jako závěrečná část technického vývojového procesu a transfer technologií se považoval za její hlavní instrument. Správně se předpokládalo, že inovace, výzkum a vývoj a vzdělávání jsou vnitřně vzájemně závislé činnosti.

Historie podpory inovací bude dále sledována souběžně v jednotlivých oblastech: výzkumné programy, inovační programy, programy pro malé a střední podniky (MSP), vzdělávací programy, případně další programy, pokud měly souvislost s podporou inovací

3.1. OBDOBÍ 1983–1994

V období let 1983–1994 probíhaly programy podpory inovací a programy výzkumu a vývoje na sobě nezávisle.

3.1.1. Výzkumné programy

3.1.1.1. První rámcový program výzkumu, vývoje a demonstračních aktivit

První rámcový program (1. RP) byl zahájen v roce 1984 a ukončen v roce 1987. Jeho cílem bylo definovat strategii EHS v oblasti vědy a techniky, stanovit vědecké a technické cíle, které by se zajišťovaly na úrovni Společenství, souběžně s výběrem kritérií pro aktivity Společenství, relativními prioritami a finančními údaji. Celkové náklady činily 3,75 mld. ECU. Program byl rozdělen na 9 podprogramů, které byly dále rozděleny do 10 dílčích programů:

- Dosažení zemědělské konkurenceschopnosti
- Dosažení průmyslové konkurenceschopnosti
- Zlepšení hospodaření se surovinami
- Zlepšení hospodaření s energetickými zdroji
- Zvýšení prostředků na vývoj (rozvoj)
- Zlepšení životních a pracovních podmínek
- Zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví
- Zlepšení účinnosti vědeckého a technického potenciálu Společenství
- Horizontální aktivity

3.1.1.2. Druhý rámcový program výzkumu a vývoje

Druhý rámcový program (2. RP) byl zahájen v roce 1987 a ukončen v roce 1991. Jeho cílem bylo upevnění mezinárodní konkurenceschopnosti průmyslových sektorů s vysokou technickou přidanou hodnotou a urychlení ustavení evropského vědeckého a technického společenství, s cílem dosažení tržních cílů Společenství v roce 1992. Celkové náklady činily 5,396 mld ECU. Program byl rozdělen do 8 podprogramů, které byly dále rozděleny do 21 dílčích programů:

- Kvalita života
- Kupředu k velkému trhu a informační a komunikační společnosti
- Modernizace průmyslových sektorů
- Využití a optimální užívání biologických zdrojů
- Energie
- Věda a technologie pro vývoj (rozvoj)
- Využití mořského dna a používání mořských zdrojů
- Zlepšení evropské vědecko-technické spolupráce

Poprvé byly v některých programech podpořeny vzdělávací aktivity a mobilita pracovníků. Rovněž byla zahájena součinnost s evropskými programy COST a EUREKA.

V roce 1989 byl v rámci 2. RP zahájen specifický program VALUE 1, který se zaměřil na rozšiřování a využití výsledků základního a technologického výzkumu a byl v postatě zaměřen na podporu inovací. Tento program obsahoval podprogram „Počítačové komunikační sítě“. Program VALUE 1 byl ukončen v roce 1993, v průběhu 3. RP.

3.1.1.3 Třetí rámcový program výzkumu a vývoje

Třetí rámcový program (3. RP) byl zahájen v roce 1990 a ukončen v roce 1994. Jeho cílem bylo upevnit vědeckou a technickou základnu evropského průmyslu a povzbudit ji podporou podniků (včetně MSP), výzkumných středisek a univerzit, aby byla konkurenceschopnější na mezinárodní úrovni. Opatření byla zaměřena na aktivaci výzkumu a vývoje i na formování spolupráce mezi výzkumnými subjekty. Celkové náklady činily 6,6 mld. ECU. Program byl rozdělen do 4 oblastí, které se dělily na specifické programy a dílčí programy:

A) Perspektivní technologie

- Informační a komunikační technologie (2,56 mld. ECU)
- Průmyslové a materiálové technologie (1,007 mld. ECU)

B) Řízení přírodních zdrojů

- Životní prostředí (0,587 mld. ECU)
- Vědy o živé přírodě a technologie (0,469 mld. ECU)
- Energie (1,063 mld. ECU)

C) Řízení intelektuálních zdrojů

- Lidský kapitál a mobilita (0,587 mld. ECU)

D) Centralizovaná aktivita pro šíření a využití výsledků specifických programů

- VALUE 2 (0,066 mld. ECU) - 1992–1994

Opět byly programy koordinovány s aktivitami programů COST a EUREKA, což se stalo pravidlem do budoucna.

V rámci specifického programu „Průmyslové a materiálové technologie“ byl v roce 1991 poprvé zahájen program CRAFT (Cooperative Research Action For Technology) na podporu skupin malých a středních podniků s omezenými vlastními prostředky na výzkum. MSP se spojovaly, aby objednávaly potřebný výzkum u třetích stran. Program byl ukončen v roce 1994 a byl dotován 57 mil. ECU.

3.1.2 Programy na podporu inovací

V prosinci 1983 byl zahájen strategický program pro inovace a transfer technologie SPRINT 0, který byl řízen nezávisle na 1. RP. V lednu 1989 byl pak zahájen následující program SPRINT 1, který byl zakončen v prosinci 1994. V dalších letech byla již problematika podpory inovací zařazena do rámcových programů výzkumu a vývoje.

3.1.2.1. Program SPRINT 0

Program SPRINT 0 byl zahájen v roce 1983 a ukončen v roce 1989. Jeho cílem byla podpora transferu technologií v nadnárodním měřítku a vytvoření infrastruktury založené na inter-

akci vývoje, průmyslu a trhu a využívající výhody evropských rozměrů pro zabezpečování stimulu trhu a zajištění ekonomicky výhodného využití vynálezů. Při zakládání programu se vycházelo z představy, že inovace jsou konečnou fází vývojového procesu, který zahrnuje jak výzkum a demonstrační fázi, tak vzdělávání a školení. Celkové náklady činily 18,6 mil. ECU. Program byl rozdělen na tři směry:

- A) Evropská soudržnost mezi existujícími organizacemi podporujícími inovace
Aktivity se zaměřily na rozhraní průmysl-výzkum, technologické a manažerské poradenské služby, operace rizikového kapitálu a rozhraní mezi veřejnými uživateli a inovačním průmyslem.
- B) Upevnění základních principů
Aktivity se zaměřily na podporu základních funkcí souvisejících s informovaností o nových technologiích a jejich dosažitelnosti a o potenciálních trzích, na přístup k patentům a licenčním trhům, na otevření nových komunikačních kanálů pro urychlení vstupu nových výrobků na trh a na vývoj pilotních nadnárodních výukových programů pro odborníky v transferu technologií, inovačním managementu a financování.
- C) Sladování aktivit členských států a Společenství
Pozornost byla soustředěna na intenzifikaci výměny informací a sladování vzájemných postupů, porovnávání a vyhodnocování programů a opatření a na podporu Společenství při vytváření nadnárodní inovační infrastruktury.

Jak z uvedeného vyplývá, program SPRINT 0 byl zaměřen především na opatření systémového a organizačního charakteru a na studijní a analytickou činnost.

3.1.2.2. Program SPRINT 1

V návaznosti na program SPRINT 0 byl v lednu 1989 zahájen program podpory inovací SPRINT 1. Ukončen byl v prosinci 1994. Cíl byl formulován takto: Podpořit transfer inovací a technologií a vytvořit tak inovativní kapacitu evropských výrobců vzhledem k vzniku jednotného trhu v roce 1992. Podporovat rychlé pronikání nových technologií a šíření inovací v ekonomice Společenství. Zvýšit účinnost a koherenci existujících nástrojů a politik v této oblasti. Program byl dotován 109 mil. ECU a byl rozdělen do tří směrů:

- A) Upevnění evropské infrastruktury inovačních služeb
Činnost se zaměřila na konsolidaci a rozvoj stávajících sítí, vytváření nových sítí, vytváření spojovacích mechanismů mezi sítěmi a na upevnění spolupráce uvnitř Společenství mezi výzkumem a průmyslem, mezi univerzitami a průmyslem a mezi vědeckými a technolo-gickými parky.
- B) Podpora specifických projektů transferu inovací uvnitř Společenství
Podporovaly se nadnárodní projekty v průmyslové kooperaci, zahrnující aplikaci generických technologií a opatření pro zvýšení informovanosti o těchto technologiích. Zajišťovala se technická podpora podniků, zvláště MSP, aby byly schopny absorbovat nové technologie.
- C) Zlepšení inovačního prostředí
Cílem bylo vytvořit Evropský monitorovací systém (EIMS) a sladovat aktivity členských států a Společenství.

V programu se řešilo 109 projektů. Informace o nich jsou dostupné v databázi CORDIS. Programy SPRINT 0 a SPRINT 1 vytvořily základnu pro postupné vytváření inovační politiky EU a řadu organizačních a systémových opatření.

3.2. OBDOBÍ PO ROCE 1994

Maastrichtská dohoda o založení Evropské unie v roce 1993 vytvořila nový rámec i pro evropský výzkum a podporu inovací. Článek 130h této dohody stanovil, že Společenství a členské státy budou své výzkumné aktivity koordinovat tak, že národní politiky v oblasti výzkumu a politika Společenství v této oblasti budou vzájemně konzistentní. Současně byly vytvořeny mechanismy třístranných jednání mezi Radou EU, Evropskou komisí a Evropským parlamentem o zásadních rozhodnutích, přičemž iniciativa při výběru prioritních oblastí, jež mají aktivity rámcových programů výzkumu pokrývat, je na Evropské komisi (EK). Od roku 1994 probíhají paralelně dva programy - rámcové programy a programy EUROATOM. Inovační aktivity se realizují v rámcových programech.

3.2.1 Čtvrtý rámcový program EU ve výzkumu, vývoji a demonstracích

Čtvrtý rámcový program (4. RP) byl zahájen v lednu 1994 a byl ukončen v prosinci 1998. Základním cílem 4. RP bylo implementovat dosažené výsledky podporováním spolupráce s podniky a mezi podniky, výzkumnými centry a univerzitami; dalším cílem bylo podporovat kooperaci výzkumu EU s třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi, rozšiřovat a optimalizovat výsledky výzkumu EU a stimulovat vzdělávání a mobilitu výzkumníků v EU. Rozpočet programu činil 11,879 mld. ECU, což znamenalo zvýšení prostředků ve srovnání s 3. RP o 80 %. Program byl rozdělen do čtyř aktivit, z nichž tři byly průřezového (horizontálního) charakteru:

3.2.1.1. Aktivita 1 - Výzkumné, vývojové a demonstrační programy

Tato aktivita, která byla v 4. RP základní, byla dotována 10,045 mld. ECU. Pokračovaly zde mnohé programy 3. RP. Aktivita byla rozdělena na sedm specifických programů:

- Informační a komunikační technologie (telematika, komunikační technologie, informační technologie - 3,626 mld. ECU)
- Průmyslové technologie (průmyslové a materiálové technologie, měření a zkoušení - 2,125 mld. ECU)
- Životní prostředí (životní prostředí a počasí, mořský výzkum a technologie - 1,150 mld. ECU)
- Vědy o živé přírodě a technologie (biotechnologie, biomedicína a zdraví, zemědělství a rybnářství, včetně agroprůmyslu, potravinového průmyslu, lesnictví, aquakultury a vývoje krajiny - 1,674 mld. ECU)
- Nenukleární energetika (1,067 mld. ECU)
- Doprava (0,256 mld. ECU)
- Cílený socio-ekonomický výzkum (0,147 mld. ECU)

3.2.1.2. Aktivita 2 - Kooperace s třetími zeměmi a mezinárodními organizacemi

Tato aktivita zahrnovala různé formy způsobů intervence Společenství v oblastech jako je mezinárodní vědecká a technologická kooperace, prováděná mimo rámcový program.

3.2.1.3. Aktivita 3 - Šíření a optimalizace výsledků

Aktivita 3 měla akronym INNOVATION a název: „Specifický program pro šíření a využití výsledků výzkumu a vývoje“. Navazovala na programy SPRINT 1 a VALUE 2. Byla zahájena v prosinci 1994 a ukončena v prosinci 1998. Dotována byla 352 mil. ECU. Byla rozdělena na tři domény:

- Šíření a využití výsledků výzkumu a vývoje (zlepšení sítí Společenství a rozvoj činnosti center přenosu informací, informační služby - CORDIS apod., ochrana know-how vzniklých aktivitami Společenství, asistence při využití výsledků výzkumu a vývoje).
- Rozšiřování vyvinutých technologií do podniků (nadrárodní sítě pro podporu transferu a rozšiřování technologií, vytváření prostředí příznivého pro absorbování technologií průmyslem, výměna informací a zkušeností s rozšiřováním technologií s ohledem na regionální, národní a EU politiky).
- Finanční prostředí pro rozšiřování technologií (nepřímá opatření podpory, vytvoření pilotního schéma pro podporu transferu a využití technologií malými a středními podniky, grantová podpora technických a manažerských zkušeností veřejným a soukromým zprostředkovatelům).

Aktivita byly široce koncipována a při její realizaci bylo využito řady nástrojů (podílově financované projekty, projekty s cílem sjednotit různé přístupy na národních úrovních, zlepšení stávajících a vytváření nových informačních sítí atd.). Celkem bylo řešeno 316 projektů, jejichž charakteristiky jsou dostupné v databázi CORDIS.

3.2.1.4. Aktivita 4 - Stimulace vzdělávání a mobility výzkumníků

Cílem této aktivity bylo podpořit vzdělávání a mobilitu výzkumníků v EU v těch oblastech, které nebylo vhodné podporovat v první aktivitě.

3.2.1.5. Opatření pro stimulaci MSP - TSME C k účasti na technologickém výzkumu

V návaznosti na úspěšný program CRAFT (viz 3. RP) bylo v rámci 4. RP zahájeno v lednu 1995 řešení průřezového programu TSME C (Technology Stimulation Measures for SME). Cílem programu bylo podpořit MSE k účasti na výzkumných aktivitách určitých specifických programů 4. RP, v rámci aktivity 1. Program byl dotován v rámci rozpočtu aktivity 1 částkou cca 700 mil. ECU. Program byl přístupný pro MSP s max. 500 zaměstnanci a ročním obrátem max. 38 mil. ECU. Program byl ukončen v prosinci 1998.

3.2.2. Pátý rámcový program EU výzkumu, vývoje a demonstrací

Pátý rámcový program (5. RP), který byl zahájen v lednu 1999, je podrobně popsán v /5/. Byl formálně ukončen v prosinci 2002, i když řešení některých projektů ještě pokračuje. Cílem programu bylo udržet a zvýšit, v kontextu s koncepcí Evropského výzkumného prostoru, výzkumný potenciál evropských výzkumných ústavů, univerzit a společností a jejich schopnost vytvářet poznatky na nejvyšší úrovni, včetně nejpokrokovějších technologií. Neméně důležitým úkolem bylo zajistit, aby výzkum sloužil občanům a podpořil evropskou konkurenceschopnost v globálním měřítku. Rozpočet programu byl 14,960 mld. EUR. V této části jsou uvedeny jen hlavní údaje týkající se výzkumu a podrobnější informace o podpoře inovací a MSP. 5. RP je rozdělen do čtyř tematických a tří horizontálních programů:

- Tematický program „Kvalita života a zacházení se živými zdroji“ (QoL) (2,413 mld. EUR)

- Tematický program „Uživatelsky přátelská informační společnost“ (IST) (3,6 mld. EUR)
- Tematický program „Konkurenceschopnost a udržitelný růst“ (GROWTH) (2,705 mld. EUR)
- Tematický program „Energetika, životní prostředí a trvalý rozvoj“ (EESD) (2,125 mld. EUR)
- Horizontální program „Potvrzení mezinárodní úlohy výzkumu EU“ (INCO II) (0,475 mld. EUR)
- Horizontální program „Podpora inovací a účasti MSP“ (INNOVATION-SME) (0,363 mld. EUR)
- Horizontální program „Zlepšování lidského výzkumného potenciálu a sociálně-ekonomické znalostní základny“ (IMPROVING) (1,280 mld. EUR)

3.2.2.1. Program INNOVATION-SME

Program navázal na třetí aktivitu 4. RP - INNOVATION a měl stejnou dobu trvání jako 5. RP. Cílem horizontálního programu bylo zlepšení ekonomických a sociálních účinků výzkumných a vývojových aktivit šířením a využitím výsledků. Významnými prvky byly: podpora inovací a podpora účasti MSP:

- Podpora inovací (identifikace a rozšiřování mechanismů využívání, soukromého financování a transferu technologií a dosažených výsledků, včetně záruk ochrany získaných poznatků; koordinace studií a analýz prováděných různými skupinami expertů a slučování těchto poznatků do rámce společné inovační politiky).
- Podpora účasti MSP (umožnění jednoduchého vstupu MSP do všech programů 5. RP; zvyšování účasti MSP na všech úrovních konzultačního/vyhodnocovacího procesu; trvale otevřené výzvy pro zvláštní opatření vytvořená pro MSP. Těmito opatřeními byly tzv. „Přípravné projekty“ (Exploratory Awards) a program společného výzkumu CRAFT (viz 3. RP); pomoc MSP při identifikaci jejich skutečných současných a budoucích technologických potřeb a požadavků, poskytování poradenské služby).
- Společné aktivity pro inovace a MSP (aktivity EU směřující k racionalizaci a koordinaci sítí poskytujících informace na podporu výzkumných a inovačních aktivit, řízení rámcového programu v souladu s ostatními programy, optimální využití inovačních center a národních kontaktních organizací a míst, zefektivnění informační služby CORDIS aj.; poskytování informací a poradenství a organizace pilotních aktivit v oblasti ochrany duševního vlastnictví, přístupu ke zdrojům soukromého kapitálu, zejména rizikového, podpora začínajících inovačních firem (start-ups), především prostřednictvím evropských organizací a fondů - Evropský investiční fond (EIF), Evropská investiční banka (EIB), kapitálové schéma Eurotech).

Malé a střední podniky musely splňovat tato kritéria: mít max. 250 zaměstnanců, mít buď menší roční obrat než 40 mil. EUR nebo menší aktiva než 27 mil. EUR a být nezávislým podnikem, tj. jiná společnost či společnosti, které nejsou MSP, nesmí vlastnit 25% a více MSP, s výjimkou investičních společností, bank a jiných společností investičního charakteru, které se nezabývají shodným druhem činnosti jako MSP. Komise EU garantovala koordinaci s jinými specifickými programy při implementaci výsledků 5. RP, např. s programy EURATOM, COST a jinými aktivitami do určité míry spojenými s výzkumem, jako jsou PHARE, TACIS, MEDA, a již uvedenými EIF a EIB.

Cíle programu byly konzistentní s Prvním akčním plánem pro inovace z roku 1996.

V rámci programu se řešilo 51 projektů, jejichž charakteristika je dostupná v databázi CORDIS.

3.2.3. Šestý rámcový program EU výzkumu, vývoje a demonstrací, zaměřený na podporu vytvoření „Evropského výzkumného prostoru“

V červnu 2002 byl schválen návrh šestého rámcového programu (6. RP). Podstatné údaje jsou k dispozici v publikacích /6, 13 a 16/ a v databázi CORDIS. Zde uvádíme pouze základní strukturu programu.

3.2.3.1. Základní struktura 6. RP

6. RP se zaměřuje na tři specifické programy:

- soustředění a integrace výzkumu Společenství
- strukturování Evropského výzkumného prostoru
- posilování základů Evropského výzkumného prostoru

Byl schválen rozpočet rámcového programu EU ve výši 16,270 miliard EUR.

3.2.3.1.1. Soustředění a integrace výzkumu Společenství (komunitární výzkum)

Tematické priority

- vědy o životě, genomika a biotechnologie pro zdraví (pokročilá genomika a její aplikace pro zdraví - základní znalosti a základní nástroje pro funkcionální genomiku u všech organismů, boj s nejdůležitějšími chorobami - diabetes, kardiovaskulární onemocnění, rezistence vůči antibiotikům, mozek a stárnutí, rakovina, AIDS, malárie a tuberkulóza),
- technologie informační společnosti (aplikovaný výzkum v IKT vzhledem ke společenským a hospodářským výzvám - bezpečnost, společenské výzvy, inteligence, elektronické obchodování, komunikace, výpočetní a softwarové technologie, komponenty a mikrosystémy, technologie poznávání a rozhraní),
- nanotechnologie a nanovědy, multifunkční materiály založené na znalostech a nové výrobní postupy a zařízení (dlouhodobý výzkum, supramolekulární architektury a makromolekuly, nanobiotechnologie a jejich využití pro zdraví, chemii apod., základní znalosti, výroba a transformace a výrobní technologie, pružné a inteligentní výrobní systémy, systémový výzkum a kontrola rizik, čisté a bezpečné výroby, optimalizace cyklu doby života apod.),
- aeronautika a kosmický prostor (konkurenceschopnost průmyslu - nová letadla a motory, zlepšení dopadů na životní prostředí, bezpečnost, zvýšení kapacity leteckých dopravních systémů - Single European Sky, výzkum v souvislosti s projektem Galileo - satelitní navigace a GMES - monitorování životního prostředí a bezpečnost, satelitní telekomunikace),
- kvalita potravin a jejich bezpečnost (epidemiologie onemocnění a alergií souvisejících s potravinami, dopad potravin na zdraví, procesy „zanechávání stop“ v potravním řetězci, metody analýzy, detekce a kontroly, výroba bezpečnější a přátelská k životnímu prostředí a zdravější potraviny, dopady na krmiva pro zvířata a lidské zdraví),

- udržitelný rozvoj, globální změny a ekosystémy (systémy udržitelných zdrojů energie - čistá energie, šetření s energií, alternativní motorová paliva, palivové články, doprava, přenos a uchovávání energie, udržitelná doprava - doprava přátelská k životnímu prostředí, interoperabilita, bezpečnost a další, globální změny a ekosystémy - emise skleníkových plynů, vodní cyklus, biodiverzita, přírodní katastrofy, zacházení s půdou, modelování počasí a další),
- občané a vládnutí ve znalostní společnosti (znalostní společnost a sociální soudržnost - generace a rozdělování a užití znalostí, rozvoj znalostní společnosti, cesty ke znalostní společnosti a další, občanství, demokracie a nové způsoby vládnutí - souvislosti s integrací EU, nové formy vládnutí, řešení konfliktů, občanství a kulturní identita).

Specifické aktivity zahrnující širší oblasti výzkumu

- podpora politik a předvídaní vědeckých a technických potřeb (aktivity na podporu politik EU a výzkum odpovídající na nové nebo rozvíjející se potřeby),
- horizontální výzkumné aktivity a mezinárodní spolupráce (podpora technických kapacit MSP v tradičních nebo nových oblastech a rozvoj schopností MSP operovat mezinárodně - kooperativní a kolektivní výzkum),
- specifická opatření na podporu mezinárodní spolupráce (rozvoj států, státy Středomoří včetně západního Balkánu, Rusko a CIS).

3.2.3.1.2. Strukturování Evropského výzkumného prostoru

Výzkum a inovace (vytváření sítí nejdůležitějších aktérů a uživatelů, povzbuzování transregionální spolupráce, nové nástroje a přístupy k technické inovaci, ekonomická a technická inteligence, analýza inovace ve výzkumných projektech podporovaných EU);

Lidské zdroje a mobilita (Marie Curie výzkumné sítě, hostitelská stipendia, konference a výcvikové akce, intra-evropská stipendia, mezinárodní stipendia - pro vyslání a návrat, granty pro excelenci, ceny, návratové a reintegrační mechanismy);

Výzkumné infrastruktury (nadmárodní přístup k výzkumným infrastrukturám, integrační aktivity, rozvoj komunikačních sítí, designové studie, rozvoj nových infrastruktur);

Věda a společnost (přiblížení vědy společnosti - veřejnosti, věda a vládnutí, vědecké poradní a referenční systémy, etika, nejistota, rizika, princip bezpečnosti).

3.2.3.1.3. Posilování základů Evropského výzkumného prostoru

Aktivity jsou zaměřeny na koordinaci a podporu rozvoje výzkumných a rozvojových politik v Evropě - např. podpora opatření pro otevírání národních programů. Bude podpořena koordinace národních aktivit v následujících oblastech: zdraví (hlavní onemocnění, nemoci spojené s chudobou, vývoj evropských databází, koordinace klinických zkoušek), biotechnologie (aplikace mimo zdraví a potraviny), životní prostředí (prostředí měst, mořské prostředí, seizmická rizika), energie (nové generace elektráren, uchovávání energie). Bude podpořena i koordinace na evropské úrovni a to v oblastech: jiné spolupracující mechanismy (COST a další), společné iniciativy specializovaných vědeckých organizací (CERN, ESA, ESO, EMBL a další). Dále bude podporován koherentní rozvoj výzkumných a inovačních politik v Evropě (analýzy a studie - foresight, indikátory), srovnávací analýzy (benchmarking) výzkumných a inovačních politik, mapování špičkových pracovišť, regulační a administrativní prostředí pro výzkum a inovace.

3.2.3.2. Výzkum a inovace

Jak již bylo uvedeno, je součástí specifického programu „Strukturování Evropského výzkumného prostoru“ téma „Výzkum a inovace“. Cílem tématu je stimulovat technologické inovace, využití výsledků výzkumu, transfer znalostí a technologií a podpora vzniku technologicky orientovaných podniků v EU a jejich regionech, včetně méně rozvinutých oblastí. V **příloze 2.** je uvedeno plné znění pracovního programu (work programme). V době vydání této publikace byly vyhlášeny dvě výzvy k podávání návrhů projektů (viz příloha 2.). Téma je dotováno částkou 290 mil. EUR z celkové částky na 6. RP. Téma navazuje na obdobné téma 5. RP (viz kapitola 3.2.2.1.).

Téma „Výzkum a inovace“ bude používat pět typů aktivit:

- Vzájemné propojování účastníků a podpora interakcí - vytváření sítí; iniciativy podporující kreativitu v inovačních podnicích; podpora výměny informací o osvědčených postupech v oblasti komunikace, školení a transferu technologií
- Povzbuzování transregionální kooperace - podpora výměny informací a transferu technologií nebo osvědčených postupů; podpora vytváření regionálních inovačních strategií; experimentování s novými nástroji a přístupy
- Poskytování služeb - CORDIS; Innovation Relay Centres; služby v oblasti duševního vlastnictví a průmyslových práv; přístup k finanční podpoře inovací
- Prohlubování ekonomických a technických vědomostí (STA) - podpora inovací v malých a středních podnicích; sběr, analýza a šíření vědecko-technických informací a informací o aplikacích a trzích
- Provádění analýz a vyhodnocení výzkumných projektů Společenství

4. PODPORA ROZVOJE REGIONŮ A INOVACE

Posílení ekonomické a sociální soudržnosti je jeden z nejdůležitějších úkolů EU. Intenzivní aktivita se proto zaměřuje na snižování rozdílů úrovně rozvoje jednotlivých členských států a regionů, při současné snaze o zachování trvalého růstu ekonomik. Posilováním hospodářské a sociální soudržnosti se EU snaží podporovat harmonický, vyvážený a udržitelný rozvoj hospodářských činností, vysokou úroveň zaměstnanosti, rovnost mezi muži a ženami a vysokou úroveň ochrany a zlepšování životního prostředí.

Základním finančním nástrojem provádění politiky hospodářské a sociální soudržnosti jsou **strukturální fondy**, které byly založeny již v padesátých a sedmdesátých letech /17/. V současné době existují čtyři strukturální fondy:

- ERDF (Evropský fond regionálního rozvoje)
- ESF (Evropský sociální fond)
- EAGGF (Evropský fond pro řízení zemědělství a garance)
- FIG (Finanční nástroj pro řízení rybolovu)

Strukturální fondy mohou podporovat operace následujících typů:

- přímé investice do vytváření nových pracovních příležitostí,
- služby pro malé firmy (poradenství, zahájení podnikání, zakládání nebo na záchranu stávajících firem, finanční inženýrství, **transfer technologií**, marketing, certifikace, atd.), s cílem rozvinout regionální a místní potenciál a diversifikovat hospodářské aktivity,

- základní hospodářská infrastruktura (doprava, telekomunikace, energie, likvidace pevného odpadu, čištění odpadních vod, obnova průmyslových lokalit, podnikatelské parky),
- **výzkum a vývoj, technologické inovace,**
- infrastruktura pro vzdělávání a zdravotnictví, osobní služby,
- zlepšení struktury pro zpracování a prodej zemědělských a rybných výrobků,
- modernizace zařízení, certifikáty kvality pro místní zemědělské a řemeslné výrobky,
- diverzifikace hospodářských aktivit ve venkovských oblastech (hlavně prostřednictvím turistiky),
- ochrana životního prostředí a přírodního dědictví,
- obnova budov, rozvoj kulturních hodnot,
- obnova krizí postižených městských oblastí,
- přeshraniční a nadnárodní spolupráce, výměna zkušeností, zřizování sítí,
- vyhledávání pracovních příležitostí pro mladé lidi, nezaměstnané a ty, kteří strádají nebo jsou ohroženi sociální izolací prostřednictvím náborové pomoci a školením (vstupní, pokračující a vícestupňové, příprava instruktorů, pracovníků průzkumu, administrativního personálu, stejné příležitosti pro muže a ženy),
- rozvoj nových kvalifikací, s cílem vypořádat se se změnami na pracovním trhu,
- přizpůsobení struktury školení a zaměstnanosti.

Jednotlivé strukturální fondy mají svoje statuty, podle kterých samostatně nebo ve spolupráci přidělují prostředky na jednotlivé aktivity.

Z uvedeného je zřejmé, že společná regionální politika se v EU chápe ve velice širokém smyslu a zahrnuje v sobě řadu typicky regionálních, ale i sektorových aktivit. Přesahuje také rozměr pouhé hospodářské politiky, neboť jedním z jejích cílů je zvyšování kvality života, což vyžaduje působení strukturálních fondů také v oblasti kultury a zdravotnictví. Společná regionální politika představuje jednu z nejvýznamnějších a nejpropracovanějších společných politik. Rozpočet EU na ni vyčleňuje více než jednu třetinu veškerých výdajů, čímž se tato politika přibližuje finančně nejnákladnější zemědělské politice.

Strukturální fondy se začaly významně uplatňovat na hospodářském a sociálním rozvoji až v období přípravy jednotného trhu (1986-1992) a s rozšířením Společenství o hospodářsky slabší země (Řecko 1981, Španělsko a Portugalsko 1986). V roce 1988 byly fondy reformovány.

4.1. REFORMA STRUKTURÁLNÍCH FONDŮ V ROCE 1988

Velká reforma strukturálních fondů v roce 1988 radikálně změnila poněkud izolovaný způsob, kterým fondy do té doby podporovaly celkový systém integrace Společenství. Do nového způsobu financování byla zapojena i Evropská investiční banka (EIB). V průběhu let 1989-1994 byl objem financí zdvojnásoben a byl vytvořen rámec, který, po určité revizi v roce 1993, funguje dodnes.

Byly přijaty čtyři zásady: koncentrace, partnerství, programování a doplňkovost (additionality).

Koncentrace se uplatňovala různými způsoby. Bylo stanoveno pět cílů, které byly financovány kombinací všech fondů (v té době byly využívány jen fondy ESF, ERDF a EAGGF):

- Rozvoj nejméně prosperujících regionů
- Regiony postižené poklesem průmyslové výroby
- Boj proti dlouhodobé nezaměstnanosti
- Zaměstnanost mladých lidí
- a) Adaptace zemědělských struktur; b) Rozvoj zemědělských oblastí

Na realizaci uvedených cílů bylo uvolněno 20,669 mld. ECU, z toho 54,8 % na cíl 1 a 32,3 % na cíle 3,4.

Implementace systému byla založena na partnerství a programování. Každý členský stát předložil svůj plán na regionální úrovni, pokud to bylo možné, ve kterém analyzoval situaci a nastínil národní nebo regionální strategii ve vztahu k novým cílům. Tyto plány byly projednány za účasti národních nebo regionálních autorit, zástupců ředitelství Komise a zástupců fondů. Výsledkem byl tzv. Rámec podpory Společenství (CSF), dokument obsahující strategii a priority pro společné akce strukturálních fondů a členského státu na programové období. Postupně byly vytvořeny navíc pro každou oblast aktivní operační programy (OP) - dokumenty zahrnující víceletá opatření a soubor priorit a globální dotace (Global Grant) - část pomoci, jejíž realizace a řízení mohla být svěřena schválenému prostředniku k využití na pomoc místním rozvojovým iniciativám.

Zásada doplňkovosti je jedním ze základních principů fungování strukturálních fondů. S cílem dosáhnout skutečného hospodářského přínosu měla zajistit, že prostředky fondů nebudou využívány k nahrazení národních, veřejných nebo jiných ekvivalentních strukturálních výdajů, ale k jejich posílení, aby projekty mohly být realizovány rychleji nebo ve větším rozsahu. Při hodnocení doplňkovosti měla Komise zohlednit makroekonomickou situaci a specifika hospodářské situace, případně změny v postavení národní ekonomiky.

CSF představovaly cca 85 % celkového rozpočtu, byly hlavní aktivitou fondů. Zbytek prostředků byl použit pro tzv. iniciativy Společenství (Community Initiatives) a pro inovační (pilotní) akce a studie.

Iniciativy Společenství byly vytvořeny na podporu inovačních nadnárodních projektů pro prověřování nových přístupů použitých v hlavních aktivitách. V období 1989-1994 se fondy podílely na iniciativách Společenství následovně: ERDF (zejména prostřednictvím článku 10 svých stanov, prioritá -“Inovační aktivity pro regionální a místní rozvoj“) 77 %, ESF 17 % a EAGGF 6 %. Mezi významné iniciativy, které byly zaměřeny i na technologické inovace, můžeme uvést iniciativu STRIDE (1990-1993) zaměřenou na zlepšení výzkumné infrastruktury v regionech, RECITE 1 (1989-1993) zaměřenou na rozvoj měst s počtem obyvatel více než 50000, INTERREG 1 (1990-1993) zaměřenou na přeshraniční spolupráci regionů, ENVIREG (1990-1993) zaměřenou na zlepšení životního prostředí v pobřežních oblastech a v oblastech se silnou průmyslovou zátěží, RECHAR 1 (1990-1993) zaměřenou na přeměnu oblastí postižených těžbou uhlí, RESIDER 1 (1990-1993) zaměřenou na přeměnu oblastí postižených výrobou oceli atd. Některé s uvedených iniciativ pokračovaly i v dalších programových obdobích.

Podle článku 10 stanov ERDF byla v období 1989-1993 financována řada studií a řešeno mnoho pilotních projektů. Např. v programu PACTE zaměřeném na výměnu zkušeností mezi regiony Společenství bylo řešeno téměř 400 projektů a více než 250 projektů bylo řešeno v programech ECOS a OUVERTURE, které byly zaměřeny na spolupráci se zeměmi střední a východní Evropy. Doplnkově byly financovány i zmíněné iniciativy INTERREG 1 a RECITE 1.

Analýza prvního programového období reformovaných fondů (1989-1993) ukázala, že strukturální intervence trpěly řadou problémů, i když byla pozitivně hodnocena jejich celková účinnost. Jako hlavní problémy byly identifikovány: všeobecný nedostatek provozních prostředků, nadhodnocení nabídky veřejného sektoru nad stimulací poptávky soukromého sektoru, přehnaná důvěra členských států k externím podporám (z EHS) a nepřiměřená koncentrace výzkumně-vývojových aktivit v hlavních městech /18/.

S cílem zmenšit ekonomické a technologické rozdíly mezi čtyřmi státy EU, pro které byl v roce 1993 vytvořen fond soudržnosti (Irsko, Španělsko, Portugalsko a Řecko) a ostatními státy EU a pro zmenšení rozdílů mezi regiony, bylo v roce 1993 provedeno přehodnocení strukturálních fondů.¹

4.2. PROGRAMOVÉ OBDOBÍ 1994–1999

Na zasedání Evropské rady, které se konalo v prosinci 1992 v Edinburghu, bylo rozhodnuto o významném zvýšení rozpočtu strukturálních fondů, a to na hodnotu 142 mld. ECU pro období 1994–1999. Téměř 70 % bylo určeno pro méně vyvinuté regiony (cíl 1). Ustaven byl nový fond FIG pro financování problematiky rybářství. Masivní zvýšení prostředků, zejména pro méně vyvinuté regiony, souviselo se vznikem Evropské unie v roce 1993 a s předpokládaným zavedením jednotné měny. Nicméně, rostoucí nezaměstnanost v zemích EU (16 mil. v roce 1993) volala po dalších opatřeních. Řešení nabídla „Bílá kniha o růstu, konkurenceschopnosti a zaměstnanosti“ tím, že doporučila zvýšit řadu opatření konkurenceschopnosti EU /19/. Byly stanoveny čtyři vnitřně závislé priority:

- podpořit vytváření pracovních míst a trh práce úpravou pracovní doby a změnou daňového zatížení
- zlepšit situaci zaměstnaných v nejméně vyvinutých regionech a u sociálně znevýhodněných skupin; skoncovat s nezaměstnaností mladých a zaměstnat dlouhodobě nezaměstnané a zajistit rovné pracovní příležitosti
- zlepšit úroveň lidského kapitálu celoživotním vzděláváním; provádět základní výuku nových technologií
- vytvořit nové pracovní příležitosti v sektorech životního prostředí, zdravotnictví a péče o zdraví a zvýšit zaměstnanost v audio-vizuálním sektoru, v umění, kultuře a turizmu. Zaměřit se na MSP.

Uvedené priority měly významný vliv na modifikaci cílů strukturálních fondů, zejména u ESF. Bylo stanoveno šest nových cílů, částečně úpravou cílů z minulého programového období:

- podpora rozvoje a strukturálních změn v regionech, jejichž rozvoj zaostává,
- konverze v regionech vážně postižených hospodářským poklesem,
- boj proti dlouhodobé nezaměstnanosti a usnadnění integrace mladých lidí a lidí vyloučených z trhu pracovních sil do pracovního života,
- usnadnění a adaptace pracujících na průmyslové změny a změny ve výrobních systémech,
- a) urychlení změn v zemědělských strukturách v rámci reformy společné zemědělské politiky a podpora modernizace a strukturálních změn v oblasti rybolovu v rámci reformy společné rybolovné politiky,

¹ Ekonomické rozdíly jsou měřeny hodnotou HDP na obyvatele. Technologické rozdíly jsou měřeny jako GERD/HDP (GERD - celkové náklady na výzkum a vývoj) a jako počet patentů na 1000 obyvatel.

- b) usnadnění rozvoje a strukturálních změn ve venkovských oblastech,
- podpora rozvoje regionů s extrémně nízkou hustotou obyvatelstva (nový cíl stanovený po přijetí Rakouska, Finska a Švédska v roce 1995).

Cíle 1, 2, 5b a 6 jsou geograficky omezeny, cíle 3, 4 a 5a mají působnost v celé EU. V zásadě, uvedené cíle jsou implementovány pomocí programů, které navrhuje příslušné autority v členských státech a nazývají se Národní programové iniciativy. Jsou buď přijímány Komisí schválením CSF nebo jsou součástí Jednotného programového dokumentu (SPD), o jehož přijetí Komise rozhoduje. Společenství částečně financuje na základě doporučení Komise jiné programy. Tak, jak tomu bylo v minulém programovém období, se tyto programy nazývají Iniciativy Společenství.

V programovém období 1994-1999 bylo navrženo a prováděno 13 Iniciativ Společenství (Adapt, Employment, Leader, Pesca, SMEs, Regis 2, Rechar 2, Konver, Resider 2, Retex, Urban, Interreg 2 a Peace). V rámci těchto iniciativ bylo vyhlášeno 446 programů, zaměřených na řešení specifických potřeb Společenství, včetně podpory inovačních aktivit.

4.2.1. Programy ERDF financované podle článku 10

Článek 10 stanov ERDF umožňuje uvolňovat z rozpočtu ERDF každoročně 1% na financování studií požadovaných Komisí a zaměřených především na identifikaci problémů a souvislostí nadnárodního charakteru, příhraniční problematiky a financování pilotních projektů, které by stimulovaly vytváření infrastruktur, na investování do podniků, na podporu shromažďování zkušeností a rozvoj spolupráce mezi regiony Společenství, s přihlédnutím k opatřením inovačního charakteru. Pro období 1994–1999 Komise zdůraznila nezbytnost průhlednosti a čitelnosti navrhovaných aktivit. Pro pilotní projekty byly stanoveny čtyři priority (vnitřní a vnější meziregionální spolupráce; regionální plánování; urbanistické pilotní projekty a inovační aktivity pro regionální a místní rozvoj).

4.2.1.1. Inovační aktivity pro regionální a místní rozvoj

Priorita měla stanoveny čtyři hlavní cíle:

- Praktická aplikace Bílé knihy o růstu, konkurenceschopnosti a zaměstnanosti /16/, tj. poukázat na pozitiva technologického rozvoje, na rozvoj informační společnosti, poukázat na vliv ekonomického rozvoje na kulturu a kulturní dědictví a iniciovat inovační akce při hledání nových pracovních příležitostí.
- Zlepšení know-how v regionálním a místním měřítku vyzkoušením nových způsobů práce, podporou partnerství a sdílením zkušeností.
- Stimulování regionální a transregionální výměny na podporu ekonomické dynamiky.
- Příprava nové generace politik a programů pro navazující programové období strukturálních fondů.

Priorita „Inovační aktivity pro regionální a místní rozvoj“ (akronym ERDF-INNOVATION) byla zahájena v roce 1/1995 a ukončena v 12/1999. Vynaloženo bylo 0,4 mld. ECU.

Byla rozdělena do čtyř hlavních oblastí a měla šest kritérií pro výběr projektů.

Kritéria: 1)2) aktivity byly buď v národním nebo nadnárodním měřítku, 3) z tohoto hlediska byl definován různý příspěvek Společenství, 4) byly definovány podmínky, kdo se může té, které oblasti účastnit, 5) byl určen počet projektů 6) bylo určeno doporučené zaměření projektů.

Oblasti: 1) Informační společnost: programy RISI I a RISI II

2) Inovace a transfer technologií: programy RIS a RTT

3) Nové zdroje pracovních míst: program NJS

4) Kultura: program CULTURE

- Program RISI I byl zaměřen na integraci představy informační společnosti do regionálních politik. Doba trvání projektu byla max. 18 měsíců s maximálním příspěvkem 0,25 mil. ECU. Předpokládalo se podílové financování ve výši 50%.
- Program RISI II byl zaměřen na pilotní aplikace zkušeností informatiky v regionálním měřítku. Doba trvání projektu byla max. 30 měsíců s maximálním příspěvkem 1,0-3,0 mil. ECU a podílem 50%.
- Program RIS byl zaměřen na analýzy inovačních struktur v regionech a podporu spolupráce veřejného a soukromého sektoru a vytváření regionálních inovačních strategií. Max. příspěvek činil 0,25 mil ECU při 50% podílovém financování. Pro sledování inovační aktivity v regionech a podporu transferu technologií vytvořila Komise databázi RINNO (Regional Innovation Observatory). RIS ve svých aktivitách doplňoval projekt RITTS (Regional Innovation and Technology Transfer Strategies), který byl implementován v rámci 4. RP - aktivita 3 INNOVATION.
- Program RTT byl zaměřen na pilotní a demonstrační projekty transferu technologií v multiregionálním nadnárodním měřítku. Projekty měly dvě fáze: definování projektu a provádění projektu, s celkovou dobou trvání 36 měsíců a celkovým příspěvkem až 3 mil. ECU.
- Program NSJ byl zaměřen na vytváření místních a regionálních strategií s následujícími pilotními projekty na podporu místních zaměstnaneckých iniciativ. Maximální délka projektu byla 24 měsíců a max. příspěvek činil 1 mil. ECU na projekt.
- Program CULTURE byl zaměřen na vytváření nadnárodních sítí mezi regiony a městy, které podporovaly kulturní výměnu. Doba trvání projektu byla max. 24 měsíců a max. příspěvek 0,6 mil. ECU.

Celkové hodnocení iniciativy bylo velmi příznivé. Celkově bylo řešeno 140 projektů.

4.2.1.2. Vnější meziregionální spolupráce

Z programů této priority podle ERDF, článek 10, je vhodné se zmínit o programu ECOS/OUVERTURE. Tento program byl prováděn v letech 1996–1999 a jeho cílem bylo podpořit regionální spolupráci mezi městy a regiony v EU a městy a regiony ve střední a východní Evropě, v nových nezávislých státech po bývalém Sovětském svazu a v oblasti Středozemního moře. Program měl pět oblastí:

- Zlepšení pracovních metod veřejných autorit
- Zlepšení přístupu MSP k evropskému trhu a zlepšení služeb v oblasti inovací
- Rozvoj místního potenciálu, zejména pro vytváření nových pracovních míst
- Podpora integrace žen do ekonomického života
- Ochrana a zlepšování životního prostředí

Program byl dotován částkou 70 mil. ECU.

4.3. PROGRAMOVÉ OBDOBÍ 2000–2006

Evropská rada rozhodla svým nařízením č. 1260/99 z 21. 6. 1999 a dodatkem č. 1447/2001 z 28. 6. 2001 o regionální politice EU v období 2000-2006 /20/. V dokumentu se upozorňuje na přetrvávající velké sociálně-ekonomické rozdíly mezi některými státy a regiony EU. Např. HDP Lucemburska je dvojnásobný proti Řecku a HDP Hamburku je čtyřnásobný ve srovnání s regionem Alentejo. Takové rozdíly škodlivě ovlivňují soudržnost Evropské unie. Z toho důvodu se předpokládá v novém programové období zvýšení a koncentrace úsilí při odstraňování sociálně-ekonomických rozdílů.

Pro zvýšení účinnosti strukturálních opatření byl zmenšen počet cílů ze sedmi na tři:

- Cíl 1 podporuje rozvoj a strukturální změny regionů, jejichž rozvoj je opožděn, tj. těch, u nichž je průměr HDP na jednoho obyvatele menší než 75 % průměru EU. Tento nový cíl pokrývá též i nejbližší oblasti (francouzské zámořské departementy, Azory, Madeiru a Kanárské ostrovy), jakož i oblasti s nízkou hustotou obyvatelstva v Rakousku, Finsku a Švédsku. Z opatření tohoto cíle bude mít užitek téměř 20 % obyvatel EU.
- Cíl 2 přispívá k ekonomické a sociální přeměně regionů se strukturálními obtížemi jinými, než přicházejí v úvahu v cíli 1. Zahrnuje dřívější cíle 2 a 5b a další oblasti procházející ekonomickými změnami, poklesem úrovně venkovských oblastí atd. Tento cíl obsáhne více než 18 % obyvatelstva v EU.
- Cíl 3 obsahuje v sobě všechna opatření týkající se rozvoje lidských zdrojů (vzdělávání, školení, zaměstnanost apod.) mimo regionů zahrnutých do cíle 1. Cíl zahrnuje dřívější cíle 3 a 4 a reaguje na Evropskou strategii zaměstnanosti.

Byla stanovena řada přechodných opatření pro plynulý přechod aktivit mezi programovými obdobími. Celkový rozpočet má dosáhnout 195 mld. EUR (mimo Fond soudržnosti).

Základními zásadami podírajícími působení strukturálních fondů budou: programovost; partnerství; doplňkovost; řízení, monitorování a vyhodnocování, platby a finanční kontrola.

Hlavním předpokladem pro získání podpory ze strukturálních fondů i Fondu soudržnosti je zpracování víceletých rozvojových programů, protože strukturální fondy nepřispívají k financování jednotlivých akcí, ale k podpoře rozvojových programů

V České republice byla zahájena příprava Národního rozvojového plánu (NRP) v roce 1999 a postupně bylo zpracováno několik verzí. Poslední verze NRP na léta 2004-2006 byla předána k posouzení Evropské komisi /21/. V návaznosti na NRP byly zpracovány sektorové operační programy (SOP):

- SOP „Průmysl“
- SOP „Doprava, telekomunikace a poštovní služby“
- SOP „Rozvoj lidských zdrojů“
- SOP „Životní prostředí“
- SOP „Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství“
- SOP „Cestovní ruch a lázeňství“

a společný regionální operační program (SROP) sestávající ze sedmi ROP pro NUTS II českých regionů. Některé SOP, např. SOP „Průmysl“, předpokládají podporu inovačních aktivit. Realizace programů některých SOP s podporou veřejných prostředků probíhá letos již třetím rokem. Finanční pomoc EU se očekává od roku 2004.

4.3.1. Iniciativy Společenství

Počet iniciativ Společenství byl snížen z 13 na 4. Jsou to:

- INTERREG 3, navazující na iniciativy INTERREG 1 a 2, zaměřená opět na podporu přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráce
- LEADER+, navazující na předcházející iniciativy LEADER 1 a 2, podporující rozvoj venkova prostřednictvím aktivity místních skupin /22/
- EQUAL, zaměřená na odstranění všech forem diskriminace a nerovností v přístupech na trh práce
- URBAN 2, navazující na iniciativu URBAN 1, podporující ekonomické a sociální ozdravení vybraných měst, městských částí a předměstí

4.3.2. Inovační aktivity

V posledních deseti letech byly disponibilní finanční prostředky soustředěny na zvýšení úrovně spolupráce mezi existující výzkumně-vývojovou infrastrukturou a průmyslovými podniky, s cílem podpořit výrobní a technologické inovace (zakládání technologických a inovačních center, podpora zakládání spin-off firem, podpora transferu poznatků z univerzit, nové materiály, vzdělávání v oblasti nových technologií atd.). V druhé polovině 90. let byla věnována větší pozornost více „holistickému“ přístupu podpory inovací - vytváření klastrů MSP zapojených do vývoje nových trhů vyžadovaných výrobků, zavádění nových způsobů řízení apod. Teoretické a politické trendy v této oblasti byly shrnuty v dokumentu Komise „Upevnění soudržnosti a konkurenceschopnosti prostřednictvím výzkumu, technologického vývoje a inovací“ v roce 1998 /18/. Z dokumentu vyplynul mj. definitivní odklon od názoru, že podpora financování základního výzkumu má zásadní význam na ekonomickou konkurenceschopnost regionů. Byla vyjádřena představa, že je třeba zajistit, aby výzkum, vývoj a inovační aktivity tvořily nedílnou součást výrobních aktivit v regionech. Celý systém by měl být odpovědný za místní celkové ekonomické prostředí.

Nové inovační aktivity financované ERDF mají za cíl zvýšit inovační aktivity a aktivity výzkumu a vývoje v méně vyvinutých regionech a zvýšit využívání informačních a komunikačních technologií. Komise bude podporovat pomocí inovačních aktivit nové a málo využívané ideje.

Komise zvolila pro podporu inovačních aktivit nový přístup založený na třech směrech aktivit:

- Částečné financování regionálních programů inovačních akcí a pilotních projektů z nich vyplývajících
- Doprovodná opatření - podpora výměny zkušeností a vytváření sítí uvnitř regionů
- Organizace výběrových řízení s cílem identifikování a rozvoje „nejlepších zkušeností“

Podrobné informace, včetně výběru regionů, byly zveřejněny v dokumentu Komise v roce 2001 /23/.

Pro programové období 2000-2006 byla vybrána tři strategická témata:

- Regionální ekonomika založená na znalostech a technologických inovacích
- eEurope-regio: informační společnost ve službách regionálního rozvoje
- Regionální identita a rozvoj venkova

4.3.2.1. Regionální ekonomika založená na znalostech a technologických inovacích

Regionální programy inovačních aktivit by se měly zaměřit zejména na:

- Vytváření nebo rozvoj kooperačních sítí mezi firmami nebo skupinami firem, výzkumnými centry, univerzitami, finančními institucemi, organizacemi odpovědnými za zlepšování kvality lidských zdrojů, konzultačními středisky apod.
- Výměnu personálu mezi výzkumnými středisky, univerzitami a firmami, zejména MSP
- Šíření výsledků výzkumu a jejich technologickou adaptaci v MSP
- Vytváření technických strategií regionů, včetně pilotních projektů
- Podporu inkubátorů nových firem, které by měly mít spojení na univerzity a výzkumná centra; podporou spin-off firem vzniklých odděleními z univerzit nebo velkých firem
- Vytváření nových finančních instrumentů pro start-up firmy (rizikový kapitál)

4.3.2.2. eEurope Regio - informační společnost ve službách regionálního rozvoje

Existuje velké riziko, že rozvoj informačních a komunikačních technologií vytvoří nové rozdíly mezi regiony EU při vytváření informační společnosti. Proto je této oblasti třeba věnovat mimořádnou pozornost. Regionální programy inovačních aktivit by se měly zaměřit zejména na:

- Zlepšování digitálních a mobilních služeb v regionu pro mladé i starší občany, postižené občany a pro účely péče o zdraví
- Podporování MSP při elektronickém obchodování
- Identifikaci a rozvoj specifických oblastí pro experimentování s pokročilými technologiemi informační společnosti
- Podporu kolektivního přístupu k internetu, digitálním aplikacím a multimediálním zdrojům (např. veřejná připojovací místa k internetu)

4.3.2.3. Regionální identita a rozvoj venkova

Regiony závisejí při svém rozvoji ve velké míře na svých aktivech. Tato aktiva a příležitosti jsou založeny na bohatství regionu a kulturní rozmanitosti, specifických dovednostech, strategickém umístění a zejména na kvalitě životního prostředí, vzdělávací a kulturní infrastruktuře, jazykové vybavenosti, muzikálních tradicích, regionálních produktech či kuchyni atp. Regionální programy inovačních aktivit by se měly zaměřit zejména na:

- Podporu řemeslných mikrofirem nebo výrobců tradičních předmětů, zlepšováním jejich technické úrovně
- Rozvoj turistiky založené na kulturních a ekologických faktorech
- Podporu MSP začínajících v oblasti inovačních médií a v kulturní oblasti
- Rozvoj nových forem místních služeb
- Vytvářením schémat zaměřených na řízení životního prostředí, využívání čistých technologií, recyklaci odpadů a ekonomického využívání energie

4.3.2.4. Aktivity v letech 2001–2003

Region přicházející v úvahu může každý rok do 31. května podat návrh svého regionálního programu Generálnímu ředitelství pro regionální politiku EK, a to v letech 2001–2005. ERDF dotuje programy v rozmezí 0,3 - 3,0 mil. EUR na maximálně dva roky. V roce 2001 toho využilo 103 regionů EU ze 156 a v roce 2002 dalších 52 /34/.

5. VÝVOJ INOVAČNÍ POLITIKY EU

Inovační politika EU se vytvářela postupně, tak, jak se prosazovala představa o významu technického rozvoje pro rozvoj společnosti. Byly to a jsou to především informační technologie, které způsobily revoluci v lidských vztazích a v rozvoji společnosti. Postupný vývoj inovační politiky EU lze charakterizovat následujícími milníky:

1993 – „Bílá kniha o růstu, konkurenceschopnosti a zaměstnanosti“ /19/

Zasedání Evropské rady v červnu 1993 v Kodani uložilo Komisi zpracovat Bílou knihu o střednědobé strategii růstu, konkurenceschopnosti a zaměstnanosti. Nejdůležitějším motivem pro zpracování dokumentu byla v té době se zvěšující nezaměstnanost v EU. Analýza a návrhy v tomto dokumentu posloužily jako vodítko pro budoucí ekonomický rozvoj EU. Dokument je rozdělen do čtyř částí: růst, konkurenceschopnost, vytváření pracovních míst a zaměření nového modelu rozvoje.

Část 1 obsahuje detailní analýzu tehdejší makroekonomické situace a důvody nezaměstnanosti. Jsou zde navrženy směry ekonomické politiky, která by se měla zabývat především specifickými nedostatky a jejich urychleným odstraněním. Předpokládala se tato rozvojová témata: informační sítě, celoevropská doprava a energetické sítě.

Část 2 obsahuje analýzu podmínek, které je třeba splnit pro růst a podporu konkurenceschopnosti. Pozornost by se měla zaměřit na následující oblasti: kapitalizace výnosů vnitřního trhu; celoevropské sítě (dopravní, energetické a telekomunikační); výzkum a technologický vývoj; nové technologie (informační společnost, biotechnologie a audiovizuální sektor); Společenství jako otevřený a spolehlivý partner světové ekonomiky.

Část 3 je zaměřena na způsoby zvýšení zaměstnanosti ve vztahu k výše uvedeným bodům. Předpokládaly se tři oblasti: úprava zaměření systémů výuky a odborného vzdělávání; přeměna růstu v pracovní místa; zákonné úpravy v oblasti práce.

Část 4 obsahuje množství námětů pro nový model rozvoje Společenství, zejména v oblasti strukturálních vazeb mezi životním prostředím a zaměstnaností a způsoby provedení strukturálních změn.

V odděleném díle Bílé knihy se nachází analýza příspěvku členských států k růstu, konkurenceschopnosti a zaměstnanosti.

1995 - „Zelená kniha o inovacích“ /1/

V Bílé knize identifikovala Komise poměrně omezenou kapacitu EU při přeměně vědeckých a technických poznatků do průmyslové a obchodní praxe jako největší slabinu evropské výzkumné a průmyslové základny /24/. S ohledem na význam inovací na ekonomický růst, vytváření pracovních míst a konkurenceschopnost bylo účelem zpracování Zelené knihy identifikovat pozitivní i negativní faktory, na kterých inovace v EU závisejí a formulovat návrhy na zvýšení inovační kapacity v EU. Zelená

kniha obsahuje detailní analýzu problémů a identifikuje nové jevy, na nichž v rostoucí míře závisí implementace inovací, jako např.: generalizace trhů a zvýšený význam strategických aliancí; nástup nových konkurenceschopných států v technologických oblastech; růst internacionalizace společností a výzkumných a inovačních aktivit; nová interpretace vědy a techniky; zvýšení důležitosti sociálních faktorů. V Zelené knize se navrhuje 13 oblastí aktivit a 130 konkrétních akcí. Jsou to tyto oblasti aktivit:

- Rozvoj monitorování a předvídání technologií
- Zvýšené zaměření výzkumu na inovace
- Rozvoj základního a následného vzdělávání
- Zlepšení mobility studentů a výzkumníků
- Podpora poznávání přínosu inovací
- Zlepšení financování inovací
- Založit daňové režimy podporující inovace
- Podpora duševního a průmyslového vlastnictví
- Zjednodušení administrativních postupů
- Vytvoření příznivého právního a administrativního prostředí
- Rozvinutí aktivit ekonomických průzkumů
- Podpora inovací v podnicích, zvláště MSP a podpora regionální dimenze inovací
- Aktualizace veřejných inovačních aktivit

1996 - „První akční plán inovací v Evropě - Inovace pro růst a zaměstnanost“ /2/

Zveřejněním Zelené knihy o inovacích zahájila Komise diskusi, která vedla k vypracování Prvního akčního plánu inovací a jeho schválení Komisí v listopadu 1996. Akční plán obsahuje tři hlavní směry pro odstranění evropského „inovačního deficitu“: pěstování opravdové inovační kultury; vytvoření vhodného právního, administrativního a finančního prostředí pro inovace; větší propojení výzkumu s inovacemi /25/.

- 1. směr – Pěstování inovační kultury** - byl orientován především na rozhodující úlohu vzdělávání a výuky. Komise navrhla stálé fórum pro výuku a inovace pro stimulování výměny zkušeností a nejlepších výsledků v této oblasti, doporučila zlepšit vazby mezi školami v rámci iniciativy „Výuka v informační společnosti“ a více rozvinout mobilitu výzkumníků a inženýrů.
- 2. směr – Vytvoření vhodného prostředí pro inovace** - se zaměřil zejména na zlepšení stávajícího evropského patentového systému. Bylo navrženo zpracovat v roce 1997 Zelenou knihu o evropském patentu s cílem přeměnit patentové právo v nástroj politiky Společenství. V oblasti financí doporučila Komise rozsáhlejší intervence Evropského investičního fondu na podporu inovací a vývoj nových finančních nástrojů pro zlepšení situace inovačních podniků a projektů v méně vyvinutých regionech. V tomto případě se předpokládalo zlepšení spolupráce Evropské investiční banky a Strukturálních fondů.
- 3. směr – Propojení výzkumu s inovacemi** - doporučila Komise podporovat na národní úrovni provádění výzkumu v podnicích, podporovat zakládání technologicky orientovaných firem, řešení kooperačních projektů ve spolupráci veřejných výzkumných center, univerzit a průmyslu a zakládání spin-off firem. Na úrovni

Společenství byla doporučena řada administrativních změn v rámcových programech zaměřených na podporu inovací a podporu účasti MSP ve výzkumu Společenství. Mimo rámcové programy byly všechny aktivity Společenství mobilizovány na podporu inovací, včetně zvýšené podpory strukturálními fondy i v mezinárodním měřítku.

Komise stanovila i detailní časový plán a způsoby financování prvního akčního plánu inovací.

1997 – „Zelená kniha o patentu Společenství a patentovém systému v Evropě“ /26/

Zelená kniha byla vydána na podporu inovací pomocí patentů.

1998 – „Zpráva Komise o upevnění soudržnosti a konkurenceschopnosti výzkumem, technologickým vývojem a inovacemi“ /18/.

Cílem této zprávy bylo zvýšení informovanosti a rozvoj kapacit pro výzkum a inovace v méně vyvinutých regionech EU, pro zvýšení jejich celkové konkurenceschopnosti a zmenšení rozdílů mezi těmito regiony a více vyvinutými oblastmi. Předložená strategie se zaměřila na tři oblasti: podpora inovací na regionální úrovni; podpora vytváření sítí a průmyslové spolupráce; rozvoj lidských zdrojů. Regiony, které jsou vhodné pro podporu ze strukturálních fondů byly vyzvány, aby formulovaly a implementovaly integrované výzkumně-vývojové a inovační strategie spojené s procesem rozvoje ekonomiky regionu. Komise vyzvala i regiony z kandidátských států, aby se k výzvě rovněž připojily.

1999 – „Konkurenceschopnost evropských podniků v procesu globalizace“ /27/

Zpráva Komise identifikovala různé problémy, před kterými stojí Evropa v souvislosti s probíhající globalizací ekonomik. Byly identifikovány tyto klíčové faktory: nezbytnost nového institucionálního rámce pro mnohostranné prostředí; nutnost rozvoje silnější evropské podnikatelské kultury; potřeba rychlejší adaptace elektronického obchodování; potřeba větších investic do výzkumu a vývoje a potřeba silnějších vazeb mezi průmyslem a vzděláváním; potřeba zakládání většího počtu společných výzkumných projektů pro dosažení soudržnější a produktivnější evropské vědecko-výzkumné politiky; nezbytnost modernizace evropského patentového systému ve prospěch MSP; potřeba integrace evropského trhu rizikového kapitálu. Komise touto zprávou otevřela diskusi k budoucí politice EU.

2000 – „Na cestě k evropskému výzkumnému prostoru“ /3/

„Realizace evropského výzkumného prostoru: Směrnice pro opatření EU v oblasti výzkumu (2002-2006)“ /28/

„Inovace v ekonomice založené na poznání“ /29/

Tento soubor dokumentů stanovil výzkumnou a inovační politiku EU na období let 2000-2006. Evropský výzkumný a inovační prostor byl schválen k realizaci Radou EU na zasedání v Lisabonu v březnu 2000.

Projekt „Evropský výzkumný prostor“ má následující cíle:

- Zlepšení výkonu evropského výzkumu zejména vytvářením sítí špičkových pracovníků a koordinovaným prováděním národních programů; prováděním velkých projektů orientovaného průmyslového výzkumu

- Posílení schopnosti technologických inovací v EU pomocí podpory výzkumu pro MSP a v nich, podpory šíření, přenosu a absorpce znalostí a technologií; využívání výsledků výzkumu a zakládání technologických podniků
 - Posílení infrastruktury evropského výzkumu realizací evropské politiky v této oblasti a uvážením problematiky přístupu k infrastrukturám, fungování a konstrukce infrastruktury, včetně řešení velkokapacitních elektronických sítí pro výzkum
 - Podpora rozvoje znalostní společnosti posílením rozvoje lidských zdrojů ve vědě, technologiích a inovacích, zvláště zvýšením volného pohybu mezi státy, rozvíjením evropských kariér, přítomností žen ve vědě a zvýšením přitažlivosti vědeckých profesí pro mladé a rovněž přitažlivosti Evropy pro vědce třetího světa
 - Celoevropské uspořádání nových vztahů mezi vědou a společností posílením vazeb mezi aktivitami a politikou výzkumu a potřebami společnosti, lepším zvážením potřeb vyplývajících z aplikace principu přiměřených riziku udržitelného rozvoje, jakož i sociálních a etických důsledků vědeckého a technického pokroku
- Při zajišťování uvedených cílů se bude uplatňovat hledisko evropské vědecké a technické spolupráce, regionální hledisko i hledisko mezinárodní. Cíle budou zajišťovány především realizací 6. RP.

2001 – „Regiony a nová ekonomika: Směrnice pro inovační akce v rámci ERDF v období 2000–2006“ /23/

Dokument je směrnicí strukturálního fondu ERDF, která navazuje na novou inovační politiku. Je charakterizován v části 4.3.2. této publikace.

2002 – „Průmyslová politika ve zvětšené Evropě“ /30/

Dokument obsahuje kritický rozbor stavu evropského průmyslu a cesty ke zvýšení jeho konkurenceschopnosti a růstu ve srovnání s jeho hlavními konkurenty, v podmínkách rozšiřující se Evropy. Zvláště se upozorňuje, že konkurenceschopnost zpracovatelského průmyslu je základní kámen strategie udržitelného rozvoje EU, která má tři podpěrné sloupy: ekonomický, sociální a životní prostředí. Klíčovými faktory konkurenceschopnosti, které si zasluhují zvláštní pozornost, jsou: znalosti, inovace a podnikavost. Uvedené faktory jsou vzájemně provázané, a proto na jejich rozvoj musí být soustředěna mimořádná pozornost a zdroje.

2003 – „Inovační politika: aktualizace přístupu EU v souvislosti s lisabonskou strategií“ /31/ – (viz příloha č. 1)

Inovace jsou centrální částí „Lisabonské strategie“ schválené Radou v březnu 2000. Strategie byla potvrzena a zdůrazněna na následujících zasedáních Evropské rady, především v Barceloně v roce 2002.

Předložené sdělení o inovační politice, společně se sdělením o průmyslové politice v rozšířené Evropě /30/ a Zelenou knihou o podnikání /32/, tvoří koherentní rámec pro konkurenceschopnost podniků a přispívá k hospodářskému růstu v Evropě.

Zatímco sdělení „Více výzkumu v Evropě: Vstříc ke 3 % HDP“ /33/ přiznává důležitý příspěvek výzkumu pro inovace, toto sdělení zdůrazňuje, že existují četné jiné formy inovací.

Inovace mohou probíhat postupně nebo skokem. Mohou vyplynout z transferu technologií nebo z rozvoje nových koncepcí podniku, mohou být technologické nebo organizační podstaty, mohou být i v oblasti prezentace (marketing, reklama apod.).

Cílem sdělení je představit různé cesty k inovacím a analyzovat dopady na utváření inovační politiky a upozornit na nejrůznější nástroje, kterými je inovační politika ve skutečnosti realizována (marketing, reklama ap.).

Zatímco se inovační politika provádí většinou na národní nebo regionální úrovni, musí členské státy a Komise ještě více zlepšit svoji spolupráci s cílem zlepšit inovace. Spolupráce musí přispět k vytvoření nových postupů koordinace a hodnocení dosaženého pokroku, které usnadní procesy vzájemného učení. Sdělení přináší konkrétní návrhy, jak může být rozmanitost Evropy přeměněna na její silnou přednost.

Sdělení přináší i nejrůznější návrhy nových postupů v oblasti inovační politiky EU a zejména jejího společného působení na ostatní oblasti politiky. Inovační politika musí být častěji realizována prostřednictvím dalších politik.

Závěr obsahuje shrnutí nejdůležitějších opatření, která jsou navrhována k realizaci členskými státy a Komisí.

6. FINANCOVÁNÍ INOVACÍ V EU

Pro financování podpory inovačních aktivit se v EU používají prostředky z mnoha zdrojů /35/. Poskytuje se přímá podpora projektů v rámci různých programů a iniciativ, a to buď útvary Komise nebo prostřednictvím Evropské investiční banky (EIB), Evropského investičního fondu (EIF), Strukturálních fondů, případně různých seskupení či konsorcií. Organizují se aktivity umožňující přístup ke kapitálu, např. vytvářením sítí poskytovatelů rizikového kapitálu, pořádáním investičních fór apod. Podporují se různé aktivity financování výsledků výzkumu a vývoje a aktivity rozšiřování a výměny nejlepších zkušeností. Do spolupráce jsou zapojeny odborné neziskové společnosti, banky, burzy i bohatí jednotlivci (business angels).

6.1. PROGRAMY A INICIATIVY

Evropská Komise podporuje inovační podnikání a inovace z prostředků rozpočtu EU, případně s přispěním dalších zdrojů v těchto hlavních programech a iniciativách (na tuto činnost je používána zpravidla jen část prostředků programů a iniciativ):

6.1.1. Rámcové programy výzkumu a technologického vývoje

V kapitole 3.2.2.1. byl popsán dosud probíhající horizontální program 5. RP „Innovation-SMEs“, prostřednictvím kterého se provádí podpora inovací formou projektů. V kapitole 3.2.3 2. pak navazující aktivita „Výzkum a inovace“ z 6. RP.

6.1.2. Programy na podporu regionů

Podpora inovací v evropských regionech je prováděna prostřednictvím programů financovaných ze strukturálních fondů, zejména ERDF a částečně EIB. Strukturálním fondům byla věnována část 4. Inovace jsou podporovány ve vybraných státech i prostřednictvím fondu soudržnosti.

6.1.3. Programy PHARE a TACIS

Program PHARE, zahájený v roce 1990, je iniciativou EU na podporu rozvoje velké skupiny

demokratických států /36/. Cílem je pomoci 13 státům střední a východní Evropy (včetně České republiky) znovu se zapojit do hlavních proudů evropského rozvoje před vstupem do EU. Hlavní priority programu jsou pro všechny zúčastněné země stejné, i když jsou v různých stupních transformace. Jsou to zejména: restrukturalizace státních podniků, včetně zemědělských; rozvoj soukromého sektoru; reforma institucí, práva a veřejné administrativy; reforma sociálních služeb, zaměstnanosti, vzdělávání a zdravotnictví; rozvoj energetiky, dopravy a telekomunikací, životního prostředí a jaderné bezpečnosti. Zvláštní pozornost je zaměřena na podporu rozvoje regionů sousedících s členskými zeměmi EU. Z hlediska inovačních aktivit jde nejen o realizaci technologických inovací (např. instalace čistíren odpadních vod), ale i sociální, zdravotnické a organizační inovace.

V letech 1989–2001 pracoval program PHARE s rozpočtem cca 15 mld. EUR (cca 480 mld. Kč). Z něho čerpala Česká republika přes 1 mld. EUR. Prostředky byly rozděleny formou grantů v následujících programech /77/:

- Twinning – příspěvky na budování institucí. Jde především o předávání zkušeností a organizační inovace
- Investiční projekty - prostředky jsou na dodávky zařízení, např. byly realizovány pro Cizineckou a pohraniční policii, dále pak na stavební práce (kanalizace, čističky odpadních vod apod.)
- Granty a půjčky

Program TACIS je iniciativa pro tzv. nové nezávislé státy a Mongolsko na podporu účinných ekonomických a politických vazeb s EU. Do programu je zapojeno 8 států a zmíněné Mongolsko.

6.1.4. Eurotech Capital

Aktivita Eurotech Capital byla zahájena Komisí jako pilotní projekt v roce 1989. Jejím cílem bylo zmenšit deficit kmenového kapitálu pro nadnárodní high-tech projekty podporou poskytovatelů rizikového kapitálu, kteří jsou do takových projektů ochotni investovat. Nadnárodní high-tech projekty vyžadují významné objemy finančních prostředků, a proto Eurotech Capital oslovuje větší fondy s minimálním kapitálem 50 mil. EUR. Prozatím je vybráno 14 operátorů rizikového kapitálu s celkovou investiční kapacitou dosahující 1 mld. EUR /37/. Z této částky bylo pro high-tech projekty vyčleněno 200 mil. EUR. Příspěvek operátorům činí 4 % z každého případu a navíc mají volný přístup do databáze Eurotech Data (ETD), což je informační služba připravující pro členy sítě Eurotech Capital přehledy o technologiích, trzích, patentech atd. Doposud připravila ETD více než 500 přehledů (od roku 1990). Od roku 1998 je databáze volně přístupná účastníkům sítě I-TEC (viz dále). Ačkoliv jsou v současné době fondy téměř vyčerpány, podpora sítě operátorů nadále probíhá. Noví členové sítě již nejsou přijímáni. Inovativní MSP, které chtějí získat prostředky z Eurotech Capital, se obracují na finanční zprostředkovatele, kteří byli vybráni Komisí, nebo získají prvé informace v iniciativě Gate2Growth (viz dále).

6.1.5. Growth & Employment Initiative

Komise zahájila činnost iniciativy v 11/1997 s dotací ve výši 420 mil. EUR a ukončila její činnost v roce 2000. Některé aktivity nebyly ještě zakončeny. Cílem iniciativy bylo uvolnit potenciál rychle rostoucích MSP k vytváření nových pracovních míst, zejména pokud zavádějí pokrokové technologie. Iniciativa sestávala ze tří navzájem se doplňujících programů orientovaných na vytváření pracovních příležitostí /38/:

- Schéma rizikového kapitálu pro firmy v počátečním stádiu jejich rozvoje - ETF Startup Facility. Podstatou schéma bylo, že mohlo podporovat velmi rizikové regionální projekty nebo projekty ve specifických sektorech, jako např. informační a komunikační technologie, biotechnologie, životní prostředí apod. Schéma je řízeno s pověřením Komise Evropským investičním fondem (EIF).
- Finanční podpora nadnárodních joint-ventures mezi MSP různých členských států - JEV (Joint European Ventures). Schéma dovolovalo maximální příspěvek ve výši 100 000 EUR na jeden projekt.
- Schéma garancí půjček pro zlepšení přístupu malých a nově vzniklých MSP k půjčkám (SME Guarantee Facility). Schéma je řízeno z pověření Komise EIF.

6.2. EVROPSKÁ INVESTIČNÍ BANKA

Evropská investiční banka (EIB) je finanční instituce EU /39/. Byla založena v roce 1958 pro poskytování půjček finančních prostředků pro zajištění rovnoměrného rozvoje EU. Je vlastněna členskými státy. EIB zvyšuje svoje prostředky na kapitálových trzích. Má rating AAA. V létě 1997 zahájila EIB velkou iniciativu „Amsterdam Special Action Programme“ (ASAP) s cílem stimulovat vytváření pracovních míst investováním do technologicky inovačních MSP. V červnu 2000 zahájila EIB svoji „Innovation 2000 Initiative“ na podporu li-sabonského rozhodnutí Rady EU vytvářet znalostní společnost založenou na inovacích. V současné době se připravuje další iniciativa „Innovation 2010 Initiative“.

6.2.1. Amsterdam Special Action Programme

V návaznosti na zasedání Rady EU v Amsterdamu v červnu 1997, která se zabývala růstem hospodářství a zaměstnaností, byl zahájen tříletý výše uvedený program ASAP. Hlavními prvky ASAP jsou:

- Zvláštní opatření pro nové finanční nástroje na pomoc technologicky zaměřeným a rychle rostoucím MSP
- European Technology Facility (ETF). Aktivita zahájená v 11/1997 ve spolupráci EIF s rozpočtem 125 mil. EUR. ETF zabezpečuje rizikový a kmenový kapitál pro projekty high-tech a rychle se rozvíjejících MSP /40/
- Rozvoj financování v oblastech vzdělávání, zdravotnictví, obnovy venkova a ochrany životního prostředí
- Nový impuls pro financování TENs (Trans-European Networks) a dalších velkých infrastrukturních investic

6.2.2. Innovation 2000 Initiative (i2i)

Iniciativu zahájila EIB v červnu 2000. Financování se soustřeďuje na pět oblastí /41/:

- Vzdělávání - vytváření lidských zdrojů financováním vybavení škol a univerzit výpočetní technikou
- Výzkum a vývoj - spolufinancování výzkumných a vývojových programů veřejného nebo soukromého sektoru; podpora výzkumné infrastruktury, špičkových výzkumných pracovišť; podpora opatření umožňujících MSP přístup k výzkumným programům
- Informační a komunikační technologie - financování transevropských širokopásmových a multimediálních sítí

- Difuse inovací - financování on-line zdravotní péče; využívání informačních technologií v místních podmínkách, zejména v méně vyvinutých regionech; vybavování firem, zejména MSP, pokrokovými informačními technologiemi
- Rozvoj MSP a podnikání - umožnění přístupu k rizikovému kapitálu; podpora vědeckých parků a inkubátorů; zavedení nových finančních produktů pro podnikatelské potřeby velmi malých firem. Od 1. 1. 2001 spravuje tuto aktivitu EIF.

Podpora v uvedených oblastech je zajišťována jednoúčelovým půjčkovým programem v rozsahu 12-15 mld. EUR do roku 2003. Od 3/2001 je iniciativa rozšířena i na kandidátské země.

EIB rozšiřuje svoje aktivity postupně na podporu vybavení fondů rizikového kapitálu pro MSP, souběžně s reformou Evropského investičního fondu, s cílem jeho přeměny na specializovanou prodlouženou ruku EIB v oblasti rizikového kapitálu.

6.3. EVROPSKÝ INVESTIČNÍ FOND

Evropský investiční fond (EIF) je veřejně-soukromé společenství, založené v roce 1994 s kapitálem 2 mld. EUR a vlastněné EIB, Komisí a cca 70 bankami /42/. Hlavním úkolem EIF je poskytovat dlouhodobé garance pro financování velkých infrastruktur a podpory MSP. EIF neinvestuje přímo do jednotlivých firem, ale podporuje fondy zprostředkovatelských struktur působících v oblasti rizikového kapitálu. Fondy musí mít sídlo v EU a musí provádět většinu svých aktivit v EU. V souvislosti se zmíněnou reformou EIF jsou klíčové zásady investiční politiky EIF následující:

- Působit jako katalyzátor soukromých a institucionálních investorů, kteří by se mohli angažovat v oblasti rizikového kapitálu
- Soustředit se na ty zprostředkovatelské struktury, které podporují inovativní společnosti v počátečních stádiích jejich existence
- Investovat pouze do fondů, jež mají dostatečnou velikost
- Zajistit stálý a dvoucestný informační tok se spolupracujícími fondy

Jak již bylo uvedeno, EIF spravuje z pověření EIB European Technology Facility (ETF - viz 6.2.1.), ETP Startup Facility a SME Guarantee Facility (viz 6.1.5.).

EIF rovněž spravuje garanční program „Growth & Environment Scheme“ /43/ zahájený v roce 1997 z iniciativy Evropského parlamentu, Komise a EIF. Program je zaměřen na půjčky MSP, které se angažují v investicích do ochrany životního prostředí, včetně firem vyrábějících příslušná zařízení.

Aby zvýšil účinnost svých finančních operací ve prospěch technologicky inovačních MSP, spolupracuje EIF úzce s DG Enterprise/D v projektu I-TEC (viz dále).

V roce 2002 spravoval EIF portfolio ve výši cca 4 mld. EUR pro 165 fondů. Jde především o poskytování garancí.

6.4. GATE2GROWTH INITIATIVE

Gate2Growth Initiative je aktivita Komise představující elektronickou komplexní informační službu na podporu inovačních podnikatelů i pro jejich podporovatele. Je to v současné době **ústřední nástroj Komise pro informace o financování inovačních aktivit**. Iniciativa nahradila službu LINK (Linking Innovation, Finance and Technology), která byla provozována v letech 1999-2001 a při její konstrukci byly využity zkušenosti i jiných služeb (I-TEC, FIT aj.).

Činnost iniciativy byla zahájena ve Stockholmu v květnu 2002. Stránka www.gate2growth.com je vytvořena speciálně pro podnikatele, investory, poskytovatele služeb. Umožňuje přístup k tematickým sítím, k databázím [Entrepreneurs](#) a [Investors](#) (pro registrované členy za roční poplatek 399 EUR) a pro [poskytovatele služeb](#) (bezplatná služba). Iniciativa pomáhá poskytovatelům různých služeb zvětšovat jejich kapacitu, napomáhá podnikatelům při vytváření sítí a při výměně zkušeností a nejlepších způsobů práce. Iniciativa oslovuje investory rizikového kapitálu, manažery technologických inkubátorů, manažery zprostředkovatelských agentur a agentur provádějících transfer technologií a specialisty-poradce v podnikání, výzkumu financí a vzdělávání /44/.

Prostřednictvím Gate2Growth je možné se kontaktovat se všemi finančními fondy na podporu inovací. Tematické sítě:

6.4.1. I-TEC Net

I-TEC (Innovation and Technology Equity Capital) je celoevropská síť sdružující asi 70 investorů v oblasti rizikového kapitálu, zaměřených na začínající technologicky orientované MSP. Byla založena v roce 1997 a pro svoji úspěšnost existuje dodnes. Stručná pravidla pro účast SME a operátorů rizikového kapitálu jsou dostupná na /45/. Síť umožňuje přístup do databáze Eurotech Data (viz 6.1.4.)

6.4.2. ProTon Europe

Je to celoevropská síť technických kanceláří napojených na veřejné výzkumné organizace a univerzity. Hlavním cílem sítě je podpora komerčního využití výsledků výzkumu a vývoje prováděného veřejnými institucemi. V síti se nachází přibližně 250 kanceláří a agentur. Síť obsahuje rovněž řadu studií a analýz zaměřených na porovnávání průběhu komercializace technologií, nejlepší osvědčené postupy řízení a komercializaci ochrany duševního vlastnictví, metodické postupy spolupráce s průmyslem aj. /46/

6.4.3. Gate2Growth Incubator Forum

Je to celoevropská síť profesionálních manažerů technologických inkubátorů a inkubátorů spojených s výzkumnými ústavami a univerzitami. Hlavním cílem sítě je zvýšení kapacity inkubátorů a podpora služeb firmám, umožnění výměny zkušeností včetně výměny nejlepších praktických zkušeností na evropské úrovni. Fórum organizuje workshopy nejlepších zkušeností, sponzoruje účasti na průmyslových setkáních, organizuje návštěvy high-tech podniků, sponzoruje účast na různých kurzech pro mladé pracovníky atd. Podmínky pro členství v síti jsou uvedeny v /47/.

6.4.4. Gate2Growth Finance Academia

Je vytvořena pro vědecké a výzkumné pracovníky v oblasti podnikání, inovací a financování.

6.5. NEZISKOVÉ ORGANIZACE

Komise podporuje činnost několika speciálních sítí finančníků a investorů v oblasti inovačních technologií.

6.5.1. EVCA

Již od roku 1983 podporuje Komise aktivně EVCA (European Venture Capital Association), která byla založena z iniciativy průmyslu a Komise. Je to nezisková organizace sdružující v současné době více než 380 evropských soukromých finančních domů, zabývajících se kmenovým a rizikovým kapitálem. V roce 1993 EVCA zahájila v rámci programů Phare-Tacis „Central and Eastern Europe Venture Capital Programme“ a nedávno „NIS Venture Capital Programme“, s cílem podporovat rozvoj rizikového kapitálu organizováním školení a spojováním operátorů rizikového kapitálu. Programy se týkají států bývalého Sovětského svazu, České republiky, Maďarska, Polska, Slovenska, Slovinska, Bulharska, Estonska, Litvy, Lotyšska a Rumunska /48/.

6.5.2. APCIMS - EASD

Je to nová organizace evropského obchodu s průmyslovými cennými papíry založená v 4/2002 fúzí APCIMS (Association of Private Client Investment Managers and Stockholders) a EASD (European Association of Securities Dealers). EASD byla založena v roce 1994 iniciativou EVCA a s podporou Komise. V době fúze reprezentovala EASD 147 investičních bankéřů a odborníků na finanční trhy ze 17 států. EASD stála v roce 1996 za založením EASDAQ (nyní Nasdaq Europe), první celoevropské burzy s akciemi technologicky orientovaných firem /49/.

6.5.3. EBAN

Prostřednictvím EBAN (European Business Angel Network) založené v roce 1999, podporuje Komise vzájemné spojení neformálních soukromých investorů (business angels) a zakladatelů MSP. EBAN spojuje investora a MSP prostřednictvím národních sítí (BAN), kterých bylo založeno asi 90 v řadě států EU. Předpokládaný rozpočet na aktivitu je v současné době vyčerpán a do sítě se nepřijímají nové BAN. Pomoc „business angels“ je možno vyžádat buď přímo v EBAN nebo prostřednictvím služby Gate2Growth /50/.

7. NÁSTROJE INOVAČNÍ POLITIKY EU

Pro realizaci výzkumné a inovační politiky používají výkonné orgány EU řady nástrojů, z nichž nejdůležitější budou krátce zmíněny. Přehlednou podrobnější informaci lze nalézt v /56/.

7.1. TRENDCHART

„Trendchart of Innovation in Europe“ (volně přeloženo: Přehled inovačních trendů v Evropě) je praktická elektronická databáze pro ty, kteří vytvářejí inovační politiky v Evropě. V databázi jsou dostupné pravidelně aktualizované informace o různých aspektech inovačních politik EU a členských států. Databáze je spravována DG Enterprise. Zaměřuje se na čtyři hlavní témata inovační politiky:

- Podpora inovačního podnikání
- Využití duševního vlastnictví pro podporu inovací
- Nové přístupy k financování inovací
- Transfer znalostí a technologií mezi výzkumem a průmyslem

Obsahuje tři hlavní informační bloky: přehled opatření inovačních politik; evropský inovační zpravodaj a recenze inovačních politik /51/.

7.1.1. Přehled opatření inovačních politik

Tento blok je informačně permanentně zajišťován sítí národních korespondentů z členských států a kandidátských zemí. Informace jsou ukládány v Trend Chart database, která obsahuje několik set opatření a do databáze Who's Who, kde jsou uvedeny agentury a vládní útvary zabývající se inovacemi. Každých šest měsíců jsou informace o politických opatřeních shrnuty do série „Country reports“. Informace z přehledu jsou pravidelně kompilovány do „Trend reports“. Blok je doplněn rozcestníkem o novinkách (konference, nové dokumenty apod.).

7.1.2. Evropský inovační zpravodaj

Evropský inovační zpravodaj (European Innovation Scoreboard) vznikl na výslovný požadavek zasedání Rady EU v Lisabonu v roce 2000. Poskytuje přehled evropské inovační výkonnosti analýzou dat v 17 indikátorech ve čtyřech oblastech inovační politiky: vytváření znalostí; transfer technologie; financování inovací a inovační výkonnost. Zpravodaj je aktualizován jednou ročně. Pro porovnání jednotlivých států je určován nezávazný souhrnný inovační index (SII) a celkové inovační trendy. Český překlad inovačního zpravodaje za rok 2001 se nachází v publikaci /52/ a za rok 2002 v /53/. Ve zpravodaji za rok 2002 jsou poprvé uvedeny výsledky evropských regionů.

7.1.3. Recenze inovačních politik

Recenze nabízejí možnost srovnávání a hlubší analýzy inovačních politik jednotlivých států. Účelem není hodnotit úroveň inovačních schémat, ale zajistit nadnárodní výměnu zkušeností mezi těmi, kteří vytvářejí inovační politiky či jejich části. Z toho důvodu se organizuje řada workshopů na různá témata. Cílem je ustavit evropské „kluby“ představitelů inovačních politik ve všech čtyřech hlavních tématech Trend Chartu. Recenze za léta 2000 a 2001 jsou uvedeny v publikaci /54/.

7.2. INNOBAROMETER

Databáze Innobarometer obsahuje výsledky průzkumu zkušeností a priorit evropských manažerů v oblasti inovací. V pěti jazycích jsou přístupné souhrny podle různých oblastí: význam inovací pro firmy; pokrokové technologie a inovace; lidské zdroje a inovace; chránění a sdílení poznatků; finanční stránka inovací; úloha zákazníků a základní potřeby firem. Ve třech jazycích jsou dostupné zprávy v plném znění. Databáze se nalézá na adrese /55/.

7.3. PRŮZKUM INOVACÍ SPOLEČENSTVÍ

Průzkum inovací Společenství (Community Innovation Survey - CIS) je společná aktivita členských států a EU, založená na iniciativě Eurostatu a horizontálního programu 5. RP Innovation-SMEs. Předpokládá se, že aktivita upevní empirickou základnu inovační politiky EU. Jde o sběr statistických údajů ve všech členských státech EU.

Pilotní statistický průzkum (CIS 1) byl proveden v roce 1992. Druhý průzkum (CIS 2), který zahrnul jak výrobní sektor, tak sektor služeb, byl proveden v letech 1997-1998 a jeho úplné

výsledky byly k dispozici v polovině roku 2000. Další průzkum (CIS 3) byl ukončen koncem roku 2002 a v současné době probíhá jeho vyhodnocování. Databáze CIS je přístupná na stránce /57/.

CIS shromažďuje údaje na úrovni firem v široké škále průmyslů v jednotlivých regionech a státech. Údaje jsou porovnatelné na evropské úrovni a jsou reprezentativní. Jelikož údaje jsou shromažďovány pravidelně, umožňuje to odhad trendů, vývoj metodiky sběru a vyhodnocování dat. Metodika CIS byly vyvinuta v roce 1991 ve spolupráci s OECD. Na základě OSLO manuálu (OECD příručka pro sběr a interpretaci údajů o technologických inovacích /15/) byl sestaven všeobecný dotazník. Sběr údajů se provádí statistickými úřady jednotlivých států nebo pověřenými výzkumnými ústavy s finanční podporou Komise, prostřednictvím Eurostatu a programu Innovation-SMEs. Výsledky průzkumů vyhodnocují dohodnutou metodikou statistické úřady a dále jsou shromažďovány a analyzovány Eurostatem. Základní údaje jsou utajovány, jsou přístupné pouze zaměstnancům Eurostatu. Agregované tabulky na úrovni sektorů, odvozené z mikro-údajů, jsou publikovány Eurostatem.

7.4. INOVAČNÍ STUDIE

Inovační studie (Innovation Studies, dříve European Innovation Monitoring System - EIMS) se dlouhodobě zpracovávají na podporu inovační politiky EU. Zadávání studií provádí v rámci programu Innovation-SMEs DG Enterprise.

Informace o inovačních studiích je na internetové stránce /58/. Zde je možné získat texty jak dříve publikovaných studií, tak zaměření připravovaných studií.

7.5. FIT POLICY EXCHANGE PROJECT

FIT projekt (Establishing Durable Links between Finance, Innovation and Technology) byla aktivita programu Innovation-SMEs s cílem rozšiřovat dobré zkušenosti vytvářením trvalých spojení mezi finančníky a inovační a technickou komunitou, zejména těmi, kteří vytvářejí v jednotlivých státech inovační politiku. Důvodem pro zahájení aktivity byl citelný nedostatek vzájemného porozumění mezi uvedenými partnery a nedostatečný prostor a prostředí pro vzájemnou diskusi. Projekt FIT byl zahájen v roce 1999 a byl ukončen v roce 2002 /59/. Uspěla se pouze jedna výzva k podávání návrhů projektů na specifická témata:

- Vývoj a implementace evropského curricula pro vzdělávání podnikatelů
- Transfer využitelných výsledků výzkumu a vývoje a úloha mikrofinancování
- Budování odborných sítí v oblasti financování inovací a start-up firem

7.6. TECHNOLOGY MARKETPLACE

Technology Marketplace je užitečná databáze přístupná v informačním systému Cordis /60/, poskytující informace o výsledcích evropského výzkumu a vývoje, které je možné dále využít. Virtuální „tržiště“ nabízí přístup k nejnovějším výsledkům ve třech oblastech: podnikání, věda a společnost. Služba nabízí řadu dalších užitečných propojení.

7.7. DATABÁZE PODNIKATELSKÝCH INKUBÁTORŮ

Tato databáze, která zahájila svoji činnost v listopadu 2001, spojuje více než 600 inkubátorů

v celé Evropě, včetně sítě BIC. Každý inkubátor je charakterizován podle své cílové oblasti nebo technologického zaměření a dalších parametrů.

7.8. IRC NETWORK

IRC (Innovation Relay Centres) Network byla ustavena v rámci programu Innovation 4. RP v roce 1995. Je to reálná síť v současné době téměř 250 pracovišť ve 31 státech Evropy. Každé IRC představuje regionální okno evropských inovací na pomoc místním organizacím při transferu technologií z regionu a do regionu. Činnost IRC se soustřeďuje zejména na pomoc MSP. IRC se nacházejí v různých organizacích, např. na univerzitách, ve výzkumných ústavech, hospodářských komorách, regionálních či národních rozvojových agenturách atd. Mnoho IRC vytváří konsorcia, jako např. CIR (Czech Innovation Relay Center - /49/), takže v síti spolupracuje okolo 250 pracovišť. Centra jsou vybavena personálem s dobrými ekonomickými a technologickými zkušenostmi. Celkový počet pracovníků zaměstnaných v ICR je téměř 1000. V posledních pěti letech asistovaly ICR u více než 5000 transferových jednání a pomohly 65 000 klientům-firmám získat potřebné technologie /63/.

7.9. INNOVATION SHOWCASE - PROMOTION INNOVATION IN EUROPE

Tato služba je koordinována pro Komisi společností VDI/VDE Technologiezentrum Innovationstechnik GmbH, Teltow, Německo /64/. Je to komunikační a informační platforma pro všechny účastníky inovací. Jsou zde dostupné informace o projektech, doprovodných opatřeních, článcích v tisku, konferencích a workshopech a zejména o nejlepších osvědčených postupech z inovačních projektů.

7.10. NÁSTROJE REGIONÁLNÍ PODPORY INOVACÍ A INOVAČNÍHO PODNIKÁNÍ

Jak již bylo uvedeno v kapitole 4., EU věnuje velké úsilí vyrovnávání dosavadních rozdílů mezi evropskými regiony. Jako nástrojů pro ovlivňování regionálních inovačních politik a inovačního podnikání v regionech se používá řada vybudovaných virtuálních i reálných sítí, pilotní projekty, různé informační služby atd. Mezi nejdůležitější patří:

7.10.1. Informační stránka Regional Policy - Inforegio

Je to oficiální stránka Komise pro regionální politiku /62/. Jsou zde uvedeny základní principy regionální politiky EU a způsoby jejího ovlivňování, rozpočty podpůrných fondů a jejich alokace a řada dalších údajů a informací.

7.10.2. IRE

IRE (Innovating Regions in Europe Network) je virtuální společná platforma pro spolupráci a výměnu zkušeností o vývoji regionálních politik a schémat. IRE Network je otevřena všem evropským regionům, včetně regionů ze střední a východní Evropy a Kypru. Členy sítě je v současné době více než 200 regionů z 27 evropských států. Regiony jsou reprezentovány konsorcií regionálních autorit, rozvojovými agenturami, univerzitami, výzkumnými centry apod.

Od roku 1994 obdrželo více než 100 evropských regionů podpory na formulaci svých regionálních inovačních strategií v rámci projektů RITTS a RIS, které byly do roku 2001 koordinovány DG Enterprise, resp. DG Regional Policy. Jejich úlohu pro další období převzal projekt IRE /65/. V databázi jsou dostupné informace o programech, projektech a inovačních aktivitách, popsanych v části 4. Jsou zde i odkazy na projekty tematických sítí, vytvořených na řešení různých otázek souvisejících s vytvářením regionálních politik (v současné době existuje 14 řešitelských tematických sítí) a další odkazy.

7.10.3. SME TechWeb

SME TechWeb je internetová stránka technologicky orientovaných firem s počtem zaměstnanců menším než 250 (MSP), zvláště těch, které si přejí inovovat a internacionalizovat se. Je užitečná především pro ty MSP, které chtějí získat finanční podporu z rámcových programů v rámci opatření pro MSP /66/. Nalezneme zde všechny potřebné informace pro MSP, které se chtějí zapojit do mezinárodní spolupráce. Informace jsou podány velmi srozumitelnou formou.

7.10.4. RINNO

RINNO (Regional Innovation Observatory) je poměrně nová virtuální interaktivní služba (online library), podporovaná společně DG Enterprise a DG Regional Policy /67/. Umožňuje mnohostrannou výměnu nejlepších zkušeností a informací v oblasti inovací, inovačních politik a inovačního podnikání mezi účastníky sítě. Cílem je koncentrovat všechny dostupné informace na jednom místě. Služba je určena pro regiony, které se tak mohou přímo informovat o nejlepších zkušenostech v ostatních regionech. Účastníci se do sítě přihlašují a údaje jsou zabezpečeny. Síť v současné době zahrnuje všech 15 států EU a soustřeďují se podklady ve 3 databázích:

- Informace o podpoře inovací v regionech v celé Evropě
- Případové studie prezentující osvědčené postupy
- Praktické rady na podporu regionálních inovací

7.10.5. PAXIS

Paxis (Pilot Action of Excellence on Innovative Start-ups) je pilotní projekt Komise, který má v praxi ukázat možnost inovačního rozvoje vybraných regionů /68/. Pro projekt bylo v době jeho zahájení vybráno na základě 24 kritérií 15 špičkových regionů z 35 přihlášených a v 5/2002 připojeno dalších sedm. Na stránkách projektu nalezneme informace o iniciativách jednotlivých účastníků projektu, seznam tematických sítí, které vytvořili pro řešení různých problémů, panely expertů, doprovodná opatření projektu aj. Je zde i přístup k časopisu projektu „Excellent News“, který je vydáván čtvrtletně. Dosavadní výsledky řešení projektu jsou příkladem pro ostatní regiony. Řešení projektu bude pokračovat i v rámci 6. RP.

V březnu 2003 bylo vyhlášeno v Barceloně založení další sítě, která spojí ke spolupráci 20 evropských měst. Tato síť bude budována na základě zkušeností získaných v pilotním projektu PAXIS.

7.10.6. BIC a EBN

Především na základě amerických zkušeností bylo v roce 1984 založeno v Liège (Belgie), první Business and Innovation Centre (BIC) v rámci aktivity Komise DG for Regional Policy, která měla řešit trvalý problém - jak přeměnit inovační podnikatelské projekty na úspěšné firmy, a tak dlouhodobě přinést užitek regionálnímu hospodářství. Projekt zapustil kořeny a postupně vznikaly další BIC, kterých je dnes registrováno asi 150 v 21 evropských zemích. Základní poslání BIC je následující:

- Podporovat zakládání nových inovačních firem (MSP)
- Podporovat modernizaci, inovace a diverzifikace v existujících firmách

Pro splnění tohoto poslání BIC nabízí firmám řadu služeb od první představy o založení firmy, až po období jejího rozvoje /69/. BIC rovněž zajišťují pro podnikatele a MSP spojení na odborníky, jež provádějí speciální služby. BIC jsou samostatné organizace. Mohou být zcela nezávislé nebo součástí větší organizace (vědeckého parku, hospodářské komory), ale musí mít strategickou autonomii a rozpočtovou nezávislost. Musí být řízeny správní radou nebo podobnou strukturou, ve které jsou zastoupeni zástupci hlavních regionálních organizací. BIC mají stále zaměstnance (v průměru je to v současné době osm zaměstnanců).

EBN (European BIC Network) je síť sdružující BIC a podobné organizace v Evropě /69/. Sídlo EBN je v Bruselu. Síť byla založena ve stejném roce jako první BIC iniciativou prvních BIC, Komise a skupinou průmyslníků. EBN je mezinárodní nezisková asociace s malým stálým aparátem. Je řízena volenou správní radou, která reprezentuje členy sítě - BIC.

EBN, ve spolupráci s Komisí, dbá na vysokou úroveň činnosti BIC a na splnění všech podmínek při přijímání nových BIC do sítě. Podmínky jsou následující: příspěvek regionálnímu rozvoji, nezávislý statut, stálý a vysoce kvalifikovaný personál, finanční, strategická a manažerská autonomie, partnerství s ostatními relevantními organizacemi v oblasti působení a vysoký standard a rozsah poskytovaných služeb. Žadatelé, kteří splní všechny podmínky, mohou používat název BIC a zvláštní logo Evropské komise (EC-BIC logo). EBN rovněž propojuje BIC se všemi inovačními aktivitami EU.

Na základě vyhodnocení dlouholetého působení EBN na regionální rozvoj v EU, které provedli nezávislí experti v letech 1997-1998, byl program BIC implementován do programového období strukturálních fondů na léta 2000-2006. V ČR vyvíjí činnost čtyři BIC (v Praze, Plzni, Brně a Ostravě).

7.11. INFORMAČNÍ SÍTĚ NA PODPORU VÝZKUMU A INOVAČNÍHO PODNIKÁNÍ

7.11.1. CORDIS

CORDIS je hlavní a velmi rozsáhlý informační systém evropského výzkumu a vývoje a inovací, podporovaný programem Innovatiom-SMEs /71/. Je provozován v pěti jazycích. V deseti databázích nabízí více než 30000 stránek, tisíce užitečných spojení a kontaktů a uživatelsky přátelské nástroje pro vyhledávání. CORDIS byl v předcházejícím textu často zmiňován.

7.11.2. IPR Helpdesk

Virtuální IPR Helpdesk (IPR - Intellectual Property Rights) je volně přístupná služba na podporu výzkumných a inovačních projektů v oblasti problematiky duševního vlastnictví

a průmyslových práv. /70/. Je poskytována v pěti jazycích. Prostřednictvím služby jsou dostupné informace o 5. a 6. RP, duševním a průmyslovém vlastnictví, nových právních dokumentech aj. Je zde i odkaz na vyhledávání patentů. Služba vydává IPR Bulletin. Službu pro Komisi provozuje sdružení 7 evropských univerzit a dalších organizací pod koordinací Univerzity v Alicante, Španělsko.

7.12. PERIODICKÉ PUBLIKACE

V rámci programu Innovation-SMEs se vydávají následující periodické publikace, které je možné získat bezplatně na základě on-line přihlášky. Časopisy jsou dostupné i na internetu:

7.12.1. Innovation & Technology Transfer

Časopis přináší šestkrát ročně aktuální informace z oblasti evropského inovačního podnikání a transferu technologií. Jeho obsah má pevnou strukturu: novinky z inovační politiky, skupinu článků na dané téma, informace z programu Innovation-SMEs, stránky IRC Newsletter a konference a publikace /72/.

7.12.2. Euroabstracts

Časopis vychází šestkrát ročně a je zaměřen na podporu šíření výzkumně orientovaných publikací. Obsahuje i přehledové články, interview a recenze knih /73/.

7.12.3. CORDIS Focus

Časopis vychází každých čtrnáct dní a přináší nejaktuálnější stručné informace o výzkumu a inovacích v EU /74/.

7.12.4. CORDIS focus - Technology Opportunities Today

Časopis, který je vydáván 6x ročně, je doplňkem časopisu Cordis Focus. Přináší stručné charakteristiky výsledků řešení evropských výzkumných a vývojových projektů z různých oblastí, včetně představy řešitelů o potenciálním uplatnění na trhu a údajů o způsobech předpokládané spolupráce. Stabilní struktura časopisu zahrnuje tyto obory: biologie a medicína, energetika, životní prostředí, informační technologie a telekomunikace, průmyslové technologie /75/.

7.12.5. RTD Info

Časopis vydávaný čtvrtletně DG Research obsahuje články o všeobecných aspektech výzkumu Společenství, např. výsledky projektů, články o výzkumných politikách, informace o výzvách k podávání projektů, informace o odborných setkáních, o publikacích atd. /76/.

8. ZÁVĚR

Evropská unie věnuje v současné době podpoře inovací a inovačního podnikání stejné úsilí jako podpoře výzkumu a technologického vývoje. Z rozborů vyplývá, že inovace a znalosti se stávají do značné míry rozhodujícím zdrojem bohatství a rovněž hlavním důvodem rozdílů mezi zeměmi, podniky a lidmi. Toto poznání vede představitele EU k systematickému

vytváření ucelené evropské inovační politiky a podpory realizace obdobných politik na národní a regionální úrovni.

V této publikaci byl stručně popsán historický vývoj těchto snah a nástroje pro provádění inovační politiky EU. Základním cílem inovačních politik je vytváření prostředí, které je příznivé pro inovační podnikání. To se EU snaží zabezpečovat především rozsáhlými programy nadnárodní spolupráce ve výzkumu a přímými aktivitami budování celoevropských infrastruktur podporujících inovační podnikání. Jedná se však o komplexnější problém. Rozvoj inovačního podnikání záleží, jak je uvedeno v posledním dokumentu EU o inovační politice /31 a **příloha č. 1/**, jen v menší míře na přímém převádění výsledků výzkumu do praxe, ale významnější úlohu mají nevýzkumné aktivity, jako jsou prosté zdokonalování výrobků, využívání licencí, vzdělávání pracovníků a zejména investiční činnost. Velmi velký vliv na rozvoj inovační činnosti má úroveň vytváření prostředí konkurenceschopnosti, daňová politika, možnosti přístupu vznikajících firem k počátečnímu kapitálu, vztah univerzitního výzkumu k podnikání, úroveň vysokoškolského vzdělávání budoucích potenciálních podnikatelů, úroveň administrativních překážek při zakládání nových firem atd. Z uvedeného vyplývá, že jde o problém, který je třeba řešit ve všech souvislostech, o což se v současné době EU snaží.

9. LITERATURA A INTERNET

1. „Green paper on Innovation“, Bulletin of the European Union, Suppl. 5/95, Office for Official Publ. of the EU, Luxembourg, 1996, ISBN 92-827-6084-7; COM (95) 688 final
2. „The First Action Plan for Innovation in Europe - Innovation for growth and employment“, Bulletin of the European Union, Suppl. 3/91, Office for Official Publ. of the EU, Luxembourg, ISBN 92-828-0199-3; COM (96) 0589 final
3. „Na cestě k evropskému výzkumnému prostoru“, příloha č. 2 publikace „Průvodce systémem státní podpory výzkumu a vývoje v ČR“, autoři T. Prnka, K. Šperlink, P. Křenek, vyd. Repronis Ostrava, 2001, str. 169, ISBN 80-86122-73-5; COM (2000) 6 final
4. „Inovace v ekonomice založené na poznání“, příloha č. 1 publikace „Evropská unie a inovace“, autoři T. Prnka, F. Hronek, K. Šperlink, vyd. Repronis Ostrava, 2002, ISBN 80-7329-010-3; COM (2000) 567 final
5. „Pátý rámcový program Evropské unie - 1998-2002“, vyd. Technologické centrum AV ČR, Praha, 2001, str. 107, ISBN 80-238-5876-9
6. „Šestý rámcový program v kostce“, vyd. Technologické centrum AV ČR, 1/2003, str. 14
7. „Commission Communication on Innovation Policy“, Innovation & Technology Transfer, Special Edition, 4/2003; COM (2003) 112 final
8. „Brussels European Council - Presidency Conclusion“, Brussels, 20.-21. March 2003, 8410/03
9. „Analýza dosavadního vývoje a stavu výzkumu a vývoje v České republice a jejich srovnání se zahraničím“, vyd. MŠMT+RVV, Praha, květen 1999; <http://www.vyzkum.cz>
10. „Analýza dosavadního vývoje a stavu výzkumu a vývoje v České republice a jejich srovnání se zahraničím“, vyd. MŠMT, Praha, květen 2002; <http://www.vyzkum.cz>
11. „Národní politika výzkumu a vývoje České republiky“, příloha č. 3 publikace „Průvodce systémem státní podpory výzkumu a vývoje ČR“, autoři T. Prnka, K. Šperlink, P. Křenek, vyd. Repronis Ostrava, 2000, str. 189, ISBN 80-86122-55-7; <http://www.msmt.cz>

12. „Návrh Národního programu výzkumu“, vyd. TC AV ČR Praha, 2002
13. T. Prnka, K. Šperlink, P. Křenek: „Průvodce systémem veřejné podpory výzkumu a vývoje v České republice - 2003“, vyd. Repronis Ostrava, 2003, str.22, ISBN 80-7329-030-8
14. „The Innovation Policy Issues in Six Candidate Countries: the challenges“, koordinátor ADE S.A., Belgie, 1/2002, č. studie EUR 17036, http://www.cordis.lu/innovation-policy/studies/geo_study1.htm
15. „Oslo Manual /Innovation“, OECD, vyd. 1.1.1996, <http://www.oecd.org>
16. Šestý rámcový program evropského výzkumu - základní informace“, příručka č. 1, řada 2 věnovaná 6. RP, vyd. Repronis Ostrava, 2001, ISBN 80-86122-95-6
17. P. Wawrosz, P. Slováčková: „Průvodce podnikatele právem Evropského společenství“, vyd. Rada vlády ČR pro sociální a ekonomickou strategii, Praha, 5/2002, ISBN 80-238-8700-9
18. „Reinforcing Cohesion and Competitiveness Through RTD and Innovation Policies“, COM (98) 275
19. „White Paper on the Challenges and Ways Forward into the 21st Century“, ISBN 92-77-62689-4, COM (93) 700
20. „Regional Policy - General Provisions on the Structural Funds“, <http://europa.eu.int/scadplus/leg/lvb/l60014.htm>
21. www.mmr.cz . Národní rozvojový program
22. O. Čepelka: „Iniciativa EU LEADER pro rozvoj venkova“, příručka řady „Strukturální fondy“, č. 14, Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha, 2001; <http://www.mmr.cz>
23. „The Regions and the New Economy - Guidelines for Innovative Actions under ERDF in 2000-2006“, COM (2001) 60 final
24. P. Holec: „Překážky inovačního procesu v Evropě“, ip&tt, 4, 3/1996, str. 2
25. P. Holec: „První akční plán pro inovace“, ip&tt, 5, 1/1997, str. 3; „Akční plán Evropské unie“, ip&tt, příloha v č. 1/1997
26. „Promoting Innovation Through Patents: Green Paper on the Community Patent and the Patent System in Europe“, ISBN 92-78-21652-6; COM (97) 314
27. „The Competitiveness of European Enterprises in the Face of Globalisation: How it can be encouraged“, COM (98) 718
28. „Realizace evropského výzkumného prostoru: Směrnice pro opatření EU v oblasti výzkumu (2000-2006)“, příloha č. 3 publikace „Průvodce systémem státní podpory výzkumu a vývoje v ČR“, autoři T. Prnka, K. Šperlink, P. Křenek, vyd. Repronis Ostrava, 2001, str. 203, ISBN 80-86122-73-5; COM (2000) 612 final
29. „Innovation in a knowledge-driven economy“, COM (2000) 567
30. „Industrial policy in an enlarged Europe“, COM (2002) 714
31. „Innovation policy: updating the Union's approach in the context of the Lisboa strategy“, Innovation & Technology Transfer, Special edition, 4/2003; COM (2003) 112
32. „Green Paper: Entrepreneurship in Europe“, COM (2003) 27
33. „More research for Europe: Towards 3% GDP“, COM (2002) 499
34. http://europa.eu.int/comm/regional_policy/innovation/prog_en.htm
35. <http://www.cordis.lu/finance/src/schemes.htm>

36. <http://www.cordis.lu/finance/src/phare.htm>
37. <http://www.cordis.lu/finance/src/euro-cap.htm>
38. <http://www.cordis.lu/finance/src/grow-emp.htm>
39. <http://www.eib.com>
40. <http://www.cordis.lu/finance/src/etf.htm>
41. <http://www.cordis.lu/finance/src/inno2000.htm>
42. <http://www.cordis.lu/finance/src/eif.htm>
43. <http://www.cordis.lu/finance/src/grow-env.htm>
44. <http://www.gate2growth.com>
45. Innovation & Technology Transfer, č.6, 1999, str.6; <http://www.cordis.lu/finance/src/itech.htm>
46. http://www.cordis.lu/finance/src/g2g_proton.htm
47. http://www.cordis.lu/finance/src/g2g_incubator.htm
48. <http://www.evca.vom>
49. <http://www.easd.com> ; <http://www.apcims.com>
50. <http://www.cordis.lu/finance/src/eban.htm>; <http://www.eban.org>; Innovation & Technology Transfer, č. 5, 2000, str. 5
51. <http://trendchart.cordis.lu>
52. T. Prnka, F. Hronek, K. Šperlink: „Evropská unie a inovace“, 1. vydání, vyd. Repronis, Ostrava, 2002, ISBN 80-7329-010-3
53. „Evropský inovační zpravodaj 2002“, vyd. Repronis, Ostrava, 2003, ISBN 80-7329-031-6; též Cordis focus, č.19, 12/2002
54. „Inovační politika v Evropě v letech 2000 a 2001“, vyd. Repronis, Ostrava, 2002, ISBN 80-7329-018-9
55. <http://www.cordis.lu/innovation-smes/src/innobarometer.htm>
56. Innovation & Technology Transfer, Special edition, 10/2002
57. <http://www.cordis.lu/innovation-smes/src/cis.htm>
58. <http://www.cordis.lu/innovation-policy/studies/home.htm>
59. <http://www.cordis.lu/finance/src/fit.htm>
60. <http://www.cordis.lu/marketplace>
61. <http://www.cordis.lu/incubators>
62. http://europa.eu.int/comm/regional_policy
63. <http://irc.cordis.lu>
64. <http://www.innovation-showcase.net>
65. <http://www.innovating-regions.org>
66. <http://sme.cordis.lu/home/index.cfm>
67. <http://www.rinno.com>
68. Innovation & Technology Transfer, č. 4, 2002, str. 14; <http://www.cordis.lu/paxis>
69. <http://www.ebn.be>

70. <http://www.ipr-helpdesk.org>
71. <http://www.cordis.lu>
72. <http://www.cordis.lu/itt>
73. <http://www.cordis.lu/euroabstracts>
74. <http://www.cordis.lu/focus>
75. <http://www.cordis.lu/focus/en/src/supplements.htm>
76. http://europa.eu.int/comm/research/rtdinfo_en.html
77. „Regiony ČR v EU“, vyd. Delegace EK v ČR, 4. vydání, 5. 6. 2003

Komise evropských společenství

Brusel
COM (2003) 112, konečné znění

**SDĚLENÍ KOMISE RADĚ A EVROPSKÉMU PARLAMENTU,
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU
A VÝBORU REGIONŮ**

**INOVAČNÍ POLITIKA: AKTUALIZACE PŘÍSTUPU UNIE
V SOUVISLOSTI S LISABONSKOU STRATEGIÍ**

OBSAH

1. ÚVOD	48
2. AKTUALIZACE POJMU INOVACE: VÍCEROZMĚROVÁ PODSTATA JEVU „INOVACE“ A JEHO DŮSLEDKY PRO POLITIKU	49
2.1 RŮZNÉ CESTY K INOVACÍM	49
2.2 DŮSLEDKY PRO POLITIKU	51
3. AKČNÍ POLE INOVAČNÍ POLITIKY	51
4. SOUČASNÉ PROBLÉMY INOVAČNÍ POLITIKY EU.....	53
4.1 NEDOSTATEČNÁ INOVAČNÍ VÝKONNOST	53
4.2 ROZŠÍŘENÍ.....	54
4.3 KVALIFIKAČNÍ DEFICIT	54
4.4 SPECIFIKA HOSPODÁŘSKÉ A SOCIÁLNÍ SITUACE V EU	55
5. KOORDINAČNÍ RÁMEC INOVAČNÍ POLITIKY V KONTEXTU EU.....	56
6. NOVÉ SMĚRY PRO EVROPSKOU INOVAČNÍ POLITIKU	58
6.1 VAZBY S OSTATNÍMI OBLASTMI POLITIKY PRO ZLEPŠENÍ RÁMCOVÝCH PODMÍNEK INOVAČNÍCH PODNIKŮ	58
6.2 PODPORA VĚTŠÍ DYNAMIKY TRHU A VYUŽITÍ KONCEPCE „ROZHODUJÍCÍCH TRHŮ“	61
6.3 PODPORA INOVACÍ VE VEŘEJNÉM SEKTORU	62
6.4 VĚTŠÍ DŮRAZ NA REGIONÁLNÍ DIMENZI INOVAČNÍ POLITIKY	62
7. ZÁVĚRY.....	63
7.1 SOUHRN AKTIVIT, KTERÉ VYPLÝVAJÍ ZE SDĚLENÍ	64
PŘÍLOHA 1 INNOBAROMETER 2002.....	65
PŘÍLOHA 2 PŘEHLED SOUČASNÝCH AKTIVIT EU NA PODPORU INOVACÍ	66

SHRNUTÍ

Inovace jsou centrální částí „Lisabonské strategie“ schválené Radou v březnu 2000. Strategie byla potvrzena a zdůrazněna na následujících zasedáních Evropské rady, především v Barceloně v roce 2002.

Předkládané sdělení o inovační politice společně se sdělením o průmyslové politice v rozšířené Evropě a Zelenou knihou o podnikání tvoří koherentní rámec pro konkurenceschopnost podniků a přispívá k hospodářskému růstu v Evropě.

Sdělení je i významným příspěvkem pro jarní zasedání Evropské rady, které se konalo 20. a 21. března 2003.

Zatímco sdělení „Více výzkumu v Evropě. Vstříc ke 3 % HDP.“ přiznává důležitý příspěvek výzkumu pro inovace, toto sdělení prokazuje, že existují četné jiné formy inovací.

Inovace mohou probíhat postupně nebo skokem. Mohou vyplynout z transferu technologií nebo z rozvoje nových koncepcí podniku, mohou být technologické nebo organizační podstaty, mohou být i v oblasti prezentace.

Cílem sdělení je především představit různé cesty k inovacím a analyzovat dopady na utváření inovační politiky a na nejrůznější nástroje, kterými je inovační politika ve skutečnosti realizována.

Analýza je doplněna zkoumáním nejrůznějších problémů, které jsou pro EU specifické. Konstatuje se, že struktury, problémy a příležitosti, které souvisí s inovacemi, nemusí být bezpodmínečně stejné ve všech částech světové ekonomiky. Faktory, které byly vzaty v úvahu jsou: nedostatečná výkonnost Unie, důsledky rozšíření, demografický vývoj a velikost veřejného sektoru v národních ekonomikách EU.

Zatímco se inovační politika provádí většinou na národní nebo regionální úrovni, musí členské státy a Komise ještě více zlepšit svoji spolupráci s cílem zlepšit inovace. Spolupráce musí přispět k vytvoření nových postupů koordinace a hodnocení dosaženého pokroku, které usnadní procesy vzájemného učení. Sdělení přináší konkrétní návrhy, jak může být rozmanitost Evropy přeměněna na její silnou přednost.

Sdělení přináší i nejrůznější návrhy nových postupů v oblasti inovační politiky EU a zejména jejího společného působení na ostatní oblasti politiky. Inovační politika musí být častěji realizována prostřednictvím dalších politik. Sdělení kromě jiného navrhuje i lepší koordinaci a účinné sledování činnosti prostřednictvím Komise a členských států.

Závěr obsahuje shrnutí nejdůležitějších opatření, která jsou navrhována k realizaci členskými státy, Komisí nebo v jejich vzájemné spolupráci.

1. ÚVOD

Jestliže Evropská unie dosáhne inovační výkonnosti, která by ji zařadila na vedoucí postavení ve světě, je to mimořádná příležitost k vzrůstu životní úrovně v budoucnosti. Evropa se však k tomuto cíli - stát se mnohem více inovačním hospodářským prostorem - přibližuje jen pomalu a s průtahy.

Podpora inovací je centrální částí strategie k dosažení cíle stanoveného Evropskou radou v březnu 2000 v Lisabonu. Podle tohoto cíle se má EU do konce tohoto desetiletí stát nejdynamičtějším hospodářským prostorem založeným na znalostech a prostorem s nejvyšší konkurenceschopností. Komise ve své jarní zprávě 2003¹ analyzovala, jak se EU přibližuje k cíli stanovenému v Lisabonu. Komise v této zprávě zdůrazňuje, že zbývá udělat ještě mnohé, především v oblastech znalostí a informací, které jsou označeny jako oblasti, v kterých musí být v nadcházejícím roku dosaženo výrazného pokroku, má-li být realizována strategie schválená v Lisabonu.

Toto zjištění se projevuje i v Inovačním zpravodaji 2002², který připravila Komise. Vyplývá z něj, že inovační výkonnost EU v porovnání s USA a Japonskem je i nadále nižší.

Komise již poukázala na to, že nedostatečné evropské inovační aktivity jsou podstatným důvodem nižšího růstu produktivity³. Pozitivní trendy, které označuje Inovační zpravodaj, jsou samozřejmě vítány; neznamenaají však, že by mohly vystačit k dosažení lisabonských cílů v průběhu předpokládaného období.

Globální zpráva o konkurenceschopnosti⁴ ukazuje podobný obrázek. Tato zpráva, která zahrnuje více mimoevropských zemí než Inovační zpravodaj, ukazuje, že většina členských států EU je předstížena, pokud jde o inovační výkonnost, nejen USA a Japonskem, ale i řadou dalších zemí.

Poté, kdy z lisabonské lhůty uplynuly již tři roky, musí EU přehodnotit svůj postoj k inovacím a příslušné postupy.

Výzkum a vývoj (VaV) je rozhodujícím faktorem, jestliže se jedná o dlouhodobý růst a dlouhodobý blahobyt v Evropě. Relativně nízké výdaje Evropy na VaV jsou důvodem její inovační slabosti; to bylo i tématem nedávno publikovaného sdělení *Více výzkumu pro Evropu: Vstříc ke 3 % HDP*⁵.

I když je výzkum důležitým východiskem pro vynálezy, znamenají inovace přesto něco více než jen úspěšné využití výsledků výzkumu. Vývoj pojmu inovace - od lineárního modelu, který vychází z VaV, až k systémovému modelu, podle kterého je inovace výsledkem komplexních vzájemných vztahů osob, organizací a jejich oblastí činnosti - ukazuje, že se inovační politika nesmí soustředit jenom na vztah mezi výzkumem a inovacemi.

Veřejná opatření, která zvyšují počet inovačních podniků (včetně malých a středních podniků - MSP) a jejich efektivnost a úspěšnost, jsou v současné době založena stále ještě na relativně omezeném významu pojmu inovace.

¹ COM (2003) 5.

² SEC (2002) 1349. Evropský inovační zpravodaj (European Innovation Scoreboard) publikuje Komise každoročně již od zasedání Evropské rady v Lisabonu.

³ „Productivity: The Key to Competitiveness of European Economics and Enterprises“, COM (2002) 262.

⁴ Global Competitiveness Report 2002-2003, World Economic Forum.

⁵ COM (2002) 499. Viz rovněž „The 2002 Broad Economic Policy Guidelines“, European Economy č. 4, Úřad pro oficiální publikace ES, 2002.

EU musí uznat celou komplexnost fenoménu „inovace“. To může rozhodnout o tom, zda vůbec, a jestliže ano, potom jak mohou být slabiny evropského inovačního systému odstraněny. Nejdříve musíme lépe pochopit inovační mechanismy v evropském kontextu.

EU si musí klást otázky jako: Proč je pro Evropu tak těžké, dostat se na úroveň špičkových zemí? Brání rámcové podmínky platné v Evropě transformaci poznatků a schopností do inovací? Skutečně rozumíme evropskému kontextu inovačního procesu? Evropa musí posoudit, zda existují opatření, která by mohla být učiněna na evropské úrovni a z kterých by mohl vycházet nesporný impuls pro zvýšení inovační výkonnosti EU. EU musí nalézt účinné odpovědi a tyto odpovědi realizovat.

Předkládané sdělení je nutné považovat za první krok takového posouzení, které povede k procesu modernizace základů evropské inovační politiky a ke znovuoživení úsilí o inovace. Jedině tak bude možné dosáhnout cílů stanovených v Lisabonu. Předpokladem toho je nová politická vůle členských států k odstranění překážek rozvoje inovačnější Evropy. Tuto vůli členské státy nedávno prokázaly, když 3. března 2003 v Radě pro konkurenceschopnost dosáhly politické dohody o patentu Společenství.

2. AKTUALIZACE POJMU INOVACE: VÍCEROZMĚROVÁ PODSTATA JEVU „INOVACE“ A JEHO DŮSLEDKY PRO POLITIKU⁶

Úzká definice pojmu „inovace“ zní: „Produkce, přizpůsobování a využití novinek v ekonomice a společnosti“⁷.

Protože hospodářský užitek úspěšného využití novinek je konečným způsobem realizován v podnicích, jsou podniky srdcem inovačního procesu. Inovační politika se musí zaměřit na podniky, na jejich chování, schopnosti a na jejich okolí.

2.1 Různé cesty k inovacím

Podniky jsou nuceny inovovat, protože jsou především pod konkurenčními tlaky a přejí si vytvořit nový prostor na trhu.

Novinka, která je rozhodující pro inovaci, může vznikat různým způsobem:

- Prostřednictvím využití vynálezů, které vznikly ve výzkumných laboratořích. Je to významná cesta k inovacím, která již byla často předmětem posuzování. Výzkum poskytuje důležitý podnět pro inovace, neboť vždy přináší nové technické ideje a představuje kontinuální obnovu stávajících technických schopností.
- Podnik může být inovační jestliže převezme ideu, vzniklou v jiném oboru, ve svém vlastním výrobním procesu, nebo kterou může využít na svém trhu. Příkladem toho může být využití špičkových materiálů vyvinutých v kosmickém průmyslu, v průmyslu automobilovém a rozšíření počítačem podporovaného konstruování (CAD) v textil-

⁶ Některé z otázek uvedených v tomto a v následujících odstavcích jsou podrobně zpracovány v publikaci Komise: „*Future directions of innovations policy in Europe. Proceedings of the Innovation Policy Workshop held in Brussels on 11. July 2002*“, Innovation papers č. 31, 2003.

⁷ Viz COM (1995) 688; tato Zelená kniha obsahuje i detailnější definici. Podle ní je inovace: „Změna a rozšíření nabídky produktů a služeb a příslušné trhy; změna metod výroby, dodávek a odbytu; zavedení změn v managementu, v organizaci práce, dále změny v podmínkách práce a v kvalifikaci zaměstnanců“. Tato definice je i základem zde zvoleného přístupu k oblasti inovační politiky. Definice je v souladu s významem, který Evropská rada přiznala inovacím a jejich vlivu na konkurenceschopnost na svém zasedání v Lisabonu.

ním a oděvním průmyslu. Inovace se mohou (v případech tak zvaných inkrementálních inovací) realizovat ve velkém počtu menších kroků, v jejichž rámci se podniky, jejich produkty a postupy modernizují. Podnikatelé cítí, že jsou nuceni, aby se chovali inovačně, protože musí reagovat na inovující konkurenty a musí se pokoušet „porazit“ tyto konkurenty na základě vlastní kreativity.

- Hledání nových, ještě neotevřených trhů je dalším hnacím motorem inovací. Nástroji jsou technologické inovace nebo radikální změna sortimentu stávajícího zboží a služeb na trhu, aby u zákazníků vznikl dojem, že za své peníze mohou získat něco lepšího („inovace hodnoty“ nebo „value innovation“). „Znovuobjevení“ náramkových hodinek jako cenově výhodné módní novinky je příkladem tohoto druhu technologicky nenáročných inovací.
- Další možností je zavedení zcela nových postupů v podnikatelské činnosti (například v případě nových modelů podnikání on-line obchodníků) s cílem vytvořit nové trhy nebo zvýšit rentabilitu na stávajících trzích.

Pokud jde o reakci podniků na tlaky trhu, potom zřejmě hraje konkurence v inovacích stejně důležitou roli jako konkurence cenová. V mnoha oborech zakládají podniky svoji budoucnost na náhodě, když si dovolí zanedbat vývoj nových nebo zlepšených produktů, služeb nebo výrobních postupů. V mnoha rychle se vyvíjejících oborech jsou to často právě mladé podniky s potenciálem růstu, které nutí podniky již etablované, aby se rovněž staly inovačnější. Podpora zakládání nových podniků je v mnoha oborech účinným motorem inovací.

Výzkum je pro inovace sice velmi důležitý, bez podnikatelských aktivit však nedojde k žádnému zhodnocení. Tvorba hodnoty probíhá v podnicích. Zkrácením životního cyklu produktů jsou podniky nuceny ke kapitálově náročnějším investicím. Podniky musí větší důraz klást na schopnost rychle reagovat. Pro podniky jsou inovace centrálním nástrojem, jestliže jde o dosažení konkurenční výhody nebo vyšší hodnoty pro zákazníka. Jestliže odhlédneme od určitých druhů technologicky orientovaných podniků, nejde podnikům v první linii o technologické aspekty rozvoje, nýbrž o inovační možnosti ke zlepšení jejich postavení na trhu.

Vedle *technologických inovací*, u kterých se jedná o inovace především na základě výzkumu, je možné rozlišit i další druhy inovací. K zavedení pojmu *organizační inovace* vedly poznatky, že nové formy organizace práce v oblastech, jako je personální management, pozitivní opatření pro zapojení všech pracovníků do rozhodovacích procesů, mohou vytvořit kolektivní zdroj inovací. V řadě případů se prokázalo, že tento podnikový kolektivní zdroj inovací se dobře uplatnil ve změnách v odbytu, financování a nakonec i v konkurenceschopnosti. Tento pojem může zahrnout i *inovace modelu podnikání (business model innovation)*. *Prezentační inovace* jsou stále častěji používány jako komplexní pojem pro popis inovací v oblasti designu a marketingu.

Produktivita a hospodářský růst rozhodujícím způsobem závisejí na tom, jak rychle a efektivně se v ekonomice rozšiřují inovace. Tento proces difuze inovací funguje do jisté míry podle principu nabalování sněhové koule. Na základě soutěže a napodobování je inovace dále rozvíjena a zlepšována, takže její celkový účinek na ekonomiku je nakonec podstatně větší než její první aplikace. Aby tento proces mohl probíhat, musí být trvale přeskupovány zdroje tak, že budou k dispozici pro aktivity s vyšší efektivností nebo větším ekonomickým přínosem; tím se stává geografická a oborová mobilita pracovních sil důležitým faktorem pro inovace.

Kdo zaujímá špičkové postavení v oblasti vývoje technologií, nemusí mít nutně špičkové postavení v přebírání technologií. Největší národohospodářský přínos nezajišťují nutně ti, kteří první realizují inovaci (early adopter), nýbrž ti, kteří rychle následují (fast follower).

2.2 Důsledky pro politiku

Předcházející závěry vysvětlují různorodost inovací, a proto se průběh inovace dá jen těžko vyjádřit formou nějakého modelu.

Popisy inovačního procesu - nejdříve šlo o lineární modely, ze kterých byl teprve nyní odvozen dnes převládající systémový model - považují VaV buď za výchozí bod nebo za rozhodující faktor tohoto procesu. V souvisejících diskuzích o politice⁸ narážíme převážně na systémový model. Přesto však zjistíme, že mnohá opatření, která jsou v praxi přijímána na podporu inovací, jsou založena spíše na lineárním modelu.

S pomocí tohoto modelu můžeme lépe porozumět zvláštnímu případu technologických inovací. Ukazuje se, že obava vyplývající z relativně nízkých výdajů na VaV v EU⁹ je oprávněná. Přejít k systémovému modelu dále znamená, že je přikládán rostoucí význam četným dalším faktorům a vzájemným účinkům, které ovlivňují proces inovací. Systémový model musí teprve nyní nalézt své skutečné uplatnění v koncepci a realizaci inovační politiky. Model musí být dále rozvíjen, aby dokázal zahrnout nejen technologické inovace, nýbrž i jiné formy inovací.

Tyto modely ovlivňují i měření inovačních procesů a inovační výkonnosti, pro které jsou zpravidla využívány v první řadě indikátory technologických inovací. Kapacita a výkony v oblasti netechnologických inovací jsou v současné době sledovány ve statistikách inovací méně dobře než inovace spojené s výzkumem. Totéž platí i pro navazující analýzy statistických dat. To je možná jeden z důvodů toho, že některé země sice vykazují vynikající inovační výkonnost, ovšem aniž by se tato výkonnost projevovala ve vyšším hospodářském růstu.

Je docela dobře možné, že nedostatky v oblasti organizačních a prezentačních inovací a v jiných inovačních modelech jsou podobnou příčinou malého pokroku na cestě k cílům vyhlášeným v Lisabonu, jako nízké výdaje na VaV.

Podniky se musí zlepšit v přizpůsobování se změnám a jejich využití, pravidelnou obnovou a novým zaměřením činností a demonstrací vyloženě podnikatelského chování.

Jestliže chceme postavit inovační politiku na solidní základ, musí EU uznat celou komplexnost fenoménu „inovace“ a lépe porozumět tomu, jak inovace v evropském kontextu působí.

3. AKČNÍ POLE INOVAČNÍ POLITIKY

Podnik, jako hnací síla inovací, je vystaven množství ovlivňujících faktorů, které - i když rozdílnou měrou - mohou být do jisté míry řízeny veřejnými opatřeními.

• Základem inovace je schopnost podniku vnímat příležitosti na trhu, jeho vnitřní schopnost inovačně reagovat, a jeho znalostní základna.

Aby se podnik choval tímto dynamickým způsobem, musí být jeho management i zaměstnanci vyloženě podnikatelsky naladěni. Veřejná opatření by mohla podnikatelské chování podpořit, například poukazováním na příkladné způsoby jednání nebo nabídkou určitých možností vzdělávání, včetně vzdělávání celoživotního.

Podnikavost je v první řadě otázkou přístupu; na to odkazuje i Komise ve své Zelené knize: *Podnikání v Evropě*¹⁰. V tomto dokumentu se vysvětluje, jakými opatřeními může být podpořeno podnikání v Evropě. Většina nově založených podniků však

⁸ „Managing national innovation systems“, OECD, 1999.

⁹ Viz Sdělení komise „More research for Europe. Towards 3% of GDP“, COM (2002) 499.

¹⁰ COM (2003) 27.

vykazuje značnou podobnost s již existujícími podniky, to znamená, že opravdové novinky nejsou¹¹. Aby se rozvíjelo podnikání zakládáním podniků, které expandují a zabezpečují více pracovních míst vyšší úrovně, musí být podporovány speciální, pokročilé formy podnikatelských iniciativ.

- S tím těsně souvisí bezprostřední provozní prostředí podniku, které musí zajistit interakce s ostatními podniky, organizacemi a veřejnými institucemi. Tyto interakce jsou rozhodujícím předpokladem pro inovace. Faktory, jakými jsou zkracující se životní cykly výrobků a kombinace většího počtu technologií v jednom materiálním produktu nebo v jedné službě, mají za následek, že inovační podniky stále více závisejí na externích vstupech. Těmito externími vstupy jsou: kvalifikace, poradenství, doplňkové technologie, kooperační sítě atd. Úvahy tohoto druhu jsou prováděny na pozadí rostoucího významu opatření na podporu klastrů, t.zn. na pozadí koncentrace vzájemně se doplňujících a přitom nezávislých a vzájemně si konkurujících podniků, dodavatelů, poskytovatelů služeb a příslušných zařízení na konkrétním geografickém místě (viz část 6.4).
- Poptávka na trhu, tržní podmínky, postoje a zájmy zákazníků mají velký vliv na inovační chování podniků.
- Všeobecné rámcové podmínky vytvářejí prostředí, v kterém jsou činné podniky, a ovlivňují i jejich přístupy k inovacím. Inovace vyžadují velmi silně konkurenčně orientované trhy, dobře fungující kapitálové trhy (i trhy rizikového kapitálu), inovačně příznivé regulační prostředí a flexibilní, mobilní a kvalifikované pracovní síly.
- Poznatková základna je jako zdroj pro řešení problémů, které podnik nemůže řešit vlastními prostředky, kritickým aspektem rámcových podmínek.
- Totéž platí pro oblasti vzdělávání a přípravy na povolání, protože ovlivňují postoje k inovacím a zprostředkovávají znalosti a schopnosti, které vyžaduje inovační podnik. Znalosti a schopnost lidí učit se, stejně jako jejich kreativita, jejich inovační energie a jejich úsilí o vzestup, značně přispívají k inovačním procesům. Mají velký vliv na inovační schopnosti organizací.

Jak hodnotí vedoucí podniků současné rámcové podmínky pro inovační činnost, lze zjistit z nedávno provedeného průzkumu služby Innobarometr (viz příloha 1).

Opatření, která působí na uvedené faktory ovlivňující inovace, mají především tři hlavní „rozměry“. Tyto „rozměry“ musí být zohledněny i při diskuzi o průmyslové politice v rozšířené Evropě¹². Opatření na podporu inovací a podnikavosti mají společný základ s průmyslovou politikou. Jestliže jsou opatření úspěšná, vyvolávají onu trvalou obnovu, která umožňuje průmyslu přispívat něčím mimořádným k růstu a konkurenceschopnosti.

Prvním „rozměrem“ je „politické jednání“: Opatření na ovlivnění inovačních schopností mohou být uplatněna na lokální, regionální, státní, EU - nebo dokonce na globální celosvětové úrovni. Je mimo jakoukoli pochybnost, že opatření musí být koherentní a vzájemně se doplňující.

Za druhé - sektorový „rozměr“: mnohé faktory, které jsou relevantní pro inovace, se týkají všech hospodářských odvětví. Rozsah jejich významu se však přirozeně řídí zvláštnostmi jednotlivých oborů. Některá hospodářská odvětví, jako je oblast informačních a komunikačních

¹¹ „Global Entrepreneurship Monitor, 2002 Summary Report“. 93 % podnikatelů je názoru, že jejich podnik kopíruje stávající podnikatelské činnosti.

¹² COM (2002) 714.

technologií, textilní průmysl a sektor biotechnologií však vykazují specifické atributy a jsou vystaveny specifickým problémům. Na tyto specifické problémy je nutné reagovat kromě jiného i veřejnými opatřeními.

Třetím „rozměrem“ je souhra s ostatními oblastmi politiky. Vzhledem k rozmanitosti faktorů, kterými je ovlivňována inovační činnost podniků, musí být inovační politika často realizována prostřednictvím jiných oblastí politiky. Inovační koncepce proto musí být zohledněny ve stále větším počtu oblastí politiky¹³.

Tyto „rozměry“ znovu objasňují, že inovační politika je tzv. všude přítomná, a to je také hlavní překážkou pro účinná opatření: Inovace je všude, a tím i nikde. Veřejné správy jsou v koncepcích inovační politiky často poněkud konzervativní, jakoby se přísně držely ortodoxní definice resortní kompetence. Politika, ve které je zcela jasné, kdo je kompetentní k čemu a kterému správnímu resortu nějaký problém patří, je doposud velkým problémem.

EU se musí pokusit o stanovení jasných cílů a priorit na základě více dimenzionálního rámce. Tyto cíle a priority budou mít pozitivní účinek na inovační výkonnost v celé Evropě.

4. SOUČASNÉ PROBLÉMY INOVAČNÍ POLITIKY EU

Komplexnost inovací a skutečnost, že inovační politika musí být uplatňována prakticky všude, nejsou jedinými problémy evropské inovační politiky. Hospodářský, sociální a politický kontext staví ty, kteří musí koncipovat inovační politiku, před další vážné situace. Struktury unie, její šance v souvislosti s inovacemi, nejsou bezpodmínečně identické s problémy ostatních významných hospodářských regionů světa.

4.1 Nedostatečná inovační výkonnost

Hlavním problémem je nedostatečná inovační výkonnost EU jako celku.

Mnohé země, které patří k hlavním konkurentům EU na globálních trzích, uskutečňují strategie podpory inovací, které mají mnoho společného se strategií schválenou v Lisabonu. EU bude muset tvrdě pracovat, aby udržela svoji dosavadní pozici. Jestliže se bude chtít stát hospodářským regionem s nejvyšší konkurenceschopností, jak bylo schváleno v Lisabonu, bude muset zřejmě dělat mnohem více.

Především musí být v Evropě překonán často se vyskytující odpor proti strukturálním změnám v případech, kdy je struktura překážkou inovací. To platí tím více pro případy, kdy změny jsou zcela odmítány, protože na známé postupy jsme si již zvykli¹⁴.

Inovační výkonnost členských států EU, kandidátských zemí, několika dalších evropských zemí i EU jako celku, je hodnocena pomocí Inovačního zpravodaje, který připravila Komise. Zpravodaj uvádí, kde jsou - v porovnání s USA a Japonskem - slabiny EU.

Přesto jsou některé aspekty inovačního profilu Evropy veskrze povzbudivé. Z Inovačních zpravodajů 2001 a 2002^{15,16} vyplývá, že špičkové členské státy EU v řadě inovačních indiká-

¹³ Příklady jsou uvedeny v části 6.1.

¹⁴ Viz jarní zpráva Komise 2003 (COM (2003) 5), ve které se uvádí, co je nutné v příštích dvanácti měsících přednostně vykonat v rámci desetileté Lisabonské strategie. U těchto prioritních opatřeních jde z větší části o dokončení strukturálních reforem trhů práce, kapitálu a hmotných statků a o zlepšení regulačního prostředí pro podniky.

¹⁵ SEC (2002) 1349.

¹⁶ SEC (2001) 1414.

torů předstihují USA a Japonsko¹⁷. Oba Inovační zpravodaje rovněž informují, jak rozdílné jsou inovační výkony v EU. Lze konstatovat, že některé indikátory inovací se v jednotlivých členských státech EU vyvíjejí rozdílně. To ukazuje, že v EU existuje velký potenciál pro výměnu zkušeností a osvědčených řešení na základě „otevřené metody koordinace“, která byla schválena Evropskou radou v Lisabonu. Využití tohoto potenciálu představuje další velkou výzvu.

4.2 Rozšíření

Rozšířením se inovační potenciál Evropy výrazně změní. Dostupné informace poukazují na to, že mezi kandidátskými zeměmi a stávajícími členskými státy existují velké rozdíly v inovačním prostředí a inovační výkonnosti. Na jedné straně ukázaly podniky a obyvatelstvo v kandidátských zemích mimořádnou schopnost restrukturalizovat své ekonomiky. To ukazuje rovněž sklon k inovacím, který bude velmi pozitivní pro rozšířenou unii. Na druhé straně musí v kandidátských zemích rychle začít s odstraňováním překážek pro inovace. Jedině tak může být zvýšena inovační výkonnost v rozšířené Evropě. Bude to vyžadovat i další značné úsilí při uplatňování otevřené metody koordinace.

Problémy jsou v kandidátských zemích často stejné, jako ve stávajících členských státech, často jsou však naléhavější: averze vůči rizikům, nedostatečné investice do VaV, omezená spolupráce výzkumu a průmyslu atd. Plánované hospodářství zanechalo své stopy nejen v ekonomice, nýbrž i v oblasti institucionální, sociální a vzdělávací. Neexistence skutečné inovační politiky, nedostatečná koordinace politik relevantních pro inovace, omezené personální a finanční prostředky na realizaci inovačních iniciativ, nevykonné finanční systémy a omezená schopnost podniků pro převzetí a využití know-how a pro učení se v sítích - to vše jsou podstatné překážky posílení inovačních schopností. Stav bude vyžadovat politická opatření v rámci EU¹⁸.

Zakládání podniků „z nutnosti“, tj. jev, kdy někdo zakládá podnik jenom proto, že nenašel žádnou jinou možnost zaměstnání, se v členských státech EU vyskytuje jen zřídka; v kandidátských zemích však může mít tento jev větší význam. Přitom je možné konstatovat, že podnikatelé „z nutnosti“ jsou často dobře informováni a jsou kreativní a v současné době vytvářejí nové trhy.

Inovace předpokládají, že podnikatelské iniciativy v členských a kandidátských státech budou podporovány opatřeními, která budou přizpůsobena konkrétním formám podnikání v různých zemích a regionech.

4.3 Kvalifikační deficit

Skutečný blahobyt - v souvislosti s hospodářskou výkonností, konkurenceschopností průmyslu a zaměstnaností - nevzniká jen produkcí materiálních statků, nýbrž i vzděláním, transformací a využitím znalostí. Především s přihlédnutím k rostoucímu významu sektoru služeb pro ekonomiku lze konstatovat, že znalosti mají základní a strategický význam pro inovace.

¹⁷ Přitom je však nutné respektovat, že těžištěm evropského Inovačního zpravodaje jsou inovace špičkových technologií. Zpravodaj obsahuje jen dva indikátory pro difuzi inovací. Proto nemohou být plně podchyceny inovace zajištěné nákupem moderních výrobních technologií, vývojem nových výrobních a dodavatelských postupů, tedy inovace, které jsou realizovány v tzv. „sektorech s nízkou nebo nízkou až střední úrovní technologií“ (viz SEC (2002) 1349). Další výzvou pro EU je příprava Inovačního zpravodaje, který lepe pokryje inovace ve všech jejich formách.

¹⁸ Viz „*Innovation Papers*“ č. 16 a další ještě nepublikované příspěvky této řady k otázkám inovační politiky v kandidátských zemích.

Zda podnik může získávat poznatky a inovačně je využívat, závisí zásadním způsobem na znalostech a schopnostech jeho pracovníků. V EU se objevují deficity schopností a znalostí relevantních pro inovační procesy. Příkladem toho je pravidelně se opakující nerovnováha mezi nabídkou a poptávkou po pracovních silách, které mají speciální odborné znalosti z oblasti informačních a komunikačních technologií. Obdobné je to v oblasti rizikového kapitálu. I zde v podstatě trvale chybí pracovníci, kteří by vyhověli stále se měnícím požadavkům na odborné znalosti, které jsou nezbytné pro zpřístupňování investic podnikům a kteří by byli vzdělaní v oblasti nových technologií.

Inovace dále předpokládají obecnější schopnosti na širší bázi. Podnikatelské schopnosti se musí stát rozšířenější normou kvalifikace než je tomu doposud. Patří k tomu i schopnost rychle se vyrovnávat s měnícími se podmínkami práce.

Na základě současného demografického trendu v Evropě budou mít v budoucnosti podniky více starších pracovníků. Ve větším počtu členských států se přírůstky obyvatelstva v produktivním věku (15 až 64 let) zastaví před rokem 2012.

Tento vývoj bude nutné respektovat v organizaci práce a v personální politice. Organizace práce musí poskytovat příležitosti, které budou přizpůsobeny pozdějším fázím pracovního života, budou např. obsahovat smlouvy o pružné pracovní době a nabídky dalšího vzdělávání. Bude nutné hledat cesty, jak kontinuálně aktualizovat znalosti, schopnosti a připravenost pracovníků a jak zajistit nezbytnou spolupráci pracovníků rozdílných věkových skupin. Cílem musí být nejlepší využití speciálních znalostí a schopností různých generací. Sociální partneři by měli spolupracovat na všech úrovních tak, aby vytvořili rámec, který zlepší organizaci práce. Lepší organizace práce musí přispět k rozvoji schopností všech věkových skupin a prodloužit ekonomickou aktivitu starších pracovníků.

4.4 Specifika hospodářské a sociální situace v EU

Některá další specifika EU, která jsou rovněž relevantní pro inovační politiku:

- Protože veřejný sektor v ekonomikách členských států hraje důležitou roli, měl by být rovněž důležitým aktérem opatření na podporu inovací. Jako významný uživatel zboží a služeb produkovaných a poskytovaných podniky, může veřejný sektor velmi dobře podpořit inovace v těchto podnicích. Veřejná místa jako poskytovatelé poradenských a podpůrných služeb a jako ta, která aplikují právní a správní předpisy, přicházejí často do kontaktu s inovačními podniky. Dobře promyšlené a nabízené služby přispívají stejným způsobem k inovačně příznivému klimatu, jako soustavné a efektivní využití předpisů.
- Většina Evropanů žije v městských oblastech. Obnovou našich měst bychom měli využít jejich schopnosti k získávání poznatků, schopností a vysoce kvalifikovaných pracovních sil, jakož i k vytváření geografických vazeb a přeměnit je na inovační centra. Města, která se chtějí stát inovačními centry, musí být atraktivní nejen pro podniky, ale i pro talentované lidi¹⁹, to znamená, že musí vítat nové příchozí, a tím i zahraniční zaměstnance, kteří často přinášejí nové ideje a podnikavost. Pracovní místa musí být k dispozici v dostatečném množství. Nebo mnozí talentovaní lidé nejsou ochotni přicházet do jiných měst, jestliže si nemohou být přiměřeně jisti, že když ztratí své první zaměstnání nebo je budou chtít opustit, naleznou nové. Jestliže si města chtějí

¹⁹ „Competing in the Age of Talent: Quality of Place and the New Economy“. R. Florida. Zpráva pro nadaci R. K. Mellon, Heinz Endowments, and Sustainable, Pittsburgh, 2000:

přitáhnout a udržet inovační talenty, potom musí poskytnout prostor pro nejrůznější styly života.

- Rozmanitost panující v Evropě znamená, že inovacemi mohou být sledovány různé cíle a že přístup k inovacím je rozdílný. Tyto rozdíly musí být respektovány. Vztah k inovacím by měl být silně diferencovaný, jestliže jsou inovace spojeny se společenskými dopady. Musí být zabezpečeno, aby se všichni dotčení, včetně široké veřejnosti, skutečně a neomezeně podíleli na inovačním procesu.

Ve stručnosti - je problém rozvinout specificky evropský přístup k inovační politice, který povede k rychlejšímu hospodářskému růstu.

5. KOORDINAČNÍ RÁMEC INOVAČNÍ POLITIKY V KONTEXTU EU

Díky speciálním opatřením na podporu inovací, která byla realizována v rámci několika na sebe navazujících programů, byl dosažen výrazný pokrok ve vytváření vazeb mezi národními inovačními systémy. Na evropské úrovni nyní existují sítě centrálních aktérů inovačních procesů a jsou nabízeny služby pro podporu mezinárodních transferů technologií. Byl zaveden postup, který umožňuje těm, kteří rozhodují, vzájemně se učit. K tomuto procesu patří i zjišťování a analýzy potřebných informací. Tato opatření, která jsou blíže popsána v příloze 2, budou pokračovat v rámci stávajícího 6. Rámcového programu (2002–2006).

Šestý rámcový program jde o krok dále než dosavadní programy, když odpovědnost přenáší na ty, kteří obdrželi prostředky na podporu výzkumu, a takto podpořené aktivity povedou k inovacím. Tato povinnost platí především pro integrované projekty a výzkumné práce podporující technologický potenciál MSP.

Při efektivním propojení výzkumu a inovací a začleněním podpory inovací do politiky výzkumu EU bylo dosaženo pozoruhodného pokroku. V návaznosti na to by mělo být posouzeno, která další styčná místa mezi různými politikami EU jsou relevantní pro rámcové podmínky inovačních aktivit v podnicích.

Ve sdělení Komise z roku 2002 *Inovace v ekonomice založené na poznání*²⁰ bylo uvedeno pět prioritních cílů pro opatření členských států EU na podporu inovací: 1) Koordinace inovačních politik; 2) Vytvoření příznivého právního rámce pro inovace; 3) Podpora zakládání inovačních podniků a jejich rozvoje; 4) Zlepšení rozhodujících styčných míst v inovačním systému; 5) Inovace otevřené společnosti. Opatřeními, která zavedly členské státy EU se zabývá zpráva *Innovation Policy in Europe, 2002*²¹.

Uvedené prioritní cíle jsou platné i dnes. Předcházející analýza však ukazuje, že naše úsilí při podpoře inovací musí být dále zvýšeno. Přitom by měla být respektována vícerozměrnost fenoménu „inovace“ a zvláštnosti kontextu EU. To je skutečnost, kdy inovační výkonnost je a může být ovlivňována větším počtem veřejných opatření.

Členské státy a instituce EU musí reagovat. Nejdůležitější složky koordinovaného přístupu jsou:

- Členské státy musí uplatňovat a rozvíjet národní inovační strategie, které budou schváleny všemi ministerstvy, která jsou kompetentní pro vytváření rámcových podmínek pro inovace. Schválení a koordinace, která musí být administrativně podpořena centrální strukturou nevelkého rozsahu, by měly probíhat při maximálně možné angažovanosti zúčastněných ministerstev na vysoké politické úrovni.

²⁰ COM (2000) 567.

²¹ „Innovation Papers“, č. 29, Evropská komise, 2003.

Ve Finsku např. existuje Rada pro vědeckou a technologickou politiku (Science and Technology Council), která má působnost v oblasti strategického rozvoje a koordinace vědní a technické politiky a pro národní inovační systém jako celek. Toto grémium tvoří předseda vlády, který je předsedou Rady, sedm ministrů a deset dalších členů, kteří zastupují skupiny zabývající se inovacemi. Další příklad takové „inovační rady“ existuje v Portugalsku, kde vláda připravila a vyhlásila Integrovaný inovační program PROINOV, jehož součástí je koordinační orgán, ve kterém spolupracují zástupci pěti ministerstev s působnostmi k otázkám relevantním pro inovace. Tomuto orgánu předsedá premiér.

- Systematické utváření politiky je zásadním požadavkem i na úrovni EU. V Radě EU vznikly v roce 2002 na základě dřívějších informací útvary se zaměřením na „Vnitřní trh“, „Průmysl“, „Výzkum“ a nový útvar „Konkurenceschopnost“. Tato důležitá změna poskytuje (doposud není plně ověřena a využívána) prostor pro lepší propojení politik výzkumu, inovací a konkurenceschopnosti. Na úrovni Komise se pravidelně schází skupina pro rozvoj, konkurenceschopnost, zaměstnanost a udržitelný rozvoj, která se stává platformou pro systematický rozvoj inovační politiky EU.
- Aby se politiky i na regionální a národní úrovni vzájemně propojovaly, musí se instituce EU a členské státy společně postarat o mechanismy, které umožní vertikální koordinaci. Členské státy dále musí mít právo rozvíjet své vlastní národní inovační systémy. Musí však existovat společný rámec pro celkovou koordinaci a koherenci, který národním systémům umožní získávat z evropské dimenze co největší užitek. Tento společný rámec dále musí přispět k odstranění značných inovačních rozdílů v rozšířené EU a zároveň musí přispět i k výraznému zvýšení inovační výkonnosti EU jako celku.
- Úsilí na národní úrovni i na úrovni EU musí být podpořeno lepšími informacemi o inovacích, inovačních systémech a inovační výkonnosti; to vyžaduje lepší statistiky inovací a příslušné analýzy. Zjišťování dat a jejich analýza by měly například přispět k objektivnímu posouzení skutečností, že existují různé cesty k inovacím a že značný vliv má i difuze inovací. Členské státy by popřípadě měly stanovit pro některé indikátory cílové hodnoty, aby mohl být lépe dokumentován pokrok na cestě k dosažení specifických národních cílů.
Úsilí národních statistických úřadů při zjišťování dat a přípravě srovnatelných statistik o inovacích by mělo být podpořeno. Komise bude lépe koordinovat různé projekty benchmarkingu, které probíhají v působnosti útvaru Rady „Konkurenceschopnost“ (Evropský inovační zpravodaj, Zpravodaj podnikání, Klíčová data o vědě a technologiích). Zlepšené inovační statistiky dále musí být v souladu s příslušnými mezinárodními normami, aby bylo možné provádět porovnání s ostatními světovými hospodářskými prostory s dostatečnou vypovídací schopností.
Tím by se mělo dosáhnout, že budou lépe pochopeny nejdůležitější faktory ovlivňující inovační výkonnost národních inovačních systémů v EU. V návaznosti na to by se mělo podařit najít opatření, která mají podstatný posilující účinek na tyto faktory, a tato opatření na úrovni EU zavést.

K tomuto systému patří i některá podpůrná opatření:

- Budou rozvíjeny stávající postupy, které umožňují členským státům se učit ze zkušeností ostatních zemí v oblastech tvorby a realizace inovační politiky. Základ tvořený stávajícím Evropským fórem pro benchmarking a výměnu osvědčených řešení

z oblasti inovační politiky²² a skupinou vysokých představitelů z členských a asociovaných států, která podporuje Komisi v této oblasti, bude dále zlepšován v procesu vzájemného učení.

- Jako součást tohoto procesu vzájemného učení bude realizován pilotní projekt, který má usnadnit bezproblémový přechod k vysoké úrovni výkonů při tvorbě a realizaci programů, projektů a speciálních organizací na podporu inovací.

V rámci pilotního projektu bude poskytována podpora dobrovolnému nezávislému hodnocení výše uvedených programů, projektů a organizací. Pomocí těchto hodnocení má být zjištěno, jakými opatřeními realizovanými v členských státech mohou být inovace podpořeny nejúčinněji.

- Dále bude zřízena platforma pro výměnu informací a zkušeností, která bude zaměřena jen na inovační profil kandidátských zemí. Platforma má těmto zemím usnadnit rychlý rozvoj jejich inovačních systémů.

6. NOVÉ SMĚRY PRO EVROPSKOU INOVAČNÍ POLITIKU

Jako doplněk k vytvoření tohoto celkového systému měly by být hledány i nové cesty ke zlepšení inovační výkonnosti.

6.1 Vazby s ostatními oblastmi politiky pro zlepšení rámcových podmínek inovačních podniků

Budou dále rozvíjeny možnosti, jak zlepšit respektování požadavků inovací v ostatních oblastech politiky Společenství. Pomocí analýz má být dosaženo, že budou lépe pochopena styčná místa např. s politikami konkurenceschopnosti, zaměstnanosti, regionální politikou a politikou ochrany životního prostředí. Cílem je, aby byly systematicky respektovány potenciální účinky připravovaných právních předpisů a ostatních opatření na inovační výkonnost Evropy.

Je potřebné, abychom si uvědomili a pochopili vztahy, které existují mezi styčnými místy různých politik. Několik příkladů rozmanitých aspektů, které je nutné vzít v úvahu:

- Politika konkurenceschopnosti je bezpochyby důležitá, neboť konkurence je hlavní hnačí silou inovací. Z hlediska inovační politiky je důležité, že se rozlišuje mezi různými formami konkurence. Inovační produkty vznikají např. s větší pravděpodobností na základě diferencovanějších a náročnějších potřeb spotřebitelů než na základě čistě cenové konkurence. Stále více jsou uznávány účinky konkurence a spolupráce na inovace. Úspěšnými inovátory jsou často podniky, které jsou zapojeny do sítí s dalšími organizacemi. Politika konkurenceschopnosti a politika inovační by měly vycházet z poznatku, že konkrétní dohody mezi podniky slouží podpoře inovací a ve svých důsledcích vedou k vyšší konkurenci²³. Obě politiky by měly být vzájemně uspořádány tak, aby podpořily vznik a rozšiřování nových know-how.

²² Služba „Trend Chart on Innovation in Europe“ zajišťuje šetření, aktualizaci, analýzu a rozšiřování informací o inovační politice a výkonnosti na národní úrovni i na úrovni EU. Součástí této služby je každoročně vydávaný „European Innovation Scoreboard“ (Evropský inovační zpravodaj).

²³ Viz např. předpis o svobodném vytváření seskupení na základě dohod o VaV (ES) č. 2659/2000 (Úřední list L 304 z 5. 12. 2000, str. 7) a směrnice pro aplikaci článku 81 Smlouvy o ES o dohodách o horizontální spolupráci (Úřední list C 3 z 6. 1. 2001, str. 3).

- Jiný klíčový vztah je s politikou vnitřního trhu: dobře fungující vnitřní trh, bez překážek pro obchod překračující hranice, posiluje soutěž ve zboží, službách a kapitálu a rozvíjí mobilitu pracovních sil. Větší soutěž podporuje inovace ve všech jejich formách, v soukromém i ve veřejném sektoru, a to v tak rozdílných oblastech, jakými jsou reklama, organizace a management v průmyslu, vzdělávání, služby zákazníkům atd.
- Regionální politika je důležitým prvkem přístupu k podpoře inovací. Evropský regionální fond přispívá inovacím podporou mnoha inovačních projektů nebo projektů, které podporují inovační aktivity nepřímo. Posílení regionální dimenze inovační politiky je rozvedeno v části 6.4.

- Vznik nové inovační podnikatelské kultury a konkurenceschopných států závisí zásadním způsobem na daňové politice. Vhodná daňová politika vytváří prostředí, které je příznivé pro investice, inovace, rozvoj podniků a zaměstnanost. Daňové politiky, které přispívají k dosažení těchto cílů, musí být studovány a tam, kde je to možné i uplatňovány v jiných státech.

Podnikům je možné poskytnout impulz k investicím ve formě daňových zvýhodnění, které jsou v souladu s předpisy o volné soutěži. Důležitý rozdíl mezi daňovými impulzy a přímou finanční podporou spočívá v tom, že v případě daňových impulzů rozhodují tržní síly o tom, které obory a geografické oblasti mají profit z podpůrných opatření. Podniky samy rozhodují, zda skuteční výdaje vedoucí k daňovému zvýhodnění. Přímá finanční podpora je naproti tomu vhodnější, jestliže stát chce podpořit určité obory nebo dosáhnout konkrétních cílů. Častou jsou používány oba nástroje, přičemž jejich přesné dávkování závisí na cílech stanovených na národní úrovni, podmínkách a průmyslové struktuře.

U daňových opatření na podporu inovací se jedná doposud převážně o daňová zvýhodnění výdajů na VaV. Španělsko je přitom zajímavou výjimkou, když poskytuje daňová zvýhodnění nejen výdajům na VaV, ale i výdajům na technologické inovace. V Holandsku jsou opatření zaměřena na lidské zdroje pro VaV, nebo □ daňová zvýhodnění se poskytují na mzdové náklady personálu VaV.

Mělo by být podrobněji prozkoumáno, které další procesy národních inovačních systémů kromě VaV by mohly být podpořeny daňovými opatřeními. K tomu, aby hospodářský systém mohl uplatňovat daňové impulzy, je potřebné stanovit procesy, které mají být podpořeny, přesně je definovat a jednoznačně a transparentně vymežit postupy pro poskytování daňových zvýhodnění. Kromě toho potřebujeme více informací o účinnosti daňových opatření. Jedině na základě výměny informací mohou členské státy upravit svá opatření tak, aby bylo dosaženo maximálně možného účinku při nejnižších nákladech ve formě snížených příjmů z daní.

- Selektivně poskytovaná daňová opatření přirozeně jsou jednou z forem státní pomoci. Evropská politika konkurenceschopnosti slouží kromě jiného i k doзору nad státními podporami, nebo □ smlouva o Společenství zakazuje podpory, kterými by mohla být deformována volná soutěž ve Společenství. Určité podpory však mohou být schváleny, např. ty, které přispívají k dosažení cílů společného zájmu, aniž by však při jejich poskytnutí došlo k narušení volné soutěže. Z tohoto důvodu Komise stanovila směrnici, podle které jsou státní podpory přípustné, např. v případech, kdy jde o podporu výzkumu a vývoje nebo zabezpečení rizikového kapitálu. Dále komise vydala předpis o svobodném vytváření seskupení, podle kterého jsou přípustné příspěvky na podporu MSP, zaměstnanosti a vzdělání.

Například v oblasti politiky konkurenceschopnosti musí členské státy a Komise dávat pozor při poskytování státních příspěvků, aby opatření na podporu inovací motivovala podniky k inovacím a přitom nebyla v rozporu s prostředím volné soutěže.

- Rigidní pracovní trh v Evropě je stejně jako dříve velkou překážkou inovací. Proto je politika zaměstnanosti další oblastí politiky, která může silně ovlivnit inovační schopnosti. Některé členské státy při propojení inovací a vytváření pracovních míst již prokázaly kreativitu a dosáhly úspěchu. Organizační inovace a inovace přímo na pracovním místě jsou zaměřeny na „high trust, high performance workplaces“ (pracovní místa, pro která je nezbytná vysoká spolehlivost a vysoká výkonnost)²⁴. Tato místa pomohou prostřednictvím nových technologií zvyšovat produktivitu práce téměř neomezeně. Předpokladem je dialog sociálních partnerů, který naváže na stávající vzorová řešení nebo na vývoj nových postupů. Dobře fungující pracovní trhy by měly poskytovat jak podnikům, tak i jeho pracovníkům vhodné impulsy a dostatečnou pružnost při využívání inovačních možností.
- Větší geografická a zaměstnanecká mobilita přispívá k tomu, že se pracovní trh stává flexibilnějším. Akční plán Komise pro kvalifikaci a mobilitu²⁵ a její reforma systému EURES pro celoevropskou výměnu nabídek volných pracovních míst²⁶ mají učinit evropský pracovní trh otevřenější a mají přispět k překonání nedostatku odborníků.
- Přitažlivost USA pro vysoce kvalifikované studenty, zaměstnance a vědecké pracovníky působí bezprostředně, a to pozitivně na inovační potenciál země. „Odčerpávání mozků“, ke kterému dochází v Evropě, může poškodit její inovační schopnost. Cíl schválený na zasedání Evropské rady v Barceloně, podle kterého se má stát evropský systém všeobecného vzdělávání a přípravy na povolání do roku 2010 celosvětovou referenční kvalitou, je nutný nazírat z aspektu tohoto nežádoucího jevu²⁷.
- Pokud jde o politiku životního prostředí, zaujímá Evropa špičkové postavení ve světě. Dodržení jejích politických příslibů však vyžaduje značného inovačního úsilí. Požadavek udržitelnosti znamená nejen nový inovační tlak, nýbrž i nové trhy pro produkty a postupy. Na národních úrovních byly rozvinuty proaktivní a inovační politiky ochrany životního prostředí (což např. vedlo ve Španělsku a Německu k dynamickému rozvoji větrné energetiky). V rozsahu, ve kterém evropské podniky stále více přebírají odpovědnost za dopady svých činností na životní prostředí, se pohybuje politika životního prostředí v Evropě postupně od dirigismu k přístupu, který ponechává inovátorům více volnosti. Příkladem toho je „integrováná politika produkčního cyklu“²⁸.
- Použití otevřených norem v různých oblastech podnikání umožňuje snížení nákladů a zjednodušení postupů. Přitom má i centrální úlohu při rozšiřování technických, organizačních a manažerských inovací v oblastech, jakými jsou vývoj výrobků, výroba, marketing atd. Inovace mohou být podporovány normami např. v oblasti ochrany životního prostředí, normami, které nejsou předepisující nýbrž výkonové. Jestliže mají být

²⁴ Jsou například vytvořena v případech, kdy se personál rozdělí do samostatných, autonomních pracovních skupin.

²⁵ COM (2002) 72.

²⁶ Rozhodnutí Komise 2003/8/ES z 23. prosince 2002 (Úřední list L5/16, 10. 1. 2003).

²⁷ Programem „Erasmus World“ („Erasmův svět“), který navrhla Komise (COM (2002) 401), se má stát Evropa přitažlivější pro studenty a vědecké pracovníky. Stejný cíl mají i opatření 6. Rámcového programu zařazená do bloku „Lidské zdroje a mobilita“. Patří k němu i usnadnění nového zapojení vysoce kvalifikovaných evropských vědeckých pracovníků, kteří se vracejí do Evropy, poté, co pracovali určitou dobu v zahraničí.

²⁸ COM (2001) 68.

zvládnuty příští požadavky, například rozšiřování informačních a komunikačních technologií v tradičních průmyslových oborech, musí být věnována větší pozornost styčným místům s politikou norem.

- Jednoduchý, nákladově příznivý a spolehlivý patent Společenství se prokázal jako obtížně dosažitelný cíl. K patentu Společenství se Unie nedávno podstatně přiblížila. Rada schválila společný politický přístup k nejdůležitějším prvkům patentu Společenství. Jeho výhody jsou nasnadě: odhadované roční úspory při přípravě a správě práv duševního vlastnictví ve výši cca 0,5 mld. EUR, nižší náklady na řešení sporů a jednodušší prosazování práv²⁹.

Na úrovni EU jsou nové útvary Rady „Konkurenceschopnost“ a skupina členů Komise pro růst, konkurenceschopnost, zaměstnanost a udržitelný rozvoj významným příspěvkem k inovační politice založené na systémových zásadách. K tomu musí přibýt i hlubší porozumění tomu, jak působí rozhodnutí pro nebo proti určitým opatřením na inovační procesy a inovační výkonnost, a porozumění mechanismům, které umožňují respektovat inovační aspekty. Proces formulování politiky se však nesmí stát těžkopádnějším.

6.2 Podpora větší dynamiky trhu a využití koncepce „rozhodujících trhů“

Vytvoření nových trhů a přijetí nových výrobků u spotřebitelů jsou inovacemi ústředního významu. Vliv trhu na inovace v budoucnu poroste a většina vedoucích podniků počítá s tím, že schopnost trhu přijímat nové výrobky se bude zvyšovat.

V této souvislosti je naléhavě nutné lépe porozumět tomu, jakou roli mají inovace pro dynamiku trhu a co vlastně obsahuje koncepce „rozhodujících trhů“³⁰, která nabývá stále více na významu.

V mnoha případech není země, ve které je vyvinuta nová technologie, zemí, která ji uplatňuje jako první. Přípravenost národních trhů na přijetí inovací je rozdílná. Určité druhy inovací mohou být podpořeny cenovou a nákladovou strukturou národního trhu. Například automatickáni prostředky jsou spíše rozvíjeny v zemích s relativně vysokými náklady práce a inovace šetřící energii v zemích s vysokými cenami energie.

Ostatní faktory mohou rovněž přispět ke vzniku strukturálních tržních výhod, např. předpisy o zárukách apod.

Je důležité porozumět tomu, proč určité národní trhy v Evropě se staly rozhodujícími trhy, a tím poskytují všem členským státům nejrůznější příležitosti. Jestliže těmto jevům porozumíme, budeme lépe zacházet s rozmanitostí Evropy. Jestliže se národní trhy stanou rozhodujícími trhy, bude to především z následujících důvodů:

- Jsou předvojem celosvětového trendu (např. v záležitostech struktury příjmů, vývoje obyvatelstva, regulačního prostředí, záručních předpisů, norem aj.)
- Často jsou velmi otevřené a s velkou pravděpodobností vyjadřují celosvětové trendy

Rozmanitost existující v Evropě, která se projevuje např. v rozdílných zálibách spotřebitelů, a velikost vnitřního trhu společně, poskytují podnikům jedinečnou příležitost pro zavádění inovovaného zboží a služeb. Mělo by být podrobněji prozkoumáno, které faktory jsou významné pro vznik rozhodujících trhů. Přitom by se mělo společně se zástupci průmyslu

²⁹ COM (2003) 5.

³⁰ viz např. „Lead Markets. Country-Specific Success Factors of the Global Diffusion of Innovations“, Marian Beise, ZEW Economic Studies, svazek 14, Heidelberg/New York, 2001.

zkoumat, jak dalece určité průmyslové obory mohou využívat evropské rozhodující trhy jako krok ve směru intenzivnější prezentace na mezinárodních trzích.

6.3 Podpora inovací ve veřejném sektoru

Zástupci veřejné správy uznávají význam inovací. Doposud však nemohou přispět významnějším způsobem ke zlepšení inovačního prostředí, když vědí jen relativně nepřesně, oč se vlastně jedná a které komplexní faktory ovlivňují inovační výkonnost podniků.

Protože klima rozhodující o inovačním chování podniků je ovlivňováno mnoha „tradičními“ oblastmi politiky, musí veřejná správa kromě toho i zprostředkovat vyrovnání protichůdných zájmů. Proto musí lépe porozumět inovačnímu procesu a musí nalézat kompromisy mezi různými oblastmi politiky.

Veřejný sektor hraje ve všech evropských zemích důležitou úlohu. Může být zdrojem inovací a bezpochyby je významným spotřebitelem inovovaného zboží a služeb. Efektivní, otevřená a konkurenčně orientovaná pořízování veřejného majetku může sehrát velmi důležitou úlohu při podpoře inovací. Aby silněji působil jako zdroj inovací, musel by veřejný sektor podporovat nové druhy služeb a využití elektronických úředních postupů, on-line zdravotní prevenci, on-line vzdělávání a přípravy na povolání aj.³¹

6.4 Větší důraz na regionální dimenzi inovační politiky

Opatření na zlepšení rámcových podmínek pro inovace podniků budou stále více koncipována a realizována na regionální úrovni. Cílem je respektovat specifické přednosti, nedostatky a zájmy regionů. Tento přístup v sobě skrývá riziko, že regiony budou své strategie připravovat a realizovat izolovaně, aniž by na druhé straně respektovaly obecnější zkušenosti a profitovaly ze sítí překračujících hranice regionů nebo států.

Musí být posilováno vědomí regionálních úřadů, že vzrůstá význam regionální politiky pro podporu inovací. V koncepci a realizaci regionálních opatření inovační politiky musí regionální úřady plně respektovat zvláštnosti a sociální a ekonomické atributy svých regionů. Musí se učit z jednání ostatních, přitom však musí zabránit pouhému napodobování. To znamená, že každý region musí nalézt svou vlastní cestu k větší inovační výkonnosti s respektováním svých specifik.

I když současně působí různé faktory, např. infrastrukturní zařízení, kvalifikovaní pracovníci, know-how, výzkumná a technologická centra, je důležité, aby byly vytvářeny klastry špičkových pracovišť. Kde tyto předpoklady existují, tam musí být rozvoj inovačních schopností a konkurenceschopnosti podpořen na mezinárodní úrovni.

Italské „průmyslové okresy“ jsou příkladem toho, jak regiony, které se specializují na určité obory, mohou dosáhnout dynamického růstu a zaujmout v příslušném oboru špičkové postavení ve světě³². Charakteristické pro tyto průmyslové okresy jsou vysoká produktivita a – vycházející z přítomnosti vedlejších podniků, dodavatelů a ostřejší konkurence mezi nimi – specializace na doplňující se fáze výrobního procesu. Nahromadění know-how hraje důležitou úlohu v dlouhodobé konkurenceschopnosti těchto klastrů. Znáмым příkladem je

³¹ Viz „eEurope 2005 Action Plan“: COM (2002) 263.

³² Viz například „Les district italiens. Un modele de developpement local exemplaire“, F. Vidal, Futuribles, č. 256, září 2000.

region Prato nedaleko Florencie, který zaujímá špičkové postavení v oblasti výroby pletací příze, pleteného zboží a dalších textilií pro oděvní a čalounický průmysl. Úspěch doplňují i stroje pro textilní průmysl, které se rovněž ve velkém rozsahu exportují. Italské „průmyslové okresy“ jsou příkladem, jak lze dosáhnout špičkového postavení ve světě: úzká interakce a specifické oborové struktury, ve kterých se vzájemně propojuje spolupráce a konkurence mezi MSP a určitý druh kreativity, která využívá VaV, aniž by však na něm byla zcela závislá.

Výuková centra hrají rovněž důležitou úlohu. Tato centra, která často jsou zárodky vzniku spin-offs z akademického výzkumu, se mohou stát potenciálními zárodky klastrů.

Komise bude podporovat regionální úřady a ostatní regionální aktéry inovačních procesů při přípravě a realizaci vysoce hodnotných opatření inovační politiky, která budou podněcovat vazby na celoevropské úrovni. Tato podpora bude používána v rámci stávajících sítí na podporu inovací a v rámci ostatních aktivit na regionální úrovni. Například v rámci sítí kontaktních kanceláří EU pro výzkum a technologie (Innovation Relay Centres) a Fóra inovačních regionů (Forum of Innovation Regions)³³.

7. ZÁVĚRY

Rozdíly v produktivitě EU a nejdůležitějších ekonomických oblastí, jako jsou USA, nepůsobí možná v současné době nijak zvlášť citelně na úroveň našeho života. To však neznamená, že bychom se touto velkou výzvou měli zabývat až později, až se výrazně projeví nedostatečná inovační schopnost Evropy.

Jestliže se rozdíl produktivity dále zvýší, bude dlouhodobě ohrožen blahobyt Evropy. Jestliže nebudeme moci udržet krok s našimi hlavními konkurenty, mohlo by být stále obtížnější, aby evropský sociální model poskytoval požadované výkony. Úspěšná inovační politika by mohla přispět ke snížení rozdílů v produktivitě. Odpor proti změnám, které již byly uvedeny jako překážky inovací, musí být posuzován z hlediska vážného ohrožení budoucnosti. Jestliže ochabne inovační činnost a bude příliš nízká, mohly by být změny vynuceny napjatostí ve zdrojích.

Musí být nalezeny kompromisy mezi zachováním stávajících struktur a praktik a odvrácením nebezpečí, které je spojeno s nedostatečnou inovační výkonností. Evropa musí jít svou cestou, aby uvedla do souladu protichůdné zájmy a priority.

Členské státy a Komise by měly připravit společný rámec evropské inovační politiky a národních inovačních politik a stanovit odpovídající cíle a priority. Přitom by měla být respektována jak specifika národních inovačních systémů, tak i rozmanitost existující uvnitř EU. Členské státy a Komise by dále měly stavět na *acquis communautaire* (vnitřní trh, euro atd.) a přihlížet i k rozšíření EU.

Proto se pokouší Komise poukázat Radě a členským státům na nezmenšující se význam tématu „inovace“ a na to, že lepší porozumění inovačním procesům v evropském kontextu může prospět všem členským státům.

³³ Šestý rámcový program VaV poskytuje evropským regionům řadu možností k vytváření sítí, k výměně příkladných řešení a k rozvoji nových iniciativ. Regionální úřady nemohou profitovat jen z opatření na regionální úrovni, nýbrž musí využívat i nové nástroje 6. Rámcového programu (sítí špičkových pracovišť a integrovaných projektů) a ERA-NETu.

7.1 Souhrn aktivit, které vyplývají ze sdělení

Členské státy by se měly zavázat:

- rozvíjet a upevnit své vlastní národní inovační strategie a politiky, stanovit své vlastní cíle a pro jejich hodnocení zavést indikátory, které budou srovnatelné s evropskými a mezinárodními statistikami,
- spolupracovat s Komisí, v rámci spolupráce poskytovat existující informace o inovační politice a inovační výkonnosti, zjišťovat další data a indikátory a přimět národní statistické úřady, aby shromažďovaly a poskytovaly srovnatelná data o inovacích,
- aktivně se podílet na společném procesu vzájemného poznávání inovačních politik zahájeného službou *Trend Chart on Innovation in Europe*.

Komise bude:

- zlepšovat koherenci různých „srovnávacích“ aktivit probíhajících pod hlavičkou Rady pro konkurenceschopnost (Evropský inovační zpravodaj, Podnikový zpravodaj, Klíčová data o vědě a technologiích),
- připravovat zlepšený rámec pro procesy vzájemného učení v oblasti inovační politiky na základě *Trend Chart on Innovation in Europe*,
- spolupracovat s členskými státy na analýzách inovačních procesů, politik a výkonnosti,
- zahajovat pilotní aktivity, kterými bude nabízet nezávislé hodnocení (na bázi dobrovolnosti) programů, nástrojů a institucí na podporu inovací,
- zřídí platformu pro výměnu informací a zkušeností speciálně pro kandidátské země, aby podpořila rychlý rozvoj jejich rámcových podmínek pro inovace, a rozšíří Evropský inovační zpravodaj tak, aby kandidátským zemím byla věnována stejná pozornost jako stávajícím členským státům,
- bude každé dva roky informovat o pokroku, kterého bylo dosaženo při posilování inovačních politik na národních úrovních i na úrovni EU,
- přispěje k inovacím ve veřejném sektoru, přičemž
 - bude organizovat výměnu zkušeností, podporu a rozšiřování informací pro vlády a ve veřejném sektoru,
 - bude podporovat vzdělávací a motivační opatření o politikách a faktorech, kterými je ovlivňována inovační výkonnost podniků,
 - zřídí internetovou stránku, na které bude zveřejňovat iniciativy a učební materiály,
 - podpoří publikování osvědčených postupů, které použila veřejná správa v oblasti zaměstnanosti.

Členské státy a Komise musí:

- zajistit působení mechanismů pro „vertikální“ koordinaci tak, aby inovační politiky na úrovni EU, členských států a regionů na sebe navazovaly,
- posílit stávající postupy, které probíhají v rámci *Trend Chart on Innovation in Europe*, aby se členské státy mohly vzájemně poučit ze svých zkušeností z návrhu a realizace inovačních politik,
- zvýšit intenzitu spolupráce a vytvořit společný rámec na posílení inovací v EU, včetně mechanismů pro hodnocení dosaženého pokroku.

Příloha 1 INNOBAROMETER 2002

*Innobarometer 2002*³⁴, šetření, které bylo provedeno v září 2002 pro Evropskou komisi u vedení podniků v 15 členských státech EU v rámci Flash-Eurobarometr průzkumu, vedlo k následujícím výsledkům:

- Mezi roky 2001 a 2002 rozvíjely podniky v EU svoji inovační činnost pomalu ale kontinuálně: Podíl obratu, který v uplynulých dvou letech připadl na nové nebo modernizované zboží či služby uvedené na trh se oproti průzkumu provedenému v roce 2001 zvýšil o dva procentní body. Tento podíl v současné době v průměru činí 22 % obratu společností.
- Podíl investic v rámci inovačních aktivit se od roku 2001 lehce zvýšil a v současné době činí o něco více než čtvrtinu celkových investic podniků. Výrazně nejvyšší je tento podíl ve zpracovatelském průmyslu, kde činí 32 %. Na export orientované a „mladší“ podniky rovněž více investují do inovačních aktivit.
- Znalosti a kompetence pracovníků jsou klíčem inovační výkonnosti: Vedení podniků odvozovala inovační přednosti svých podniků v první řadě (49 %) z úrovně kvalifikace a profesionality svých pracovníků. Jako prioritní oblast vzdělávacích a školicích opatření byla nejčastěji (45 %) uváděna technická oblast a teprve poté oblast obchodní. Doba skutečně vynakládaná na vzdělávací opatření je však v jednotlivých zemích i podnicích značně rozdílná. Asi čtvrtina podniků neposkytuje svým pracovníkům buď vůbec žádné možnosti dalšího vzdělávání, nebo jen symbolické, v rozsahu jeden až dva dny na pracovníka a rok.
- Pokud jde o přístup k novým technologiím, potom se stále důležitější stává spolupráce podniků: vedení podniků staví v první řadě (59 %) na aktivní spolupráci se svými dodavateli nebo zákazníky, v druhé řadě (41 %) na nákupu strojů a zařízení a teprve poté na interním nebo externím VaV.
- V diskuzích s veřejností o tématu „inovace“ je dáována bezvýhradná přednost vytvoření nových trhů a přijatelnosti nových výrobků u zákazníků. Většina podniků je připravena podílet se na těchto diskuzích, ve většině z nich se však taková diskuze zatím koná jen uvnitř podniku.
- Nejdůležitější nepokrytá potřeba v oblasti inovací existuje pro třetinu vedení podniků v oblasti přístupu k inovačním zákazníkům nebo trhům. Většina dotázaných manažerů očekává, že trhy pro zavádění nových produktů se v nadcházejících letech stanou vzájemně otevřenějšími.
- Podle názoru evropských vedení podniků hrají trhy, které jsou otevřené pro inovační produkty významnou roli. Na inovační činnost budou pozitivně působit jak velikost evropského vnitřního trhu, tak i jednotné předpisy, které na něm budou platit. Velmi inovační evropské podniky (ve většině případů jde o exportně orientované podniky, mladší podniky a o průmyslové podniky) mají zřejmě již dnes dobré předpoklady, aby tyto příležitosti mohly využít.

Innobarometer 2002 znovu ukazuje, že evropská vedení podniků jsou schopna zlepšit své konkurenční postavení prostřednictvím inovací. Kvalifikace jejich pracovníků, spolupráce s dodavateli a zákazníky a v neposlední řadě i evropská dimenze inovativních trhů hrají v tomto procesu velmi důležitou úlohu.

³⁴ Ještě nepublikováno.

Příloha 2 PŘEHLED SOUČASNÝCH AKTIVIT EU NA PODPORU INOVACÍ

Doposud byly aktivity EU na podporu inovací financovány z Rámcových programů výzkumu a vývoje. K těmto aktivitám patří sledování inovační politiky a inovační výkonnosti v Evropě a dále i praktická opatření na zlepšení inovačního prostředí.

V následujícím textu jsou shrnuty dosavadní aktivity, které budou z podstatné části dále rozvíjeny v 6. Rámcovém programu.

- V rámci služby Trend Chart (*Trend Chart on Innovation in Europe*) jsou získávány, aktualizovány, analyzovány a rozšiřovány informace o inovačních politikách na národních úrovních a na úrovni EU³⁵. Trend Chart rovněž tvoří rámec pro aplikaci v Lisabonu vyhlášené „otevřené metody koordinace“ v oblasti inovační politiky. V Trend Chart jsou rozšiřována vzorová řešení na podporu členských států připravujících vlastní inovační politiky a pro dosahování intenzivnější konvergence na cestě k cílům schváleným v Lisabonu. Součástí Trend Chart je *Evropský inovační zpravodaj*; je vydáván každoročně a obsahuje kvantitativní data o rámcových podmínkách, vědecké a technologické základně, prostředí v podnicích a jejich inovačním jednání. Při přípravě obsahu služby Trend Chart je Komise podporována skupinou vysokých představitelů z členských a asociovaných států (včetně kandidátských zemí).
- Data o inovačních aktivitách jsou získávána v rámci *Průzkumu inovací ve Společenství* (CIS), která provádí Eurostat a národní statistické úřady³⁶.
- Formou studií jsou průběžně zkoumána speciální témata, která se většinou týkají rámcových podmínek³⁷. Jednoduššími šetřeními, která provádí Innobarometer jako součást šetření Eurobarometeru, jsou získávány informace o přístupu podniků k tématu „inovace“³⁸.
- Řada opatření se týká vnitřního prostředí v podnicích. Těžiště přitom je v podpoře zakládání nových inovačních podniků a v podpoře jejich rozvoje. Především je využíváno vytváření sítí ekonomických oblastí, ve kterých již byly podnikatelské iniciativy úspěšné (iniciativa *PAXIS*)³⁹. Dále jsou zřizovány sítě aktérů zúčastněných na financování inovací - v zájmu intenzivnějších kontaktů veřejného a soukromého sektoru. Sítě zřizují útvary veřejných výzkumných organizací příslušné pro kontakty s průmyslem (iniciativa *Gate2Growth*)⁴⁰.
- Síť *Inovační regiony v Evropě* umožňuje výměnu zkušeností z přípravy inovačních strategií a tím je relevantní jak pro vnitřní prostředí v podnicích, tak i pro rámcové podmínky⁴¹.
- Síť *Innovation Relay Centres* (IRC) poskytuje podnikům partnera, který je podporuje při navazování kontaktů s jinými podniky a organizacemi a tím i při rozvoji mezinárodní technické spolupráce a při mezinárodním transferu technologií⁴².

³⁵ <http://trendchart.cordis.lu>.

³⁶ <http://www.cordis.lu/innovation-smes/src/cis.htm>

³⁷ <http://www.cordis.lu/innovation-policy/studies/home.html>

³⁸ <http://www.cordis.lu/innovation-smes/src/innobarometer.htm>

³⁹ PAXIS: Pilot Action of Excellence on Innovative Start-ups; <http://www.cordis.lu/paxis/>

⁴⁰ <http://www.cordis.lu/finance/home.html>

⁴¹ <http://www.innovating-regions.org>

⁴² <http://irc.cordis.lu>

- Na bezprostřední okolí podniků jsou rovněž zaměřeny *Inovační projekty*, které se zabývají odstraňováním typických překážek inovací vstupujících na trh⁴³. Pomocí těchto projektů, jejichž těžištěm jsou netechnické aspekty inovačních procesů, jsou získávány poznatky, které jsou využívány především v podnicích.
- *CORDIS*, internetem podporovaná informační služba pro VaV a inovace Společenství⁴⁴ umožňuje přístup k vědeckým a technickým bázím, např. na nedávno zřízených trzích s technologiemi⁴⁵, na kterých jsou ke komerčnímu využití nabízeny výsledky výzkumných prací vzniklé s podporou EU nebo jiných subjektů.
- Tato opatření jsou sice, pokud jde o financování, součástí rámcového programu VaV, nejsou však zaměřena jen na podporu inovací, dovedností a know-how na bázi evropského výzkumu. Vzhledem ke komplexnosti jevu „inovace“ musí podpora inovací respektovat i formy inovací, které jsou nezávislé na výzkumu, nebo na inovace, u kterých výzkum zajišťuje jen malou část jejího hospodářského a sociálního přínosu.

⁴³ <http://www.cordis.lu/innovation-smes/src/projects.htm>

⁴⁴ <http://www.cordis.lu/>

⁴⁵ <http://www.cordis.lu/marketplace>

Specifický program

**STRUKTUROVÁNÍ EVROPSKÉHO VÝZKUMNÉHO
PROSTORU**

**Pracovní program téma „Výzkum a inovace“
(Podstatná část)**

OBSAH

1.1. Úvod a cíle	71
1.2. Technický obsah	71
1.2.1. Spojování účastníků a uživatelů, podpora jejich vzájemné spolupráce	71
1.2.2. Podpora regionálních inovačních politik a meziregionální kooperace	73
1.2.3. Zkoušení nových nástrojů a přístupů	74
1.2.4. Revize a zavedení služeb a jejich konsolidace	74
1.2.4.1 <i>CORDIS a jiná média</i>	74
1.2.4.2 <i>Innovation Relay Centres Network</i>	76
1.2.4.3 <i>Specifické informační a podpůrné služby</i>	78
1.2.5. Analýza a hodnocení inovací ve výzkumných projektech Společenství	78
1.2.6. Prohlubování technických a ekonomických vědomostí	79

1.1 Úvod a cíle

Tento specifický program je zaměřen na mnoho klíčových strukturálních neduhů, které brání maximálnímu ekonomickému a sociálnímu využití evropského výzkumu.

Téma „Výzkum a inovace“ tohoto specifického programu má za cíl vytvoření přátelštějšího klima pro inovace v celé EU, stimulovat technologické inovace a zavést obchodování s inovačními technologiemi.

Vzhledem k těmto cílům musí být realizace pracovního programu tématu „Výzkum a inovace“ v souladu s jinými postupy Společenství, vztahujícími se k inovacím a zvláště s výzkumnou politikou, jejímž hlavním nástrojem je 6. Rámcový program výzkumu a technického rozvoje.

Podpora inovací je cílem, který jde napříč celým rámcovým programem. Je rovněž obsažena ve specifickém programu „Integrace a posílení Evropského výzkumného prostoru“:

- jako hlavní myšlenka ve všech prioritních výzkumných oblastech
- jako důležitý prvek v části věnované rozvoji politik, kde je uvedena jako „Koherentní rozvoj výzkumu a inovačních politik“

Další tři témata tohoto specifického programu rovněž přispějí k inovacím, zvláště pak téma „Věda a společnost“. Toto téma se zaměřuje na zlepšení vzájemné komunikace mezi výzkumníky a podnikateli, politiky a celou společností obecně, jež by vedla k širšímu pochopení a většímu povědomí o inovacích a jejich vztahu k vědě.

Cíle tématu „Výzkum a inovace“ jsou následující:

- položit základy evropského inovačního systému propojením rozhodujících účastníků, podporováním spolupráce, strháváním bariér a podporou nadnárodního vzdělávání
- zkoumat a zkoušet nové přístupy, vzít si poučení ze zkušeností výzkumných projektů RP (Rámcový program) a podporovat inovace v podnikání
- nabízet služby, které je potřeba poskytovat v evropském měřítku

Je nutno zabezpečit plné zapojení přidružených kandidátských zemí. V úvahu musí být vzata mezinárodní dimenze; bude-li se toto praktikovat, je to prospěšné pro evropský inovační systém.

Je třeba dbát na to, aby činnosti navazovaly jedna na druhou a měly potřebný stupeň integrace.

1.2 Technický obsah

1.2.1 Spojování účastníků a uživatelů, podpora jejich vzájemné spolupráce

Cíle

Spojovat klíčové poskytovatele, uživatele a třetí strany s cílem podporovat změny, inovace v podnikání a vytvářet spojovací články v evropském inovačním systému.

Obsah

A) Spojovat klíčové účastníky

1. Vycházejíce ze zkušeností se službou „Gate2Growth“, spojit klíčové hráče v Evropě ve specifických otázkách inovací, aby si například mohli vyměňovat nejnovější informace o nejmodernějších současných postupech a mohli diskutovat o hlavních problémech či zkoumat nejpravděpodobnější vývojové trendy (tj. fungování rizikového kapitálu,

inkubátory, duševní vlastnictví, transfer technologií a organizace podporující podnikání, univerzity apod.)

2. Zřídit dvě zvláštní sítě usnadňující interakci účastníků:

- síť oblastí špičkových pracovišť, která bude stavět na zkušenostech PAXIS, s cílem vytvořit vzdělávací platformu zahrnující rozhodující účastníky i uživatele, aby bylo možno předat informace o osvědčených postupech mapováním a srovnáváním skupin špičkových pracovišť
- síť, ve které budou v interakci zástupci začínajících podnikatelů a zástupci poskytovatelů služeb umožňující poskytovatelům služeb srovnání a kritéria kvality, např. inkubátorů apod.

B) Podporovat změny a inovace v podnikání

Výše zmíněné sítě a stejně tak i sítě Innovation Regions in Europe (IRE) a IRC (viz 1.2.2. a 1.2.4.2) budou přispívat k šíření výsledků následujících činností:

1. **Program změn:** Cílem je určit kulturní a jiné bariéry vůči inovacím a organizovat / nebo podporovat evropská setkání, workshopy a diskuze pro definování programu změn, rovněž podporovat lepší pochopení pro inovace ve společnosti jako celku. Uživatelé (spotřebitelé apod.) i hlavní třetí strany (zástupci odborů, zástupci vzdělávacích a školicích středisek atd.) budou zapojeni do tohoto procesu. Tyto aktivity budou doplňovat přehledy postojů a přístupů k inovacím (například přehledy uvedené v 5. Rámcovém programu, které se opírají o Innobarometer).
2. **Inovace v podnikání:** Plánuje se založení virtuální akademie a příprava podpůrných balíčků s cílem pracovat na koncepcích spojených s podnikatelskými inovacemi včetně obchodních akademií, univerzit a podnikatelů. Rovněž se zamýšlí podporovat analýzy a osvědčené postupy a také je plánován omezený počet experimentálních akcí (viz 1.2.3). Tyto experimentální akce budou zahrnovat i zkoumání výše přidané hodnoty v každoroční soutěži tvůrčí činnosti firem opírajících se o inovační technologie na úrovni EU, což bude prostředkem k vyjasnění priorit a nových směrů na úrovni Společenství s cílem podpořit vývoj a růst takovýchto firem.
3. **Podpůrné nástroje** mají usnadnit řízení a provedení výše zmíněných činností tím, že poskytnou nástroje a služby (webové stránky, informační služby atd.) a zajistí přístup k informačním zdrojům o financích (viz také 1.2.4.3) s cílem podpořit integrovaný přístup k aspektům šíření informací a komunikace a s cílem poučit se z již vykonané činnosti.

Způsoby realizace

Nástroje:

- A) Koordinační akce
- B) - Specifické podpůrné akce (SSA)
 - Specificky zaměřené inovační projekty
 - Smlouvy o službách

1.2.2 Podpora regionálních inovačních politik a meziregionální spolupráce

Cíle

Uspadnit transfer osvědčených postupů a zavedení inovačních strategií v přidružených kandidátských zemích vzhledem k budoucímu rozšíření.

Konsolidovat Evropskou platformu pro výměnu zkušeností a šíření osvědčených postupů ohledně témat týkajících se inovací mezi účastníky v regionálních strukturách, stimulovat vytváření regionálních inovačních strategií.

Obsah

A) Propojování regionů a šíření metodologie Regionálních inovačních strategií

1. Rozvoj Regionálních inovačních strategií (RIS) v regionech přidružených kandidátských zemí neprofitoval z podpory 5. RP. Iniciativa započatá v 5. RP bude pokračovat s cílem učinit tento proces hlavním politickým nástrojem na regionální úrovni. To zahrnuje metodologickou a odbornou podporu zvláštních regionálních opatření schválených v plánech akcí RIS v přidružených kandidátských zemích.
2. Pokračovat v činnosti síť „Inovační regiony v Evropě“ (IRE) jako základny pro spolupráci a výměnu zkušeností v rozvoji regionální inovační politiky a plánů, a tak umožnit regionům přístup k novým nástrojům a plánům na podporu inovací a umožnit postupný vznik meziregionálního vzdělávacího procesu. Zvláštní pozornost bude věnována „ad hoc asistenčnímu programu“ a jeho přeměně na evropské informační místo pro otázky vztahující se k regionální inovační politice. To bude usnadněno zřízením centrálních služeb (Sekretariát sítě IRE), které ožíví síť IRE, přispějí k pozdvižení fóra pro regionální politické činitele a podnítí rozšiřování a výměnu dobrých praktik a návrhů v inovační politice, mezi jiným i prostřednictvím koordinace specifických regionálních témat inovační politiky.

B) Nové přístupy k regionální inovační politice

1. Experimentální projekty jsou zaměřeny k tomu, aby sloužily jako zkušební prostor pro budoucí meziregionální výměnu zkušeností (viz 1.2.3).
2. Činnosti budou vykonávány ve spolupráci s aktivitami evropských strukturálních fondů a budou je doplňovat. Rovněž budou vhodně koordinovány s činnostmi a pracovními nástroji zmíněnými v 1.2.1.

Způsoby realizace

Nástroje

A) 1. Specifické podpůrné akce, 2. Smlouva o službách

B) Specificky zaměřené inovační projekty

Předběžný časový harmonogram

Výzva k nabídkám do veřejné soutěže pro bod A2 (Sekretariát sítě IRE : první polovina roku 2003).

1.2.3 Zkoušení nových nástrojů a přístupů

Cíle

Podpora experimentálních akcí, které slouží k objasnění priorit a směrů k prosazení inovací v Evropě včetně oblastí, jež jsou pokryty jinými akcemi v téma „Výzkum a inovace“.

Zkoumání různých stránek evropských modelů inovací, včetně inovačních klastrů; adekvátní podpůrné iniciativy a stimulace inovačního managementu v podnicích EU.

Obsah

Akce koordinované, bude-li třeba, s akcemi po jiné linii v téma „Výzkum a inovace“ budou podrobně popsány při nejbližší aktualizaci tohoto pracovního programu a budou zaměřeny na oblasti jako jsou:

- Podpora nových forem inovací a prosazování inovací v podnikání (viz 1.2.1)
- Identifikace nových metod podpory a prosazování transferu mezinárodních technologií ve formě služeb buď přímo hlavním cílovým skupinám nebo prostřednictvím prostředníků, kteří sami nabízejí služby mezinárodního transferu technologií (viz 1.2.4.2).
- Zkoušení nových přístupů k transferu a/nebo k výměně znalostí a zkušeností za účelem snížení regionálních disparit a usnadnění integrace a zapojení zemí do evropského inovačního systému (viz 1.2.2).
- Zkoušení nových služeb, zvláště elektronických, na podporu inovací (viz 1.2.4.1).

Způsoby realizace

Nástroje

Specificky zaměřené inovační projekty; Specifické podpůrné akce; Koordinační akce; Smlouvy o službách.

1.2.4 Revize a zavedení služeb a jejich konsolidace

Na podporu vytvoření celoevropského inovačního systému bylo zprovozněno mnoho služeb, které vyvažují nacionální rozdrobenost, a přispívají tak k plynulému toku informací, rozšiřování vědomostí a šíření inovací v celé ekonomice. Tyto služby zahrnují:

- informační službu o výzkumu a inovacích CORDIS, která bude doplněna jinými médii
- síť Inovačních kontaktních center (IRC), která bude představovat regionální zázemí pro spolupráci a transfer nadnárodních technologií
- specifické informační a podpůrné služby, zejména v oblasti práv duševního a průmyslového vlastnictví a v přístupu k inovačním fondům, budou v těsné koordinaci s činnostmi uvedenými v 1.2.1, které mají podobné cíle.

1.2.4.1 CORDIS a jiná média

Cíle

Účinné, uživatelsky přívětivé šíření informací ve více jazycích s cílem usnadnit účast ve výzkumných a inovačních činnostech Společenství.

Zlepšení využití výsledků výzkumu s důrazem na sektory, jež jsou velmi důležité pro konkurenceschopnost Evropy.

Rozšiřování znalostí, které podporují inovační výkon podniků a přijetí nové technologie ze sociálních hledisek.

Obsah

A) Informační služba o inovacích, výzkumu a vývoji ve Společenství (CORDIS)

Pokračování činnosti a další konsolidace databáze CORDIS jako vydavatelské a komunikační služby pro celý rámcový program. Další rozvoj této databáze jako víceúčelové platformy pružné se adaptující na vyvíjející se potřeby uživatelů, která bude sloužit jako portál pro oblast evropského výzkumu a inovací a jako snadno použitelný nástroj k šíření informací ve veřejnosti.

1. Komunikační a informační služby:

Šířit veškeré informace o výzkumu a vývoji Společenství a Evropského výzkumného prostoru a o inovačních aktivitách a trendech, a tím budou podněcovat úvahy a diskusi na téma inovací v Evropě.

2. Služby pro účast na 6. RP:

Podporovat účast ve výzkumných a inovačních činnostech Společenství. Napomáhat realizaci 6. RP a brát v potaz technologický pokrok i vývoj požadavků uživatelů a poskytovatelů informací, a to prostřednictvím komplexu doplňkových služeb (včetně služeb vztahujících se k výzvám, databázím projektů, služeb pro program, služeb týkajících se účasti, služeb týkajících se novinek apod.)

3. Inovační služby:

Existující služba *Technology Marketplace* bude nadále rozvíjena jako interaktivní zprostředkovatelská služba pro využitelné technologie ze Společenství, pro národní a průmyslovou výzkumnou činnost. Tato koncepce bude dále rozpracována s cílem nabídnout *Evropský trh virtuálních technologií*, jež bude využívat trojrozměrné multimedialní pódium k obchodování s výsledky výzkumu a inovací, jež měly úspěch, s cílem oslovit uživatele.

Jako vstupní brána pro záležitosti inovací na poli Evropské inovace bude zřízen *Evropský portál inovační politiky*, jež bude nabízet informační služby (tj. služby vztahující se ke srovnávání a rozvoji politiky v této oblasti) a podpůrné služby v těsné koordinaci s činnostmi praktikovanými v 1.2.1 (včetně aktivit provozovaných po jiných liniích pracovních programů).

Portál bude rovněž nabízet snadno použitelný informační servis pro širší veřejnost ohledně záležitostí, které se týkají toho, jak společnost přijímá technologický pokrok a inovace. Může také sloužit jako nástroj pro „elektronické konzultace“ na základě požadavku služeb odpovídajících za rozvoj inovační politiky.

Jako součást portálu bude zřízena jednoúčelová služba, jež má oslovit kandidátské země s jejich specifickými požadavky, aby se tak zmírnily nedostatky v jejich využívání inovací.

4. Experimentální služby:

Experimentální služby by mohly být rovněž zavedeny v databázi CORDIS. Databáze by mohla být například využita k poskytování služeb týkajících se evropského výzkumu a inovací.

B) Jiné aktivity v oblasti komunikace

Bude se pokračovat v jiných činnostech v oblasti komunikace, jež budou nadále rozvíjeny s cílem vyvolat zájem třetích stran o rozvoj inovační politiky a o realizaci opatření podporujících inovace:

1. Tištěné publikace (časopisy - periodika a ad hoc publikace)
2. Konference, výstavy, workshopy, propagační činnost

C) Monitoring, zajištění kvality a zpětná vazba s uživatelem

Externí monitoring, zajištění kvality a zpětná vazba s uživatelem budou plynule používány ke zkvalitnění elektronických i neelektronických aktivit v oblasti komunikace, aby se vyšlo vstříc požadavkům uživatelů.

Způsoby realizace

Nástroje

Smlouvy o službách.

Předběžný časový harmonogram

A) Výzva k návrhům do veřejné soutěže: 2002. Doba trvání kontraktu: 4 roky.

B) Výzva k návrhům do veřejné soutěže pro vydavatelské a tiskařské služby: 30. 6. 2003 (předběžně)

Objednávky služeb mohou být rovněž uvedeny v rámcových kontraktech, které jsou spravovány jinými službami Komise.

1.2.4.2 Innovation Relay Centres Network

Cíle

IRC mají za úkol poskytovat služby, které jsou efektivní vzhledem k vynaloženým nákladům a jež podporují spolupráci v mezinárodních technologiích, služby, které jsou vnímavé k potřebám regionů a jsou poskytovány v souladu s národními a regionálními podpůrnými strukturami.

Bude kladen důraz na rozvoj a udržení vysoké úrovně schopností služeb IRC (tj. vysoké úrovně zajištění služeb) v úspěšném mezinárodním transferu technologií (TTT) místní klientele tím, že se budou pojmenovávat nedostatky a prostřednictvím úspěšně fungujících dohod se bude podporovat dosahování ekonomického prospěchu u klientely. Jednotlivá centra IRC budou významně využívat zdroje sítě IRC k vykonávání své práce.

K dosažení těchto cílů bude částečně napomáhat i zřízení centrálních služeb (Sekretariát sítě), jež bude pomáhat formovat jednotlivá IRC do sítě, animovat síť IRC a stimulovat po celé síti dodávku podnikatelských služeb orientovaných na kvalitu a inovace.

Obsah

Centra IRC se budou soustředit na střední a malé podniky jako na hlavní cílovou skupinu, ale budou zahrnuty i jiné organizace jako univerzity, výzkumná centra a tam, kde je to vhodné,

i větší podniky, rovněž i profesní a obchodní sdružení, zprostředkovatelé technologií a rozvojové agentury. Zvláštní pozornost bude věnována méně upřednostňovaným regionům.

Hlavní úkoly center IRC budou:

- podporovat mezinárodní transfer technologií a znalostí nezávisle na jejich původu v souladu s potřebami místního průmyslového, hospodářského a sociálního uspořádání - stimulovat schopnost firem přijímat nové technologie prosazováním jejich potřeb a podporou jejich snahy o mezinárodní spolupráci a partnerství
- podporovat mezinárodní rozšiřování a využívání výsledků výzkumu Společenství, zvláště pak těch výsledků, které jsou shledány vhodnými pro použití třetími osobami, včetně spolupráce s programy EUREKA a ESA (Evropská kosmická agentura)
- poskytovat další klíčové služby, které budou podporovat či usnadní inovace a mezinárodní transfer technologií
- vyhledávat možné synergické prvky mezi centry IRC a sítí IRE v Evropě
- vyvíjet nové metody podpory mezinárodních klastrů a/nebo opatření usnadňující rozvoj oblasti evropského výzkumu.

Specifické služby poskytované centry IRC budou zahrnovat (ale nebudou se na ně pouze omezovat):

Podporu služeb IRC v regionu. Technologické audity a další prostředky k určení místních potřeb. Vývoj databází místních požadavků. Vyhledávání externích technologií vyhovujících zjištěným místním potřebám. Podporu a rozšiřování příležitostí pro externí technologie v regionech IRC. Identifikaci a podporu místních technologií s cílem vyhledávat mezinárodní technickou spolupráci. Různé cílené individuální (one-to-one) asistenční služby. Organizaci konferencí o transferu technologií. Propojování a společné nadnárodní akce s jinými centry IRC.

Budou probíhat i další aktivity s cílem zjistit nové metody podpory a rozvoje mezinárodního transferu technologií (TTT), které mohou být dodány ve formě služeb buď přímo hlavním cílovým skupinám nebo pomocí prostředníků, kteří sami budou nabízet služby TTT (viz 1.2.3).

Finanční režim

Finanční podpora Společenství prostřednictvím tohoto programu umožní centrům IRC, aby byly finančně kryty až do 45 % výdajů přicházejících v úvahu pro nadcházejících 48 měsíců činnosti center. Uznává se však, že nějakou dobu trvá, než se centra IRC v dané geografické oblasti prosadí. Proto v případě zemí, které se projektu účastní poprvé, nebo těch, jež jsou po 1. lednu 2000 formálně připojeny k síti IRC, bude tato podpora dosahovat výše 50 % uvažovaných výdajů pro prvních 24 měsíců, a následně bude redukována na maximálních 45 %. Všechna centra IRC budou podléhat smluvní klausuli „go/no go“ v závislosti na výkonu prvních 24 měsíců od začátku chodu operací.

Způsoby realizace

Nástroje

Centra IRC: Specifické podpůrné akce

Sekretariát sítě IRC: Smlouva o službách

Zjišování nových metod podpory a pomoci TTT: Specifické podpůrné akce

Předběžný časový harmonogram

Výzva IRC k podávání návrhů: 4. 3. 2003.

Výzva ke zřízení Sekretariátu sítě IRC: první polovina roku 2003.

Zjišťování nových metod, jak podpořit Výzvu TTT k podávání návrhů: bude určeno.

1.2.4.3 Specifické informační a podpůrné služby

Cíle

Pomáhat potenciálním a současným smluvním stranám, které se účastní výzkumných a vývojových projektů financovaných Společenstvím s IPR, s finančními problémy a potížemi s propagací a zvláště pak s problémy, týkajícími se rozšiřování Společenství, zákonů ochrany a duševního vlastnictví v mezinárodních výzkumných projektech.

Obsah

- Podpora, šíření informací a školení, pokud tyto zmíněné činnosti mají evropskou přidanou hodnotu po prostudování IPR a mají přístup k finančním záležitostem vztahujícím se k mezinárodním výzkumným projektům financovaným Společenstvím (tj. udělování licencí, transfer technologií, dohody konsorcií atd.).
Informace a podpůrné služby v oblasti přístupu k financím jsou zahrnuty v podpůrných nástrojích uvedených v 1.2.1.
- Realizace nástrojů jako jsou webové stránky, pomocné telefonní linky, informační bulletiny a další příslušné materiály, školicí akce a akce zvyšující povědomí lidí o těchto věcech.

Způsoby realizace

Nástroje

Specifické podpůrné akce.

1.2.5 Analýza a hodnocení inovací ve výzkumných projektech Společenství

Cíle

Registrování a analýza činností podporujících inovace, které jsou zahrnuty v projektech rámcového programu výzkumu a technického rozvoje Společenství (a třeba i v jiných evropských programech jako je Eureka) a zvláště těch činností, které se týkají přeměny výsledků výzkumu v inovační produkty, procesy a služby.

Poučení z osvědčených postupů a šíření informací o nich s cílem lépe integrovat téma inovací do výzkumných projektů.

Obsah

- Poučení z projektů výzkumu a vývoje a jiných aktivit 5. RP (včetně inovačních projektů programu inovací a MSP v 5. RP); definice metodologie pro analýzu vlivu nástrojů 5. RP na inovace

- Shromažďování a analýza informací o opatřeních na podporu inovací v projektech VaV Společenství; překážky, které se vyskytly a opatření pro jejich překonání; srovnávání s podobnými informacemi a analýza dostupná z jiných výzkumných programů a akcí (evropských nebo neevropských)
- Ustavení „Platformy výměny inovací“ na podporu inovační činnosti a jejího využití v projektech VaV Společenství s cílem napomoci určit obecné problémy a jejich možná řešení
- Přijetí řady doporučení a osvědčených postupů pro integraci inovačních mechanismů do nástrojů pro výzkum na bázi spolupráce, zvláště pro integrované projekty, sítě špičkových pracovišť a specifické akce MSP
- Aktivity zaměřené na šíření informací

Způsoby realizace

Nástroje

Specifické podpůrné akce, smlouvy o službách.

1.2.6 Prohlubování technických a ekonomických vědomostí

Cíle

V ekonomice založené na znalostech je ekonomické a technické zpravodajství vitální složkou konkurenčních strategií výzkumu a inovace. V 6. Rámcovém programu bude tato činnost stavět na zkušenostech získaných při předešlém Rámcovém programu.

Obsah

Každá hospodářská a technická informační činnost by se měla zaměřit na specifické téma výzkumu či na specifické průmyslové odvětví. Při první výzvě by se projekty v 6. Rámcovém programu měly soustředit na účast MSP nebo skupiny MSP, zvláště v integrovaných projektech a sítích špičkových pracovišť. To může být dosaženo například:

- umožněním vzniku skupin či klastrů MSP, které budou mít podobné potřeby, co se týče inovací;
- podporou meziregionální spolupráce mezi MSP;
- stimulací sítí průmyslových inkubátorů.

Tyto projekty mohou zahrnovat i technologické audity pro ustanovení potřeb MSP, aby mohly být MSP směřovány k nejvhodnějším nástrojům v Rámcovém programu, a rovněž akce k vytváření mostů k překlenutí rozhraní mezi výzkumem a inovací. Obezdnání se s osvědčenými postupy a jejich šíření bude i nadále podporováno.

Projekty budou realizovány hlavně prostředníky (tj. Národními kontaktními body pro MSP, průmyslovými federacemi, sítěmi a sdruženími výzkumníků, profesními sdruženími, obchodními komorami) pracujícími s/pro poskytovatele inovací a rovněž organizacemi s kvalifikací pro ekonomické a technické informování.

Náklady na aktivity

Celkové náklady na každý projekt se budou pohybovat v rozmezí od 0,2 do 2 miliónů EUR.

Doba trvání

Doba trvání projektu bude určena časem potřebným k dosažení cílů projektu. Očekává se, že obvyklá doba trvání bude od 1 do 3 let. Pouze výjimečně a v náležitě zdůvodněných případech může doba trvání projektu přesáhnout 3 roky.

Způsoby realizace v roce 2003

Nástroje: Specifické podpůrné akce a koordinační akce.

Rozpočet a časový rozvrh realizace

Realizace aktivity Prohlubování technických a ekonomických vědomostí (STA) bude zajištěna prostřednictvím výzev k návrhům a výzev k veřejné soutěži.

První výzva k návrhům bude mít poslední termín, kdy je možné návrhy předložit, 29. dubna 2003 s předběžným rozpočtem na 20 miliónů EUR.

K doplnění výše zmíněných aktivit bude prostřednictvím výzev k tendrům hledána externí podpora, zejména monitorování a vytváření synergických prvků mezi projekty.

Doposud vydané publikace:

I. řada věnovaná 5. RP:

- č. 1 - Rámcové programy EU v oblasti výzkumu a vývoje - základní informace, 10/2000, ISBN 80-86122-69-7
- č. 2 - Příručka pro hodnocení návrhů projektů, 10/2000, ISBN 80-86122-68-9
- č. 3 - Vzorová smlouva pro výzkumné projekty EU, 10/2000, ISBN 80-86122-70-0
- č. 4 - Vzorová konsorciální smlouva, 7/2001, ISBN 80-86122-83-2
- č. 5 - Výzkum nanotechnologií a nanomateriálů v Evropě a USA, autor T. Prnka, 7/2001, ISBN 80-86122-86-7

II. řada věnovaná 6. RP:

- č. 1 - Šestý rámcový program evropského výzkumu - základní informace, 11/2001, ISBN 80-86122-95-6
- č. 2 - Pravidla účasti podniků, výzkumných center a vysokých škol v 6. Rámcovém programu Evropského společenství a pravidla pro rozšiřování výsledků tohoto programu, 11/2001, ISBN 80-86122-96-4
- č. 3 - Pravidla účasti podniků, výzkumných center a vysokých škol na realizaci 6. Rámcového programu Evropského společenství a pravidla pro rozšiřování výsledků, 5/2003, ISBN 80-7329-040-5
- č. 4 - Vzor hlavní smlouvy pro projekty 6. Rámcového programu evropského výzkumu; Příklad konsorciální smlouvy, 8/2003, ISBN 80-7329-045-6
- č. 5 - Investice do výzkumu: Akční plán pro Evropu, 7/2003, ISBN 80-7329-044-8

III. řada „Inovace v Evropské unii“:

- č. 1 - Evropská unie a inovace, autoři T. Prnka, F. Hronek a K. Šperlink, 9/2002, ISBN 80-7329-010-3
- č. 2 - Inovační politika v Evropě v letech 2000 a 2001, 10/2002, ISBN 80-7329-018-9
- č. 3 - Evropský inovační zpravodaj 2002, 3/2003, ISBN 80-7329-031-6
- č. 4 - Evropská unie a inovace, autoři T. Prnka, F. Hronek a K. Šperlink, 7/2003, druhé, aktualizované vydání, ISBN 80-7329-042-1
- č. 5 - Podnikání v Evropě - Zelená kniha, 6/2003, ISBN 80-7329-043-X

Inovace v Evropské unii (4)
EVROPSKÁ UNIE A INOVACE

Autoři: Tasilo Prnka
František Hronek
Karel Šperlink
Odborná redakce: Tasilo Prnka
Vydal: Repronis Ostrava, 2003
Počet stran: 82
Sazba a tisk: Repronis Ostrava
Vydání: druhé, aktualizované

ISBN 80-7329-042-1